

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 69, Бр. 1

Београд, 1 јануар 1941

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Класик за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Изази двапут месечно.

Рукописи се не враћају

Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—

За иностранство дин. 45

Чланови пољопривредних подружина примају лист бесплатно.

Чековни рачун 50.350 Уредништво Гепратова ул. 64 Тел. 20-302

НА ПРАГУ 1941 ГОДИНЕ

Прошла, 1940 г., била је прва година у којој су се у нашој земљи осетиле озбиљне последице рата, који је доспео и до наших граница. Рушилачки ратни точак је нарочито проузроковао јаке поремећаје у нашој народној економији. Нестацица робе и повећање цена су два главна облика под којима су се ови поремећаји изразили. А рђава летина је још више погоршала иначе тешко стање створено ратним заплетима у Европи. Тако сада и у нашој изразито пољопривредној земљи, појављује се опасност од глади. У нашој држави, која је сваке године извозила многе десетине хиљада вагона пшенице и кукуруза, поставио се овога пута проблем исхране широких народних маса. Због тога је државна управа преузела на себе бригу да ту исхрану осигура, да обезбеди снабдевање животним намирницама народ у свима нашим крајевима, како нико у нашој земљи не би гладовао. Разним уредбама регулисана је како откупна тако и продајна цена разним производима: трговина је стављена под контролу и покушава се да се спекулација сузбије. Али у свему овоме не успева се потпуно. Још су потребна озбиљна усавршавања и у колико она буду дошла брже у толико ће бити корисније. Не треба заборавити да се само врло енергичним мерама могу уразумити они који желе „да у мутној води ловe рибу.“ Настале тегобе морају

сносити сви подједнако и не сме се допустити да једном „рат буде брат“, извор богаћења, док другоме беда и несрећа.

Главним пољопривредним производима, пшеници и кукурузу, које земљорадник продаје, цене су максимирале. Утврђене су обавезне цене изнад којих пољопривредници-произвођачи ове производе не смеју продавати. Самим тим су ограничене стварно и цене стоци, јер је вредност стоке у главном условљена вредношћу хлебних жита. Да овим максимирањем цена пак не би били погођени искључиво земљорадници, неопходно је да путем оштре контроле буду ограничене цене и свим оним артиклима које земљорадник купује. Само тако успоставиће се извесна равнотежа, која ће омогућити да наше село осети извесно стварно побољшање од релативно повећаних цена пољопривредних производа. Спекулација, која немилосрдно искоришћава и произвођача и потрошача, мора се сузбијати са свом снагом државне власти.

Сами земљорадници у борби са овом немани морају тражити уточишта у својим организацијама, у својим задругама и подружинама, тако да пренесу по могућству, готово целокупно своје снабдевање као и продају својих производа на земљорадничко задругарство. Само удружени и солидно организовани пољопривредници могу се спасти од несавесних посредника, од спекулативне трговине, и заузети оно место које им стварно припада у тако-званој ратној привреди, која се сада и код нас остварује.

Дужност наших земљорадника — а то је и њихов правилно схваћени интерес — да своје садање побољшане приходе у што потпунијој мери искористе за оспособљавање својих газдинстава за бољу и већу производњу. А то ће постићи ако што пре приступе набавци добрих плугова и других савременијих и савршенијих оруђа како за обраду земље тако и за неговање култура, као и за боље прибирање и искоришћавање жетве и бербе.

На нашем селу зна се права вредност добрих справа и алата. То се показало у ово последње време, кад је тражња плугова, сејалица, дрљача, сецкалица, круњача и другог оруђа била толика да се често није могла задовољити. Српско пољопривредно друштво је тешко успевало да одговори свим пружбинама које су пристизале из његових подружина. Ово је једна врло утешна појава, јер је познато да не може бити напредне пољопривреде без довољно добрих пољопривредних справа. Због тога државна управа мора са своје стране да учини све што може да снабдевање наших пољопривредника овим справама буде осигурано и то под што повољнијим условима. Ми у погледу највећег броја пољопривреднога оруђа зависимо од иностранства.

Наша домаћа индустрија ни из далека још није у стању да задовољи наше пољопривреде. Према томе нужно је да се путем трговинских споразума и уговора са државама, које од нас узимају пољопривредне производе, осигура набавка одређеног броја пољопривредних машина и справа, нарочито плугова, у којима се осећа највећа оскудица.

А требало би озбиљно узети у оцену и оснивање у што краћем року једне државне фабрике пољопривредних машина.

Српско пољопривредно друштво, с обзиром на све веће тешкоће на које се наилази при набавци плугова и других пољопривредних машина из Немачког Рајха и Чешко-Моравског Протектората, одлучило је да један део својих потреба покрије набавкама из Совјетске Русије. Прва наруџбина је већ учињена и ускоро даће нам се прилика да упознамо вредност појединих пољопривредних справа совјетске производње за наше прилике.

Тешка времена која су настала, и која ће бити свакако све тежа, уколико рат буде дуже трајао, намећу и нашим пољопривредницима извесне озбиљне дужности. Једна од тих дужности је да се наша пољопривредна производња што више повећа. Данас, можда више него икад, снага једног народа зависи првенствено од снаге његове пољопривреде. На првом месту треба осигурати исхрану у садање време, када се спорна питања између појединих држава решавају применом силе и када право припада јачему, треба имати поред снажног фронта на граници и здрав и отпоран унутрашњи фронт. Авет глади не сме да нагриза животну отпорност нашега народа, не сме да ослаби код њега ону урођену љубав за слободом у својој националној држави.

Сваки пољопривредник мора да настане да сваку стопу плодне земље обради и засеје, да оствари што већи принос, да свако зрно, сваки плод, сваки свој производ очува, — јер ће на тај начин, не само осигурати себи веће приходе, већ ће постати истовремено корисније члан народне заједнице, побољшавајући услове за нашу народну одбрану.

Ступајући у 1941 годину, по прастаром народном обичају, изражавамо наше најсрдачније жеље да нова година која настаје поврати благодати мира зараћеним народима, обнови покојства у свету и пружи људском роду основе за бољи, срећнији живот.

1 јануар 1941 год.
Београд

Претседник Срп. пољ. друштва
Др. Младен Јосифовић
професор универзитета

ГАЈЕЊЕ РИЦИНУСА

Ове године почетком новембра месеца завршена је бербацина ратној техници. Од ричинуса се прави зејтин — уље које служи за подмазивање машина, које се брзо окрећу и лако загревају. Семе ричинуса има велики проценат уља. Од 100 кг. семена добија се фабричком прерадом око 40 кг. уља, које се употребљава за авионске моторе и друге техничке сврхе. У медицини се ричиновско уље употребљава као лек — за чишћење. Ричиновско семе и „погача“ (отпадак приликом прераде семена) садржи отровну материју — ричинин, зато ричиновско семе треба склонити од деце, а „погаче“ употребити за ђубрење. За храну стоке не употребљава се.

У нашој земљи познате су две сорте ричинуса: банатска и бугарска сорта. Банатска сорта има веће стабло са jakim кореном, гране су дуге а лист широк. Боје је ружичасто плаве до црвене. Семе је крупно, бледо и широко. Бугарска сорта је мањег раста, има ниско стабло, кратке гране и мање лишће. Боја стабла, грана и лишћа је затворено зелена. Биљка подноси сушу и успева на слабијем земљишту. Врло је распрострањена и даје најбољи принос.

Земљу за ричинус треба припремити у јесен. Прво плитко преорати, затим дубоко орати 20—25 см. и оставити земљу тако до пролећа, да би упила што више влаге. У пролеће није потребно поново орати, већ само подрљати. Ако се земља припреми на овај начин, принос зрна биће већи, а квалитет уља бољи. Ричинус тражи доста хранљивих материја, зато ђубрење са стајским и вештачким ђубривом ричинус се добро исплаћује.

Ако се ђубри стајским ђубретом на хектар се употребљава 300—400 твара. Ако се ричинус сеје после лептирастих биљака, може се употребити мања количина стајског ђубрета до 200 твара, по хектару. Стајско ђубре износи се у јесен и одмах плитко заоре. Земљиште се може нађубрити и отпацама од ричинуса, који се добија пошто се уље из биљке испеди (ричинусове погаче). Оне се могу изнети пре сетве на један месец раније. Употребљава се 1500—2000 кг. по хектару и треба их плитко заорати.

Од вештачких ђубрива препоручује се концентрисане калијумове соли 10—150 кг. и суперфосфат 400—500 кг. по хектару. Износи се пред саму сетву и одмах подрља. Вештачка ђубрива повољно утичу на принос ричинуса.

У плодореду ричинус заузима место окопавине, а врло добре резултате даје после лептирастих биљака (соје, пасуља, грашка, луцерке, сочива), јер те биљке остављају земљу плодну и чисту од корова. После ричинуса добре приносе дају стрни усеви.

Рицинус се може сејати кад престану пролећни мразеви. У јужним крајевима наше земље сетва се обично врши у другој половини месеца марта, у северним крајевима месеца априла. За један хектар потребно је 8—15 кг. семена. Препоручује се, да се семе потопи у млаку воду на 24 часа пре сетве, да би љуска пре пукла и омогућила брже клијање. На већим површинама сетва се врши сејалицом којом се сеје пшеница и кукуруз, само је потребно на сејалици регулисати одговарајуће растојање редова. На мањим површинама сетва се обавља мотиком, али претходно треба обе-

Сл. 1. Усев рицинуса на имању Средње пољопривредне школе у Ваљево (Св. Властимир Ђорђевић)

лежити редове; мотиком се направе јамице дубоке 5—6 см. у њих метне 3 и више семенки а затим се покрије земљом.

Мора се водити рачуна о растојању биљке, од тога зависи развитак биљке. Не може се тачно одредити растојање међу редовима, јер све зависи од обраде земљишта и климатских прилика. На тешком и влажном земљишту рицинус се сеје плиће и ређе. Из праксе се зна да рицинус пре цвета и зри кад је посејан гушће, зато у крајевима где је вегетација краћа, он се сеје гушће. У реонима где је вегетација дужа сеје се ређе. Ако се обрада врши људском радном снагом рицинус се сеје гушће. Обично се рицинус сеје на растојању 70—100 см. ред од реда, а одстојање између струкова у реду 60—80 см. Овај начин је мало скупљи.

Ако је време топло и има влаге рицинус ниче за 10—12 дана после сетве. Прво ничу два бледо-зелена листића, а за других 10—12 дана развију се два прва права листа. У ово време треба обратити нарочиту пажњу на биљке и што пра-

вилније је неговати. Треба чистити коров и не дозволити, да се створи кора на површини земље док биљке не никну. То се постиже дрљањем. После ницања биљке се окопавају. Окопавањем се уништава коров, земља постаје растреситија што спречава испаравање влаге. Приликом првог окопавања треба пазити да се биљчице не потреде.

Кад биљке почну да се развијају треба их проредити. Проређивање се врши кад ричинус достигне висину 15—20 см. а остави се по једна биљка у свакој кућици. Биљчице се се не смеју чупати, јер ће се на тај начин повредити биљке које остају.

Колико ће се пута ричинус окопавати зависи од влаге и корова. Препоручује се 2—3 окопавања, јер од тога зависи принос семена. Ако је потребно, окопавање се врши све док ричинус не почне да цвета. У крајевима где има довољно услова за вештачко наводњавање у доба суше ричинус се може заливати. Први пут се може заливати после сетве, други пут пред друго окопавање а трећи пут пред цветање. После наводњавања ричинус се праше.

Да би се ричинус заштитио од штеточина и болести треба земљиште дубоко орати, на време прашити и не сејати ричинус на истом земљишту.

Ричинус почиње да зри $3\frac{1}{2}$ —4 месеца после ницања. Он не зри одједном. Једни плодови сазревају, док се други образују. То тако траје до првога мраза. Ричинус се бере 3—4 пута. Зрели плодови су тврди, жућкасте и смеђе боје, који почињу да пуцају. Прво се беру потпуно зрели и најбољи плодови из средишњих гроздова. Ови су плодови најбољег квалитета и треба их засебно осушити, ољуштити и оставити за семе на сувом и промајном месту.

Берба се врши отсецањем целих гроздова или се беру зрели плодови са гроздова. После бербе ричинусова стабла треба посећи, везати у снопље, осушити и употребити за огрев или посечена стабла спалити и пепео растурити по њиви. Ричинусово семе треба издвојити из чауре и сместити на промајно и суво место. За издвајање семена из чауре постоје и специјалне машине, које овај посао обављају брзо и лако, кад су чауре суве иначе машина повреди семе и такво семе је слабијег квалитета.

Принос семена по хектару је од 1.000—2.000 и више кг. а цена му је ове године 5 динара за 1 кг.

Инж. Евг. Деркачев

ГАЈЕЊЕ АРТИЧОКЕ

Артичока је врло здраво и јако укусно поврће, које се употребљава за справљање финијих јела, те се зато много тражи и троши и доста скупо плаћа, нарочито по већим градовима, где је њена употреба велика и где је народ сматра као деликатес. Ма да се ово укусно поврће гаји у неким државама још од пре 400 година, ипак код нас је још недовољно позната, те многи наши градинари-баштовани и не знају да је гаје.

Артичока за своје успевање тражи плодно, дубоко и растресито земљиште, које се може преко лета редовно и обилно заливати и које је заклоњено од јаких северних ветрова. Зато за артичоку треба бирати земљишта са јужним или југоисточним положајем, заклоњена од поменутих ветрова, да би још уз то искористила што више топлоте, пошто је иста из јужнијих крајева. За артичоку земљиште изриљати на 60 см. дубине, да би се земља преврнула, растресла и иситнила, као и да се уклони коров: пиревина, коштан, вуч. јабука и др. Изриљано земљиште пред почетак сађења поћубрити згорелим стајским ђубретом и то по 500 до 600 кгр. ђубрета по ару, па га прекопавати, поравњати и направити редове „ваде“, као за купус или карфиол.

Расад се артичоке производи на два начина и то из семена и из изданака од старијих артичока. Семе од артичоке може се набавити од семенарске радње Север и Комп. — Београд, Тима Владисављевић, Београд. Додављено семе сејати крајем фебруара или почетком марта у топлу леју, а ко нема топле леје онда у мале сандучиће напуњене шумским компостом или, пак, плодном баштенском земљом, па сандучиће држати у топлој соби поред прозора. За 8 до 10 дана семе ће никнути, када га треба редовно и обилно заливати млаком водом. Када на биљчицама почне избијати и трећи листић, онда их пикирати у другу леју односно друге сандучиће, па када пикиране биљчице сасвим очврсну и добију и шести листић онда их расадити на стално место. То је отприлике крајем априла или почетком маја месеца. Артичока се сади тако, да редови буду удаљени за 1 м., а корен од корена 80 см. По сађењу, да би расад што боље напредовао, залити га разблаженом осоком са 50% воде.

Изданцима се артичока размножава на тај начин, што с пролећа сваки старији струк пусти по десетак изданака из жила, који замењују прошлогодишње стабло. На том месту се оставе по два добро развијена, а остали се сасеку са делом старог корена и расађују на стално место.

Нега артичоке у току лета састоји се у плевљењу, праћењу и обилном заливању, јер заливање је главни услов за примање расада, као и за развијање крупних и сочних

плодова. Често се дешава да се примљени расад умртиви, тј. лишће свене и престане да расте, но то је само привидно док су јаке жеге и обилним заливањем, нарочито са разблаженом осоком, он ће поново почети да расте.

Артичока се гаји ради производње крупних и сочних зелених округлих главица, које су покривене љуспицама. Главице се налазе на врху стабла, као и побочних грана (заперака). У првој години сваки струк може донети по 3 до 4 главице, док у другој, трећој и четвртој и по 10 главица. Струкови артичоке могу се искоришћавати обично 4, ређе 5 година, када их треба обнављати. Зато сваки градинар треба место са артичоком да подели на 4 делова, па сваке године четвртину vadити и обнављати новим изданцима.

Бербу артичоке вршити онда, када се спољашње љуспице почну одвајати од средњих и када се средина провиди. При берби, главице сећи са делом патрљка. Берба код једногодишњих стабала артичоке пада у октобру, док код старијих у јуну и јулу. Бербу вршити рано ујутру или предвече по хладовини, пошто убране главице по врућини брзо свену и поцрне, те изгубе на укусу и лепоти. По берби стара стабла сасећи до земље.

Да би се земљиште што боље искористило под артичоком, може се између редова гајити као узрод: салата, ротквице, лук и др. ситно поврће.

Пред крај јесени, младе накнадно израсле струкове скратити на 25 см. са лишћем, па артичоку добро пођубрити и на струкове нагрнути сламасто ђубре да преко зиме не измрзну. С пролећа наредне године одгрнути артичоку, прекопати је, па ија сваком струку оставити по 2—3 изданка.

Асен С. Станчевић

ЗДРАВИЊСКО СВИЊЧЕ

Скоро цела предратна Србија била је добро позната по свом економском богатству у чијем делу свињарство је играло једну од најзначајнијих улога у сточарској и привредној производњи. Па и данас, после много времена, то сточарско богатство није уништено, већ је знатно проширено уношењем нових културних раса у запате одгајивача, стварањем нових и квалитативнијих сојева свиња прилагођених различитим климатским, тржишним и хранидбеним приликама.

Међу многим сојевима свиња створених после рата код нас, још није довољно запажен и проучен **здравињски сој** свиња, који је данас распрострањен у планинском делу сре-

за расинског у селима: Здравинју, Гаглову, Дворанима, Ловцима, Рибаре, Механџије и другим селима испод леве косе Јастребца.

Према сточарском богатству, овај сој свиња је најзаступљенији живи инвентар малопоседника овог среза, а уједно најскупља и најрентабилнија сточарска грана зато, што је њено чување и нега препуштена природи, док веома мало одгајивачу.

По свом спољашњем изгледу здравињско свињче има прљаво белу кудраву чекињу; дуге оборене уши; средње дугачку главу са средњом њушком црне боје; јаких вилица и меснатих образа. Врат је кратак, збивен и мастан, док су леђа широка, а труп тела средње дугачак. Само ноге код

Сл. 2. Здравинско свињче
(Св. Драг. Шарфа)

овог соја знатно су дуже од свиња мангалице, што је можда и мана привредне одлике, али карактеристика краја у коме се гаји. Према свом спољашњем изгледу и осталим особинама, ово свињче води своје порекло од шумадинке, која је некад у овим крајевима гајена и укрштана, тако да је здравињско свињче, један од многих њених потомака.

Као и сви домаћи сојеви свиња, тако и здравињско свињче у своме порасту стоји у некој средини, јер за приплод пристиже тек после навршене године дана старости, што му донекле можда и умањује његову привредну особину, па и економску вредност. Али ипак постоји нешто значајније, а то је да се овај сој свиња истиче прашењем крмача са већим бројем младунчади, што је за прилике нашег живља од велике вредности, ако се у обзир узме велика потражња младих прасади преко године. Док шумадинка праси просечно од 3—5 комада прасади, дотле здравињске свиње према утврђеним резултатима прасе просечно 7—9 комада прасади, те је самим тим и њихова важност у жиропадним крајевима од пресудног значења.

Млади прасци који на свет долазе са пругама дуж леђа, као атавистички знак својих прародитеља, сишу обично два месеца, тако да после овог времена обично се одлучују. У том времену њихова телесна тежина износи око 15 кгр., а касније као назимад мере око 45—50 кгр. живе мере.

Имајући у виду чињеницу, да се овај сој свиња одгаја искључиво на паши и у жиропадним шумама, које су у овим селима богате, здравињско свињче скрива у себи и добре диспозиције и особине за јевитно гојење. Та продуктивна моћ, која долази као друга значајна карактеристика овог соја, знатно је велика. Угојена грла мере просечно 230—250 кгр., од чега просечно отпада на маст 50%, што је за активирање малопоседничких прилика данас веома важно, с обзиром на цене масти.

Баш зато, што већи део свога живота ове свиње проводе у шуми и на паши, свињче је веома отпорно према временским приликама, као и према заразним болестима, о чему сведоче ветеринарске изјаве за време ужасне епидемије свињске куге у земљи 1934 године, када је у овоме делу среза владало одлично здравствено стање свиња у упоређењу са осталим срезовима у држави. Па и тај разлог, још више проширује економску вредност здравињског свињчета.

Обилазећи напред поменута села у срезу расинском, запажено је да се гајењу ових свиња не поклања особита пажња, већ је целокупан ток гајења више уступљен природи. Верује се, да ако би се гајење овог соја уступило једној од пољопривредних установа уз бољу негу и исхрану, то би и привредне особине овог соја биле знатно веће, а нарочито у погледу рандмана масти.

Како је данас цена масти веома висока, а за произвођаче подесна коњунктура, то овом соју треба посветити више пажње, јер то не захтева потреба тржишта, активирање малопоседничких прилика, већ и активност државног буџета.

Да би се гајење овог соја омогућило и у суседним срезовима, богатим шумама као: копаоничком, косаничком, прокупачком, ражањском итд., потреба налаже:

1) да се и даље сачува овај сој гајењем свиња у чистој крви, пошто су њене привредне подобности у свему добре.

2) да се онемогући штетно парење у крвном сродству и дегенерација подмлатка, која настаје услед небрижљивог избора и слабе контроле свиња док су на паши;

3) оснивањем свињарске задруге било у Крушевцу или пак једном од напред именованих села, која би имала за задатак размену мушких приплодних грла, омогући ће се да и овај срез уз остале природне услове, постане један од важнијих извозних места у земљи;

4) У колико би се пак указала потреба за облагорођавањем овог соја, у том случају учинити код пољопривредних установа само опите укрштањем здравињског свињчета са нерастовима мангалица, која је по својим особинама најсроднија овом соју, а уз то и знатно тежа.

Придржавајући се изнетих предлога, није искључено да се од овог првог чланка може дочекати дан, да и овај за сада малопознати сој свиња постане један од радо тражених за извоз код нас, чиме ће и село Здравинје добити много у свом економском богатству и бољем опстанку.

Миодраг Л. Марјановић

ГУТАЊЕ ВАЗДУХА — ГЛОДАЊЕ ЈАСАЛА*)

Гутање ваздуха јесте једна мана, односно рђава навика, која је својствена само коњима. Она није без утицаја на њихово здравствено стање и радну способност. Сем тога, коњи оптерећени овом маном претстављају и извесну опасност по њихову околину, јер је опште позната чињеница, да остали коњи у коњушници примају ту навiku. И њихова продајна вредност у многоме је умањена јер сваки познавалац коња избегава да оваквог коња набави.

Ова навика испољава се тиме, што коњи гутају ваздух нарочитом контракцијом вратних или усних мишића, при томе подригују, а узет ваздух не улази у плућа већ у стомак. Услед тога долази до оболевања органа за варење са свим пропратним симптомима и до мршављења и губљења у снази. Гутање ваздуха врши коњ наслоном зуба на јасла или неки други тврди предмет, што оставља с временом видљиве трагове на самим зубима-секутићима, по чему се овакви коњи познају и због тих знакова на зубима избегава се њихова куповина.

У појединим државама је гутање ваздуха код коња предвиђено као мана, због које се купљени коњ може у извесном предвиђеном року вратити продаваоцу, а исти мора вратити паре купцу без судског спора.

Има случајева, где коњи гутају ваздух без наслона на тврде предмете на тај начин, што испруже главу равно са вратом, прикупе уста као за сркање, управе језик према нецима и контракцијом уста гутају ваздух.

Узроке тој појави не можемо увек и са сигурношћу утврдити. Изгледа да је најчешћи узрок дуго стајање у коњушници, без рада и кретања. Могло би се рећи, да коњи навикну на гутање ваздуха просто из досаде, или зато што

*) Уместо одговора на питање Боривоја Јовичића из Поповића.

то виде код осталих коња у коњушници. Има стручњака, који тврде да може гутање ваздуха, односно глодање јасала, бити изазвано болним поремећајима у органима за варење, нарочито у стомаку.

Тешко је одвикнути коње од ове рђаве навике, нарочито ако је она узела маха. У појединим случајевима и док је ова мана још у почетном стадијуму можемо успети да коња одвикнемо на тај начин, што му не дозвољавамо да

Сл. 3. Босански пастув
(Св. Д-р Д. Николић)

стоји даноноћно у коњушници, незапослен, већ да га приморавамо на напорне радове, тако да долази у коњушницу уморан. И кажњавање бијењем може у почетку имати добре успехе. Даље треба да уклонимо из коњушнице, или заменимо другим све предмете на које је коњ навикао, да нашлања зубе. Тако на пр. треба да заменимо дрвена јасла гвозденим, или, да ивицу дрвених јасала обложимо плехом, или да ивице премажемо катраном.

Тако често примењени потгушни кајишеви-оковратници не дају готово никакве резултате. Овим, нарочито за ту сврху израђеним оковратницима покушавало се, да се изврши извесан притисак на вратне мишиће и да се спречи њихова контракција и на тај начин онемогући гутање ваздуха.

Још понајбоље и најсигурније резултате даје операција, која има за сврху, да оне мишиће, који играју најважнију улогу при гутању ваздуха стави ван дејства.

М. Ферјанчић

ШТИТАСТА ВАШ ПОНОВО ПРЕТИ ДА УНИШТИ НАШЕ ВОЋЊАКЕ

Гране суве скоро до половине круне дрвета, краставе и чађаве те изгледају као опаљене (од гљивице чађи која се јавља на медљици коју испуштају штитасте ваши); лишће (делимично и плод), летос такође црно и чађаво, јасан знак да је ова опасна штеточина на шљивама ове незапамћено кишне године узела пуног замаха. Тек што су воћари мало предахнули и почели заборављати сав јад и чемер од раније најезде, и обновили старе шљиваке новим насадима, који већ увелико рађају, ево поново штитасте ваши ове године у огромно великим размерама. Појаву штитасте ваши у оваком степену, ентомолози објашњавају подесним атмосферским условима.

Да би незгода за нашег пољопривредника била већа, препарати и машине за одбрану од штитасте ваши јако су поскупили. Шљива, а и друго воће, ове године мало је родило те је оскудица у новчаним сретствима знатна, нарочито тамо где је воћарство главна грана народне привреде, или једини извор прихода.

Пред овом и оваком сликом очајавати се не сме, што је рекао истакнути ентомолог г. Др. Вукасовић, говорећи на једном месту, када је штитаста ваш пре десетак година такође била загрозила. Шљивова се дрвета могу и морају лечити кад за то постоје сигурна и опробана сретства. Треба ли ратари у неким нашим крајевима да воде борбу противу скакаваца? Да, иначе оде пшеница, оде хлеб. Треба ли се борити противу главнице, пероноспоре и других зала у пољопривреди? Да, иначе узалуд рад и уложени трошак. И овде се морају предузети ефикасне мере за заштиту шљиварства. Ако се зимус, и рано у пролеће, у шљиварима, не предузму мере за сузбијање штитасте ваши, сва старија дрвета током лета осушиће се, а млада са свим изнурити и ослабити. Штитаста ваш нарочито погађа нашу најважнију сорту, пожегачу, чији је род и најглавнији трговачки артикал, и од које бележимо крупну ставку у нашем билансу са иностранством. Ни остале сорте шљива нису од овога поштеђене. Белошљива и њој сродне, поред ове штеточине, врло добро пролазе јер их мање напада, али су оне подесне само за ракију или за јело у свежем стању, без већег значаја за ширу трговину.

На меродавнима је да се овога пута (као и раније) позабаве питањем набавке довољне количине и што јефтинијих сретства (разних карбонилеума и прскалица) за прскање шљива у току зиме и рано спролећа. Главна је ствар да све треба на време свршити да нас не дочека идуће лето са непрсканим шљиварима. За ову сврху Призад би требао

да да највише новчаних сретстава јер се он стара и за уновчавање воћарских производа. Акцију за сузбијање штита-сте ваши треба организовати на најширој основи. Времена за то има још прилично (све до фебруара). Дотле код пољопривредника развити интерес и отворити им очи да виде пред каквом опасношћу стоје, тако да сви заједнички, со-

Сл. 4. Зимско прскање воћака
(Снимак Ст. Јешаћа, Ваљево)

лидарно, као и ранијих година приону: 1) да током зиме све суве гране, лишај, маховину и стару испуцалу кору са воћака очисте, и 2) да и сами прибаве новчана сретства за набавку препарата и прскалица за прскање, или само продужне цеви ако су воћке ниске. У фебруару и марту идуће године овај посао неизоставно извести. Буду ли воћари не-

хатни и све ово олако схвате, а са надлежне стране буду примењене само полумере, сигурни смо да ћемо доживети разочарање јер ће шљивари поново опустити као пре десетак година.

М. П. Видановић

ЈОШ КОЈА РЕЧ О ЗИМСКОЈ НЕЗИ ВОЋАКА

У 22 и 23 броју „Тежака“ било је речи о јесењој и зимској нези воћака. Поменуће су све важније радње изузев кречења и ђубрења, те ћемо се и на њима мало задржати.

Кречење воћака. Кречење воћака је један од кориснијих послова у воћњаку, јер њиме, поред тога што се донекле уништава маховина лишајеви и ларве штеточина, воћке се штите од раних пролећних мразева. Кречењем убиће се штеточине и маховина само онда, ако је кречном млеку додата извесна количина неког карболинеума. Кречење се обично врши због овог другог случаја, јер пред крај зиме и рано упролеће, чим настану лепи сунчани дани, дебла неокречених воћака се с јужне стране загреју и сокови у њима крену, а и пупољци набубре. Преко ноћи, када температура падне испод нуле, ћелије, које су пуне сока, смрзну се и попуцају, те кора дебла са те стране (јужне) сасуши се и огули још истог пролећа. На том сасушеном делу провиди се дрво, које временом иструли и на његовом месту се створи велика рупа, од које се воћка може исушити. Међутим, код оних воћака, чија су дебла била окречена, то се не може десити, зато што бела боја одбија светлост те се дебла не могу загрејати. Кречно млеко за ту сврху прави се скоро на исти начин као и за кречење одаја, с разликом што се ту може додати мало иловаче или говеђе балеге ради лепљивости. Кречење се врши четком или пак гужвама крпа привезане за мотку.

Ђубрење воћака. Да би воћке уредно рађале лепе, крупне и интензивно обојене плодове, земљиште под њима мора увек бити јако и плодно. Но како воћке својом родношћу доста осиромашују земљиште, то ђубрење треба вршити сваке треће или четврте године, пружајући им на тај начин храну, која је исцрпљена из земљишта.

Ђубрење се може вршити на неколико начина и то: а) када се ђубре растури по целој површини воћњака и орањем плитко затрпа, б) када се ђубре растури само испод круне воћака и в) када се испод круне ископају рупе, па у њих стави ђубре и затрпа.

Од свију ђубрива најбоље је стајско, које треба да је добро згорело. Јер стајско ђубре садржи у себи све крнљиве материје, које су потребне за одржавање воћке, а сем тога оно побољшава и структуру саме земљишту. У недостатку стајског ђубрета могу се употребити и вештачка ђубрива, од којих су најподеснија: нитрофоскал, КАС, калијева соли и др. Њихова се употреба исплаћује још прве године.

Асен С. Станчевић

ВРБА И ТОПОЛА У ПОШУМЉАВАЊУ НАШИХ ВОДОПЛАВНИХ ТЕРЕНА

У 23 и 24 броју „Тежака“ било је речи о значају и начину пошумљавања водоплавних терена врбом и тополом, а у овом чланку ћемо се посебно позабавити са једном и другом биљком.

С обзиром на наше прилике, потребно је, да подробније расмотримо **обичну или белу врбу** и главније врсте **тополе**, које имају велико значење за наше газдинство.

Обична или бела врба је свакако једна од оних врста, којима одлично прија ритско подручје. За успевање захтева добру земљу, што у ритским земљиштима налази у пуној мери, јер се ту сваке године обнавља поплавама плодни муљ. Даље тражи доста влаге, у време вегетације, што такође налази у обиљу на овим теренима. Плодни муљ и влагу, та два најважнија елемента за своје развиће, врба добија у моменту када су јој најпотребнији, тј. у почетку вегетације (маја и јуна), јер се тај моменат поклапа са моментом кулминације велике воде, после чега се вода повлачи остављајући за собом муљ и влагу.

Пошумљавање се обавља природним путем или вештачким. Треба напоменути, код пошумљавања из пањева и жила, да се мора обратити пажња, приликом сече старе шуме, из чијих пањева и жила треба да потера нова, да ли та стара шума има још животне моћи, да из својим пањева и жила потера избојке. Обично се врба сече после 30—35 год., тако да у то доба још увек има врло добру избојну моћ. Код друге сече, после првог периода од 30—35 год., избојна моћ тих старих пањева већ је много умањена. Исто тако, приликом избора овог начина обнављање нове врбове шуме, морамо водити рачуна да ли је то земљиште много изложено поплавама. Велика вода штетно утиче на избојну способност пањева, јер ако дуго траје, може ту способност и сасвим да уништи, и то нарочито при топлијим водама.

Исто тако вода прави велике штете и избојцима, који су већ успели да потерају из пањева и жила, па су касније дошли под воду.

Резницама врбу често пошумљавамо, нарочито на оним земљиштима, која су изложена честим и дугим поплавама, тј. на ниским теренима рита (увалама). Овде се употребљавају велике резнице (штапови), чија се дужина може кретати од 1—3 м. Резнице режемо од здравих избојака, водећи рачуна нарочито да немају ни ваздушних ни водених жилица, као и да нису јако гранати, грбави и озлеђени. Врба има најјачи висински прираст, ако је из семена (малата) у времену од 5—25 год., а ако је из пањева и жила тада у времену од 1—5 год. Доживи старост и од 100 година, али су таква стабла већ скоро сасвим трула (шупља). Ако се врбава шума стручно негује, може остати здрава и употребљива за техничку употребу до старости од 35 год.

Црна топола — јагњед заузима нешто више положаје од врбе, али је зато исто тако срећемо и мешану са врбом у природним малатима. Воли плодно и влажно земљиште, и нарочито тражи влагу у пролеће, када почиње да пролистава. Јагњед не подноси дуго воду, и зато га не налазимо у нижим положајима ритова, већ увек на вишим гретама, где вода долази највише једанпут или двапут годишње. На добром земљишту јагњед има добар прираст, и даје велику дрвну масу. Достиже висину од 30—35 метара, а дебљину и до два метара. Корење му је јако развијено.

Јагњед се подиже природним и вештачким путем. У пракси вештачко пошумљавање јагњедом слабо се примењује, јер тамо где би требали вештачким путем да подигнемо јагњедову шуму, боље је подићи шуму канадске тополе, која има вредније дрво и даје боље приходе. Природним путем јагњедова шума се подиже или у малатима (семеном), или пак избојцима из пањева и жила, после проведене сече старе шуме. Специјално код јагњеда препоручује се пошумљавање из жила, као боље од пошумљавања из пањева. Стари пањ код тополе врло брзо иструне, па свакако својим угињућем угину и избојци, који су из њега потерали. Ретко када се употребљава вештачко пошумљавање резницама, и то специјално на врло закоровљеним теренима, чије би чишћење од корова врло много коштало. Ове резнице морају бити нешто веће, јер треба да својом висином прелазе зону корова. Проценат примања, код таквих резница, је врло слаб, те се садња обавља нешто гушће.

Бела топола долази још на вишим местима од јагњеда, јер је осетљивија на утицај велике воде. Ради овога она се, у последње време, и не форсира, јер се сва њена станишта засађују канадском тополом или којом врстом тврдог дрвета. Како нема велике захтеве на земљиште, те долази и

на мршавим теренима, то се за сада само на њима и препоручује. Налазимо је врло често на одводњеним теренима и на вишим гредама ритова. Семе јој сазрева пре врбовог, што пада у доба када је вода још у порасту, те вода нема великог значај код природног пошумљавања семеном. Ради тога већу улогу игра ветар, који разноси њено лако семе на влажно тло ритова, где ово врло брзо клија. Други начин природног пошумљавања је избојцима из жила. Из пања се не употребљава, јер је пањ, као и код јагњеда, изложен врло брзом трулењу.

Вештачко пошумљавање, као што је већ горе речено, у главном се не употребљава, јер на њеним теренима форсирамо скупопценију канадску топола и тврдо дрво.

Канадска топола, ма да је страна врста (донесена је из Канаде), за сада има највише услов за успевање у нашим ритовима. Брз прираст и велика вредност њеног дрвног материјала. Јесу два најважнија момента, који нам у свакој прилици диктују да је требамо свуда форсирати, где се год осети могућност да ће успевати и дати добре резултате.

Расте лепо и усправно, и достиже знатне димензије, тако да нису ретка стабла у шуми, чија је висина и до 35 м., а пречник и до два метра. Даје одлични технички материјал нарочито за израду фурнира, и у опште љуштеног дрвета, тако да јој баш та околност потенцира вредности.

Тражи много светлости, а за своје успевање тражи да је тло нешто влажно и хумозно.

Пошумљавање се врши скоро искључиво садницама, тј. ужиљеним резницама, а може се применити и садња резница на терену, за које се време развију у врло добре саднице, које су већ способне за пошумљавање. Нарочито се добро развије корени систем, тако да је приликом пресађивања благодарећи овој околности, проценат примања врло велики. Прве две до три године пресађене саднице (ожиљене резнице) обично немају интензиван прираст, како се каже у стручним круговима „дремају“, да би касније надокнадиле вишеструко, оно што су изгубиле у овом времену.

Садња се обавља скоро увек у редовима, и то наобичнији размак ових редова износи око 1.50 м., док су биљке у редовима на међусобном растојању од 1 м. Исто тако често се употребљава и ређа садња, јер су тада мањи трошкови пошумљавања. Код првог размака дође доста брзо до склопа, те се он радије препоручује.

У последње време пробају се две стране врсте топола, Симонијева и Робуста, за које се мисли да ће дати исто тако одличне резултате и то прва на сувљим и друга на влажнијим земљиштима.

Инж. Бранислав Ј. Јовковић

ЗА НАШЕ ДОМАЋИЦЕ

КАКО ДА САЧУВАМО МЕСО ЗА ИСХРАНУ

Месо је важна намирница у исхрани. Месо садржи 18% беланчевине, нешто масти, соли, лепка и других састојака. Беланчевине меса допуњују биљне беланчевине у исхрани.

Преко целе године немамо увек свежег меса, нарочито зими и с пролећа и зато се месо оставља за зимску исхрану. Кољу се свиње, овце, говеда. Њихово месо и прерађевина остављају се као зимница.

Сирово месо брзо се квари, нарочито у топлоти. Месо изгуби своју лепу црвену боју, поцрни и позелени и добија непријатан мирис. Такво се месо не сме јести. Њиме се можемо отровати. Распадање таквог меса изазивају невидљива, сићушна бића, тј. **бактерије**.

Да се месо сачува постоје више начина али најрашире- нији у домаћинству јесте сушење меса употребом соли и дима.

Месо се соли зато да се из њега извуче вода и да се на тај начин спречи размножавање бактерија. Али са водом из меса изађу и хранљиве материје — сокови и зато месо, остављено на овај начин, није тако хранљиво као свеже.

Месо се може солити на три начина: 1) да се сва коли- чина соли утрља на сухо у месо; 2) да се скува пресолац од одређене количине соли са додатком шалитре и шећера и у њему месо држи одређено време; 3) да се половина од- ређене количине соли утрља у месо, нарочито око костију, зато што се месо око костију брже квари, а од остале коли- чине да се скува пресолац са горњим додацима и месо у њему остави одређено време.

Спремање пастрме. — Код нас се у позну јесен кољу свиње, овце и говеда. Од ове стоке оставља се **пастрма**. Од заклане стоке одвоји се месо од костију, затим се исече на узане и дуге кајише — вешалице. За ово се узима само кртина. Ребра се секу на делове или се одстављају цела.

На 100 килограма меса употреби се 5—7 килограма соли, што зависи од тога хоће ли се пастрма краће или ду- же времена чувати.

Припремљена со натре се у месо. Посољено месо сложи ме у чисту кацу, буре или корито. Со се раствори и месо пусти воду. За овако спремљено месо каже се, да је у са- ламури. Каца са месом држи се на хладном месту 8—10 дана и за то време месо упије растворену со. Вода се чешће преточи да се не би со слегла на дну каце.

После одређеног времена месо се вади и суши у су- шници.

Сушница мора бити у вези са огњиштем, и на средини је поплочана циглом. Кроз сушницу су изукрштане мотке

а по негде и дебела жица. Преко ових се обеси месо — вешалице (шунке, кобасице и др.)

Испод вешалица на огњишту ложи се ватра, од отпадака сувих букових дрва или лиснате шуме (четинаре, тј. јелу, бор и смреку не треба употребљавати, јер ће месо да осећа на смолу) и то тако, да не буде ватре, већ да се развија дим и топлота. На овај начин месо се суши. Од топлоте губи се један део воде, а у диму се налази материја креозот и др., која спречава трулење. Зато се месо у диму дуже сачува него свеже.

Пастрма је за неколико дана осушена и добија лепу затворену боју.

Наталија Ђуровић

КРЕТАЊЕ ЦЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ПРОИЗВОДИМА У ПРВОЈ ПОЛОВИНИ ДЕЦЕМБРА

У првој половини овог месеца забележен је општи пораст цена свим пољопривредним производима који се врше у слободном промету. На тржишту пшенице послови су скоро сасвим престали и ако је премија од 50 динара за 100 кгт., која је најпре предвиђена до краја октобра, потом до краја новембра, продужена и даље на неодређено време. Максимирањем цена кукурузу повећана је тражња осталих жита, нарочито ражи, чије цене стално показују тежњу ка порасту. Понуда кукуруза је јако смањена после доношења Уредбе о промету кукуруза и промет се врши у много мањим количинама него пре 28 новембра.

Уредбом о промету кукуруза, о којој смо говорили у прошлом броју, максимирана је цена кукурузу. Решењем Министра трговине и индустрије одређена су производна подручја кукуруза.

Јечам. Цене јечму су врло чврсте и настављају пораст тако да су се у овом времену кретале од 317—362 динара по м.ц. у односу на другу недељу прошлог полумесеца цене су у скоку од 3—13 динара, односно према првој недељи овог периода за 2—13 динара по м.ц. Тражња је велика и вероватно да се цене могу задржати, већ ће наставити пораст.

Раж. Услед несташице пшенице и слабе понуде кукуруза раж се много тражи и цене су му забележиле пораст од 3—13 динара у односу на задњу недељу прошлог полумесеца, односно 2—13 динара по м.ц. у односу на прву недељу овог полумесеца.

Цене овсу су врло чврсте и забележиле су мањи пораст од 1—3 динара по м.ц.

Таблица бр. I. Кретање цена биљним производима

	Берза	Врста робе	Хектолитарска тежина	Проценат уродине	Седмодневни просек			
					од 1 до 7 децембра		од 8 до 17 децембра	
					цена у дин. за 100 кгр. + повећ. или — смањ.		цена у дин. за 100 кгр. + повећ. или — смањ.	
Јечам	Београд	Јужно србијански	62—63	5—6	317	0	317	0
	Нови Сад	сремски			357	+ 6	362	+ 5
	Скопље	кумановски		3—4	319	+ 5	325	+ 6
Раж	Београд	вагон Србија	72	2	325	+ 6	335	+ 10
	Нови Сад	бачки			342	+ 3	344	+ 2
	Скопље	кумановски			314	+ 13	327	+ 13
Овас	Београд	српски вагон. роба			321	+ 1	321	0
	Нови Сад	сремски			321	+ 0	322	+ 1
	Скопље	косовски			317	+ 0	320	+ 3
Кукуруз	Београд	бели обреновачки		влажност ¹⁾ 26-28% 14% ⁰	290	Максимирани цене		
	Нови Сад	пар. Вршац		26-28% 14% ⁰	267			
	Скопље	косовски		26-28% 14% ⁰	270			
Пасуљ	Београд	Србија гл. пруга		20% без преча	443	+ 7	445	+ 2
	Нови Сад	бели сремски		20% без преча	445	+ 12	450	+ 5
	Скопље	тетовски крупан		3-4% ⁰	543	+ 3	555	+ 12

Пасуљ се много тражи и цене су му у скоку од 3—12 динара по м.ц.

Цене кромпиру се крећу од 150 динара па на више.

Цена ракији „шљивовици“ од 10 гради износи од 10—16 а од 20 гради од 21—30 динара по 1 килограму.

Цене кожи су следеће: воловским 30, крављим 30, телећим 33, јунећим 30, овчијим 80—90, јагњећим 30—40 и свињским 4 динара, све по једном кгр.

Тржиште кудеље врло чврсто. Углавном се врши извоз за Немачку а постоји и интересовање од стране Енглеске,

¹⁾ Бели кукуруз је скупљи од жутог за 5%, тј. за кукуруз од 26 до 28% влажности за 10 динара а за кукуруз од 14% влажности за 12.50 дин. по м. ц.

Шведске, Швајцарске, Данске, Белгије, Холандије и Норвешке. Цене су се кретале овако: 1а сељачка кудеља 17—19; 1а сељачка кудеља 16—18; 1а вијана кудеља 21—23; 1а вијана кудеља 20—23; полувијана 19—20; кучина од сељачке кудеље 9—10; 1а кучина од вијане кудеље 11—13; 1а кучина од вијане кудеље 8—9; динара по 1 килограму.

Табела бр. II Кретање цена стоци

С Т О К А	Сезмодневни просек	
	од 1 до 7 децембра	од 23 до 30 децембра
Београдска пијаци		
Говеда	6 — 9	6 — 9
Телад	9 — 14	9 — 14,50
Јагњад	6 — 9	6 — 9
Свиње	12 — 16	12 — 16
Сремска Митровица		
Лаке свиње	13,50—14	13,50—14
Тешке свиње	15 — 16	15 — 16
Пожаревац		
Лаке свиње	12 — 13	12 — 13
Тешке свиње	13,50—15	13,50—15
Означене цене односе се за 1 кгр. живе мере у динарима		

Цене свињама, које су показивале тежњу ка већем паду, зауставиле су тај пад и показују тенденцију ка учвршћивању. Овоме је допринело и максимирање цена кукурузу. Према ценама кукурузу, цене свињама не би требале да буду ниже од 18 динара по 1 кгр. за зрелу робу. Мада је понуда, нарочито полуугојених свиња доста велика и тражња је према њој одговарајућа.

Свиње се извозе до сада једино у Италију по цени од 17 динара франко југословенско-италијанска граница.

Инж. Ј. Шеварлић

ДОПИС СА СЕЛА

НЕ КУПУЈ ВОЋНЕ САДНИЦЕ НА ПИЈАЦИ

Марта 1935 год. купио сам 6 комада садница трешања на пијаци у Петровцу од једног непознатог сељака. Тврдио је да су аршламе и да су крупне скоро као шљиве и да су ружичасте боје. Саднице су биле на изглед добре а нису биле ни скупе тј. 2 динара комад. Успут свратим код једног пријатеља и на његово тражење уступим му две саднице.

Тек 1938 год. су прородиле а ја сам нестрпљиво очекивао да сазре. Међутим дошло је и то време а плодови су били крупни као зечарске драмлије, по боји црне и црвене. Такве су биле и код мог пријатеља. Препоручио сам да их прекалеми. Ја сам сачекао још 1939 и плод је био исто тако ситан као и прошле год.

Пошто су трешње биле већ дебеле повадио сам их и посадио изданке које сам у току ове 1940 године окалемио. По моме искуству трешње калемљене на сталном месту су напредније и брже пророде. Само треба пазити да се калем-гранчица добије од оне сорте која се жели.

Ово моје искуство нека послужи другима за пример да се саднице не купују на пијаци, већ у расадницима где је сигурно да ћемо добити оно што тражимо.

Михајло М. Станојловић

члан Пољ. подружине у Петровцу
на Млави

КАКО САМ САЧУВАО СВОЈ ВИНОГРАД ОД ПЛАМЕЊАЧЕ

Виноград од 600 квадратних хвати подигнут је 1905 год. и налази се на сниском ритском земљишту. Пошто је 1940 год. било много кише морао сам виноград прскати 10 пута.

Сл. 5. У 1940 год. од пероноспоре очуван виноград Васе Павлова из Чуруга

Првих 5 пута сам га прскао са 2% бордовском чорбом, других 5 пута сам правио 3% бордовску чорбу. За свих 10 пута потрошио сам плавог камена 100 кгр.

Вина сам добио са тих 600 кв. хв. 1640 литара а за грозђе, које сам продао добио сам 4.500 дин.

Када је земља била много влажна а после тога жестоко сунце, ја сам сво чокоће одрешио и оставио га неповезаног цео 1 дан, да би могао да продре ваздух у средину чокота. Овај посао сам обављао пажљиво и без раденика, а после сам опет везао.

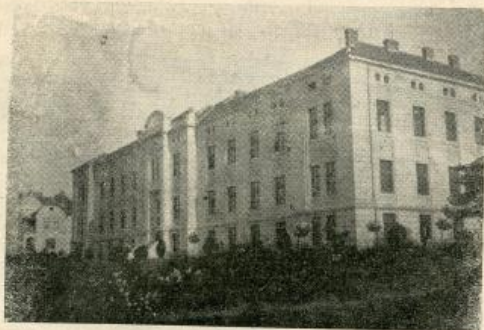
Повод за овај напис је тај што су овдашњи виноградари почели да сумњају у јачину плавог камена марке „зорка“. Међутим у овој 1940 год. требало је много више плавог камена да би се одржао виноград од разних болести, него што је случај у нормалним годинама.

Васа Павлов

члан подружине у Чуругу

ДВЕ ЛЕПЕ СВЕЧАНОСТИ У ЖИЧИ И КРАЉЕВУ

У недељу 17 новембра 1940 године, обављене су две колико лепе толико и још више важне пољопривредне и задружне приредбе и манифестације. Тога дана освећен је дом Земљорадничке млекарске задруге у Жичи, а наша стара и

Сл. 6. Интернат ниже Пољопривредне школе у Краљеву
(Сл. М. Р. С. мила)

заслужна Ратарска школа у Краљеву Указом Краљевских намесника подигнута је на степен Средње пољопривредне школе.

Најпре је у историској богомољи манастиру Жичи отслужена архијерејска служба, коју је, уз асистенцију манастирског братства, отслужио Жички владика — епископ го-

сподин Д-р Николај Велимировић. На крају свете службе г. Д-р Николај је одржао беседу, којом је, као и увек, очарао и фрапирао све присутне. Између 11 и 12 часова извршено је свечано освећење дома Жичке земљорадничке млекарске задруге, коме је присуствовао и епископ г. Д-р Николај. По завршеном освећењу секретар-благајник задруге г. Тихомир Кузмановић учитељ, говором са лепим и браним речима поздравио је присутне претставнике установа и организација, госте и задругаре истичући нарочито присуство г. г. Министра пољопривреде Д-р Бранка Чубриловића, епископа Д-р Николаја, претставника Главног савеза српских земљо-

Сл. 7. Дом Жичке земљорадничке млекарске задруге зидан 1939 год.

радничких задруга Жарка Ђорђевића, председника Српског пољопривредног друштва Д-р Младена Јосифовића, начелника Министарства пољопривреде Николе Симића и других.

За време закуске сви говорници су величали идеју задругарства и истицали високу задругарску свест задругара у Жичи, која спада међу најнапреднија задружна места у Србији. Неки говорници у својим говорима рекоше да Жича, односно село Крушевица око Жиче, поред осталих добрих услова за напредак задругарства, јесте и те ретке среће, да у својој средини има и два најважнија фактора а то су народни влдика г. Д-р Николај и г. Тихомир Кузмановић учитељ, који су главни покретачи и посленици у свима културним и задружним организацијама.

Са свечаности из Жиче прешло се на свечаност у Ратарску школу у Краљеву. Свечана сала школске палате била је душке пуна гостију и грађана из Краљева са претседником Краљевачке општине г. Душаном Крстићем.

Министар пољопривреде г. Д-р Бранко Чубриловић пре-

дао је указ Краљевских намесника г. Милораду Божовићу директору школе, којим се школа, на предлог г. Министра пољопривреде под 17 новембром са ниже подиже на виши степен и претвара у Средњу пољопривредну школу. Г. Божовић је прочитао Указ а потом је се кратким говором, у име своје и осталог школског особља захвалио г. министру на његовом предлогу, изјављујући да ће он са колегиумом и осталим особљем настојати да школа потпуно одговори свом новом циљу и задатку.

Сл. 8. Задружни дом Жичке земљорадничке Набављачке задруге зидан 1932 год.

После г. Божовића узео је реч министар пољопривреде г. Д-р Бранко Чубриловић, који је у свом дужем говору, поткрепљеном лепим и убедљивим разлозима, изнео читав програм свога будућег рада на унапређењу пољопривреде и пољопривредне наставе у циљу стручног просвећивања пољопривредника и побољшања економског и социјалног положаја пољопривредника. Крај говора г. Министра поздрављен је дугим аплаузом.

После говора г. министра добио је реч претседник Српског пољопривредног друштва г. Д-р Младен Јосифовић, који је у своме говору на овој свечаности истакао два важна момента које треба нарочито истаћи. Први је у томе што је нагласио, да је данашњи свечан чин претварања ове старе Ниже школе у Средњу пољопривредну школу од прворазредног значаја ако је он у вези са једним ширим и обимнијим планом за унапређење пољопривреде и пољопривредне наставе у ширим слојевима народа. Ако то није случај онда ова свечаност губи од свога великог значаја. Ми имамо две средње пољопривредне школе које дају људе са

стручним знањем за државну службу. Ако се планом за будући рад на стручном образовању пољопривредника овим људима не обезбеди место, они ће као стручњаци бити сувишни. Две досадање средње пољопривредне школе дале су до сада око 200 младих људи са стручним знањем који траже и чекају места за службу, те би нове генерације из њих и ових нових школа стварале још тежу ситуацију. Затим г. Д-р Јосифовић каже, да је из говора г. Министра закључио да је данашњи свечан чин у вези са једним већим, обимнијим и израђеним планом за рад на унапређењу пољопривреде у свима правцима, те са пуно тоpline поздравља данашњу свечаност и жели да она уроди жељеним плодом.

Сл. 9. Задружна војна сушница Жичких земљорадничких задруга грађена 1939 год.

Други иако мање, али ипак важан моменат у говору г. Д-р Јосифовића је у томе, што је нагласио што су раније генерације свршених ученика ове старе школе показали много смисла и разумевања за рад у народу на стварању задружних и других пољопривредних организација и активну сарадњу у њима, те изјављује своју жељу да се та традиција ове школе и даље сачува и развије и да нова школа постане још јачи расадник правих народних учитеља и просветитеља. Крај говора г. Јосифовића такође је поздрављен аплаузом.

За време закуске свечаност и госте поздравио је претседник општине Краљевачке г. Душан Крстић захваљујући се г. министру Д-р Чубриловићу на његовом предлогу за давање вишега ранга Пољопривредној школи у Краљеву, чиме се и самом месту даје већи значај као културном центру.

После овога узео је реч г. Драгомир Чурлић угледан пољопривредник и претседник општине из села Ратине и свршени ђак старе Ратарске школе из 1900 године.

Свечаност је завршена говором г. Николе Симића начелника Министарства пољопривреде — Одељења за аграрну политику. Г. Симић је у свом говору изнео досадањи рад Министарства на просвећивању пољопривредника од његовог доласка за начелника, као и програм будућег рада, истичући том приликом како је код г. министра Д-р Чубриловића наишао на потпуно разумевање и одобравање свих његових предлога.

Бор. Љ. Нешић

ИЗ ПОЉОПРИВРЕДНЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Изашло је из штампе друго издање књиге **Шумарство** од **Благоја Д. Тодоровића**. Ова књига, као што је познато, служи скоро већ две деценије као једини уџбеник шумарства у нашим пољопривредним шумарским школама, али се показала као корисна и у широкој шумарској пракси. Обрађене су све главне гране шумарства (подизање, газдовање, нега и употреба шума) и то како с обзиром на наставни програм, тако и с обзиром на приступачност књиге широким круговима.

Књига има девет штампаних табака и 26 слика у тексту, штампана је на бољој хартији и добро је опремљена. Цена је књизи 25.— динара, а може се добити преко Српског пољопривредног друштва.

Наш планински качанички чај. У низу наших домаћих чајева — који у данашње доба оскудице кинеског чаја, и његове високе цене, добивају све већи значај — нарочито интересовање побуђује у последње време т. зв. „Качанички чај“, самоникла биљка која расте и највише се ужива у крајевима Јужне Србије. У „Пољопривредном гласнику“ свесци 24 за пр. г., налазимо о овме чају подробан занимљив чланак из пера апот. мајора Дра А. Ј. Јанковића. Писац је ову биљку узео за предмет нарочитих испитивања и нашао у њој многе вредности (гвожђа, фосфорне киселине, етерична уља, шећера итд.), те истиче, сем економске користи и јефтиноће ове биљке као чајног напитка (свежањ од 20 струкова стаје свега 50 пара) и његов здравствени значај. Сматра да би се, уз подесну пропаганду, могао организовати и извоз качаничког чаја, од којег би и држава и сакупљачи, одн. произвођачи могли имати лепе користи.

ИСПРАВКА

у вези објављеног стечаја за напредније начине рада

У бр. 24 „Тежака“ за 1940 годину на стр. 779 под насловом „III за хигијенске стаје за стоку“ под тач. 7 погрешно је оштампано да ће Друштво, за подигнуте стаје за стоку, по одређеним условима, давати помоћ у износу 12.500 динара, А ТРЕБА ДА БУДЕ У ИЗНОСУ ОД 1250 ДИНАРА. Моле се подружине и читаоци да ову исправку приме на знање.

Српско пољопривредно друштво

Важније одлуке Управног одбора Српског пољопривредног друштва, донете на седници од

14 новембра. — Одлучено је:
(наставак)

9. Да се прими знању извештај Дирекције за исхрану о додељивању тријера друштвеним подружинама у Почеквини, Смед. Паланци, Житковцу и Крушевцу те да се Подружине о томе извести.

10. Да се прими знању изјава захвалности Удружења југ. пољ. стручњака — Секција Н. Сад, за указану помоћ за приређивање течаја за њене чланове.

11) Да по позиву Пољопривредне подружине у Краљеву на свечаности која ће се одржати 17 т. м. којом ће се приликом Нижа пољопривредна школа претворити у Средњу пољ. школу, као и по позиву Земљорад. млекарске задруге у Жичи на освећење дома, Друштво на овим свечаностима заступа г. Д-р Павле Вукасовић.

20 новембра — Одлучено је:

1. У вези извештаја секретара — који је био делегиран да присуствује седници Савета Срп. Култ. друштава, 12-XI-40, по питању напада из ваздуха Битоља и Кичева, да Друштво узме учешћа у прикупљању прилога преко својих подружница а да се од Среског пољ. референта из Кичева тражи мишљење, на који би се начин могла накнадити штета земљорадницима који су у Кичеву и околини настрадали од бомбардовања.

2. Да по позиву Дирекције за исхрану на конференцију по питању рафије и маниле која ће се одржати 27 т. м. Друштво на истој заступа секретар Друштва г. инж. А. Банковић

3. По питању стечаја за напредније начине рада одлучено је:

а) Да се распишу нови стечаји за напредније начине рада и то:

I За ђубриште и нужнике: помоћ да износи 750 динара. Рок пријаве 1 априла рок за подизање 31 децембар 1941 године. Да се изгради 200 објеката и ови да се распореде по подружинама.

II за сило јаме: да се изгради 100 објеката; да се изгради неколико дрвених рамова за бетонске радове; помоћ за сило јаме да буде 750 динара; величина најмање за 4 крупна грла. Рок пријаве и подизања као под 1-I-IV-31-XII-41 г.

III за хигијенске стаје за стоку: да се изгради 50 објеката; да помоћ буде 1250 динара; да помоћ могу да приме само они који поред стаје имају или подигну модерно ђубриште или бар ђубришну јаму са зидовима од набијене иловаче оплетеним прућем или обложеним даскама. Рок пријаве 1-IV — а рок изградње 31-XII-1941 године.

IV да се изради распоред објеката на подружине и пропишу услови.

4. Да се по питању предавања, курсева и течајева из предлога појединих подружина упућених на апел Друштва за појачање пропагандног рада прими и усвоји оно што ће дати најефикасније резултате и поднесе предлог.

5. Да се Пољопривредној књијници и читаоници у Лугу — Бајна Башта изда помоћ у 1.000 динара за дограђивање њенога дома и да се извести да Друштво позајмице за ове и сличне сврхе не даје.

6. Да се прими к знању извештај претседника г. д-р М. Јосифовића, да је као делегат Друштва присуствовао освећењу дома Жичке земљорадничке млекарске задруге и свечаности претварања Ниже пољопривредне школе у Средњу пољопривредну школу у Краљеву, пошто п. претседник Друштва г. д-р Павле Вукасовић није могао да овим свечаностима присуствује као делегат Друштва.

Том приликом г. д-р Јосифовић је одржао говор у коме је истакао да Српско пољопривредно друштво не може да се сложи са одлуком о отварању нових средњих пољопривредних школа ако се пољопривредно-просветна политика буде водила и даље на досадањи начин, али ипак очекује да ће у пољопривредној просветној политици започети нова ера, те поздравља оснивање ове школе.

H. S. C. S.

пољопривредни стројеви ненадмашиви су по
КВАЛИТЕТУ, КОНСТРУКЦИЈИ, ТРАЈНОСТИ

Вршаће гарнитуре, Трактори, Мотори на на-
фту на саугас, Млинови, Селектори, Сејачице,
круњаче, прекрупачи, сечкарице, репарнице,
пресесе и муљаче за грозђе, плугове, дрљаче
као и све остале пољопривредне машине добавља:

СЛОБЕНСКО

HOFNER-SCHRANTZ-CLAYTON-SHUTTLEWORTH A. D.

НОВИ САД

Темеринска 1

БЕОГРАД

Карађорђева 65

ЗАГРЕБ

Звонимирова 4

„ЖУПА“ А. Д.
ИНДУСТРИЈА ХЕМИСКИХ ПРОИЗВОДА
КРУШЕВАЦ - ДЕДИНА

Канцеларија Београд, Васина 5/1. Телефон 27-443

Производи под познатом марком „Ж У П А“

Плави камен

Сумпорну киселину

Глауберову со

Зелену галицу

Плави камен марке „ЖУПА“ пружа вам највећу гаранцију да сачувате ваше винограде. Купујте зато **плави камен марке „ЖУПА“** који је познат широм целе земље, јер је у практичној примени показао одличне резултате.

Плави камен марке „ЖУПА“ израђен је из најчистијих сировина и садржи 99-100% јачине.

Купујте домаће производе
и помажите домаћу индустрију јер тиме и помажете **сами себе.**

ПРЕДОВИЋ А. Д.

ЗАВОД ЗА ПРОИЗВОДЊУ СЕРУМА, БЕОГРАД,
БРАЋЕ ЈУГОВИЋА 17

Препоручује своја ципива против свих заразних болести стоке а нарочито препоручује свој серум и вирус за симултано цељење против свињске куге.

До сада је нашим серумом и вирусом успешно заштићено од свињске куге преко 10 милиона свиња код нас и у иностранству и то је најбоља гаранција, да ће и Ваше свиње бити успешно заштићене, ако буду цељене нашим ципивом. **ЗАТО ТРАЖИТЕ ИЗРИЧИТО** од Вашег ветеринара, да Вашу стоку цепа ципивом нашег завода.

У свима приликама, које имате у Вашем свињојству обратите се с поуздањем на нас и ми Вам стојимо на услузи са нашим богатим стручним искуством.

МАЈНЕЛ "ХЕРОЛА"
ЗА ТВОРИШТЕ ГЛАЗБАЛА **МАРИБОР**, 69

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ!

Оснивајте пољопривредне подружине и пољопривредне књижнице и читаонице. Оне вас стручно просвећују и економски и социјално подижу, оне вам помажу у снабдевању разним потребама.

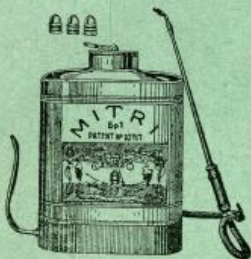
Српско пољопривредно друштво правила за ове своје организације на захтев шаље бесплатно.

За лозу и воћке

Само прскалица
са марком

„МИТРИ“

вреди више него друге три

То потврђује више хиљада
задовољних купаца „МИ-
ТРИ“ прскалице и њена
алатна одликовања.

Купите и Ви прскалицу
„МИТРИ“ са пуним повере-
њем јер је купујете са пуном
гаранцијом и писменим упу-
ством за употребу тражите
и купујте „МИТРИ“ прска-
лице а на отплату добијете
по повољним условима код
срп. пољ. друштва Београд.

Ценовник шаље бесплатно
предувеће „МИТРИ“ прска-
лица Крушевац Тел. 70

ПРВА ЈУГОСЛАВЕНСКА РАДИОНИЦА ТРИЈЕРА

ЈАКОБА ХЕЦЕЛА СИНОВИ
НОВЕ ШОВЕ

железничка станица Пашићево (Бачка)

Препоручује
своје специал-
не израде у по-
љопривредним
тријерима раз-
не величине.
Радионица по-
стоји већ 75
година стога
располаже бо-
гатым искуством.

ТРАЖИТЕ ПОНУДЕ!

К I/53

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ

Њ.В. КРАЉА ПЕТРА II.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869г.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Год. 69

Београд, 15 јануар 1941

[Број] 2

Драпски пастув из Бачке

САДРЖАЈ: Инж. Миланко Ј. Пеурачо: Набавите когурести ваљак; Инж. Пејшар Дрезгић: Важност ђубришта и његово грађење; Вића П. Машић: Не кољимо младу телац; А. Г. Јовановић: Шта свиларство у садашњим приликама може донети селу; Драг. Г. Сјаремић: Шљива позница - слањача; К. Њековић: Гајење малине; Др. В. Црнчевић: Винари не бацајте старе запушаче; Инж. Рад. Бори-сављевић: Чување празних винских судова; Инж. Б. Јовковић: Како треба посећи багрем да би се из његових изданака добио што бољи багрemar; Инж. Д. Сишан-ковић: За унапређење пољопривреде брдских крајева; Ситне вести, савети и обавештења; Инж. Ј. Шеварлић: Кретање цена пољопривредним производима у другој половини децембра 1940; Допис са села — Александар Симовић: Моје искуство о гајењу пшенице полифик; Рад наших подружница — М. Алексић: Пољопривредни течај подружнице у Петровцу на Млави; Ј. Јаковљевић: Универ-зални течај из пољопривреде; М. А. Јовановић: Светли примери; Некролог † Обрен Селенић; Важније одлуке Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

B O C O **KOŠARE**

Böttiger & Co., Biebesheim a. Rh.

Нудим на продају

сопствених производа

5 ватона првокласног ливадског сена
 сена од детељине лупејке и
 јечмене сламе намешане са сламом
 крунот сочива за јело — лећа, која
 је наврсна сточна храна.

С поштовањем

Митар Ненадовић «Кабура»
 ИРИГ — Срем — Луи. бан.

Пољопривредници !

постарајте се да за ваше потребе наба-
 вите блатовремено

справе, семе и алат

и сва друго што вам треба за наредну
 сезону, јер се роба добија са све већим
 тешкоћама и са великим задоцњењем у
 испоруци и у земљи, а нарочито у
 иностранству.

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

Илустровани лист Српског пољопривредног друштва
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Издаје двапут месечно.

Рукописи се не враћају

Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—

За иностранство дин. 45

Чланови пољопривредних подружика примају лист бесплатно.

Чековни рачун 50.350 Уредништво Гепратова ул. 64 Тел. 20-302

НАБАВИТЕ КОТУРАСТИ ВАЉАК!

Једно од одличних оруђа за поправљање недостатака обраде земљишта плугом је котурасти ваљак. Састављен је најчешће из три дела — троделни, а сваки посебни део састоји се из 11—15 котурова, чија је ваљкаста површина извучена у пресеку у троугао. Котурови су учвршћени на једну осовину, која се окреће у једном раму.

Употреба котурастог ваљка је многострука. Котурасти ваљак, пре свега, много боље ситни грудве него глатки ваљак, који их само утискује у земљиште а не сече и ситни.

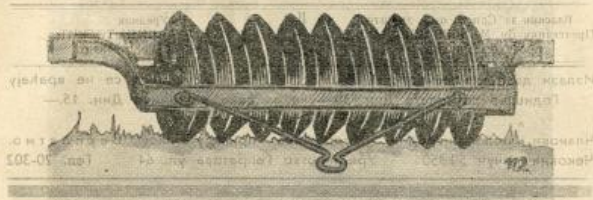
Да бисмо неку затрављену површину заорали ради „зеленог“ ђубрења, добро је претходно прећи ваљком. После орања таквих површина потребно је предузети мере да се површина оранице поравна. Много боље него дрљаче служе у ту сврху ваљци, нарочито котурасти. Они поравнавају површину земљишта, не износећи из њега делове заораних биљака, што код дрљача није случај. Сем тога услед дубљег сабијања земљишта брже се врше процеси разлагања биљне материје и њеног претварања у биљну храну.

Исти је случај и при заоравању стајског ђубрива. Нарочито ако је стајско ђубриво сламасто или га заоравамо у пролеће. По заоравању треба да се земљиште иситни и по-

равна тј. да се припреми за сетву. Дрљаче-износе делове плитко заораног ђубрива на површину, док котурасти ваљак сабија делове стајског ђубрива са земљиштем, не износећи их напоље и услед тога брзо наступа разлагање, што је важно за поједине пролетње усеве, којима је на почетку пораста потребна готова биљна храна.

Ваљањем котурастим ваљком сабијамо посејано семе и доводимо га у везу са земљиштем, а самим тим и са чињоцима клијања (водом, ваздухом и топлотом).

Покорица која се услед кише или сувишног ситњења другим оруђима ухватила над засејаном њивом или проклијалим усевом најбоље ће се сузбити котурастим ваљком.

Сл. 10. Кемпбелов котурасти ваљак
(Орел, Мил. Пеурача)

Једно од главних преимућстава котурастог ваљка јесте то, што он не делује на малу дубину и равномерно као глатки ваљак, већ делује на већу дубину и врши неравномерно сабијање земљишта, које је постало сувише шупљикаво услед орања. Сабијајући земљиште он ствара потребну структуру (грађу) земљишта, градећи канале и каналиће кроз које ће вода моћи да се попне горе на домак биљних жила. После овог ваљања добро је прећи лаком дрљачом да би плитак површински слој постао растресит и не би дозволио да подземна влага кроз каналиће успе да дође на површину и ту бескорисно испари.

Топлота земљишта повећава се ваљањем котурастим ваљком. Котурасти ваљак на већу дубину врши сабијање земљишта, чиме се постиже повећавање моћи спровођења топлоте земљишта, јер су нестице земљишта ближе једна другој. Затим ваљањем можемо постићи сабијање земљишта око биљака, које је мраз избацио напоље, можемо спречити да сувише густ усељ пропадне од полагања, утичемо на сузбијање инсеката и животиња-штеточина итд.

Али, као можда ни једно друго оруђе, котурасти а и други ваљци траже довољно сушено земљиште за своју

употребу. На влажном земљишту не само што се такво земљиште претерано лепи за ваљак и јако отежава рад већ се ствара покорица, кроз коју највећи део драгоцене земљишне влаге испари неискоришћен од усева.

Најбоље резултате даје котурасти ваљак у сушним крајевима или у сушно доба.

Сем обичном („Кемпбеловог“) котурастог ваљка постоје и друкчије врсте котурастих ваљака, као што је „Кембриц“-ов, код кога су између појединих обичних котурова уметнути наизменично са њима још и котурови, чија је ваљкаста површина исечена у троугласте звездасте зупце. „Кембриц“ ваљци препоручују се за тежа земљишта (ситњење или сабијање), за ваљање пшенице, сузбијање кртичњака и др. Могу се са успехом употребити и на ливадама и пашњацима пре као и после ђубрења ливада компостом или осоком, ради колико-толиког заоравања ђубрива са ливадским земљиштем.

Сада када на селу има мало хитних пољопривредних послова добро је ако наш земљорадник размисли мало о потребним набавкама па и о овом одличном оруђу за наше прилике.

Инж. Миленко Ј. Пеурача

ВАЖНОСТ ЂУБРИШТА И ЊЕГОВО ГРАЂЕЊЕ

Унапређење пољопривреде и подизање жетвених приноса не може се замислити без довољне количине доброг стајског ђубрета. Да би се добило добро стајско ђубре није довољно само да имамо доста стоке, доста добре сточне хране и простирке, него морамо имати и добро ђубриште.

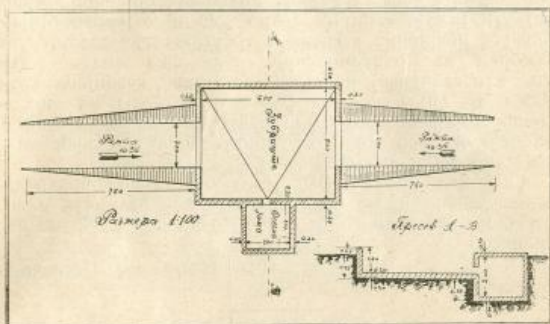
Наши пољопривредници врло мало пажње поклањају ђубришту. Често за ђубриште служи какво удубљење иза стаје у које се слива вода са свих страна и спира најдрагоценије састојке стајског ђубрета. О неком неговању стајског ђубрета на таквим ђубриштима не може бити говора, а губици корисних састојака ђубрета на тако запуштеним ђубриштима су огромни. Због тих великих губитака, чије се последице осећају на жетвеним приносима, наш пољопривредник има много штете. Стога се морамо трудити да подижемо таква ђубришта, која ће нам омогућити да сачувамо највећи део корисних састојака ђубрета, а њиве ђубрене добро негованим и очуваним стајским ђубретом даће нам веће приносе и надокнадити трошкове око подизања ђубришта.

Које услове мора да испуњава добро ђубриште?

1) Ђубриште мора бити тако грађено да омогући пра-

видно неговање и што мање губитке корисних састојака стајског ђубрета.

2) Ђубриште мора да буде грађено на оцедном месту близу стаје, да би се омогућило што лакше изношење ђубрета из стаје. Треба обратити пажњу на то да ђубриште буде заклоњено од јаких ветрова, а по могућству заштићено и од сунца и кише, било подизањем настрешница или засађивањем дрвећа око ђубришта.

Сл. 11. Ђубриште за средње газдинство
(Из књиге „Стајско ђубре“ од В. Ђорђевића)

3) Ђубриште мора да буде толико велико да може да прими целокупну количину стајског ђубрета која се произведе у току једне године. Да би се добило што уједначеније стајско ђубре добро је да се ђубриште подели на два дела. Прво се напуни један део па потом други тим редом треба да иде и извлачење ђубрета.

Ђубришта могу да се граде од бетона, цигле и земље. У овом чланку биће говора само о бетонским ђубриштима.

Пре но што се приступи грађењу ђубришта мора се одредити величина ђубришта с обзиром на број стоке на газдинству. Постоје практични подаци за одређивање величине ђубришта према броју стоке. Код ђубришта дубине 50—75 см. потребно је 3—4 квадратна метра површине за смештање ђубрета које произведе једно одрасло говече за годину дана. За коња та површина износи 2—2,5 кв. м. Код ситне стоке рачуна се 4—5 грла као једно одрасло грло. Према томе ако газдинство има 4 одрасла говечета, једног коња, 10 оваца и 5 свиња њему ће бити потребно ђубриште дуго 6 а широко 5 метара. Наша скица (цртеж) претставља

такво ђубриште, које би добро одговарало средњем газдинству. (Скица из књиге проф. В. Ђорђевића „Стајско ђубре“ издање Срп. пољ. друштва).

Грађење бетонског ђубришта. Кад се одреди место и величина ђубришта приступа се копању јама. При копању јама мора се узети у обзир и дебљина зидова која у нашој скици износи 20 см. Прво се поставља дно ђубришта, које мора бити нешто дебље од зидова и нагнуто према јама за осоку као што то скица (цртеж) претставља. Када је дно готово приступа се изради зидова. Постављају се рамови од дасака са размаком који одговара дебљини зидова и ти рамови се тад испуњавају бетоном. Бетон се прави у размери 1:6—7 тј. један део цемента и 6—7 делова песка и шљунка. Пошто бетон очврсне скидају се рамови и унутрашњи зидови се малтеришу цементним малтером (један део цемента и два дела ситног песка). Зидови ђубришта морају бити нешто више од површине земље да се не би сливала вода у ђубриште. Исти је поступак и код грађења јама за осоку само она мора бити нешто ниже постављена (дубље укопана) 1—1,5 метара да би се омогућило сливање и скупљање осоке из ђубришта. Између јама за осоку и ђубришта постоји отвор у зиду на који треба ставити решетку да га не би запушили чврсти делови ђубрета и на тај начин онемогућили отицање осоке. С друге стране јама за осоку је везана каналом са стајом да би се омогућило отицање мокраће из стаје. На нашој скици престављено је ђубриште са рампама ради лакшег приступа приликом извлачења ђубрета.

Грађење оваквог ђубришта стајало би око 6.500 динара. Сума је доста велика, али кад се узме у обзир какву ће корист донети овако ђубриште газдинству, ђубриште ће се брзо исплатити. У једном од наредних бројева објавиће се грађење ђубришта од цигле и земље као и начини неговања стајског ђубрета у ђубриштима.

Инж. П. Дрезгић

НЕ КОЉИМО МЛАДУ ТЕЛАД

Данашње ратне прилике у свету повећале су потрошњу животних намирница, те им цене нагло скачу и ко зна где ће се и кад зауставити. Људи заузети у рату и војним вежбама, нису у могућности да животне намирнице производе у већој количини, као у миру, па и то повећава цене намирницама.

Нашу земљу, Богу хвала, није захватио пожар рата, али су и у њој животне намирнице поскупиле услед велике

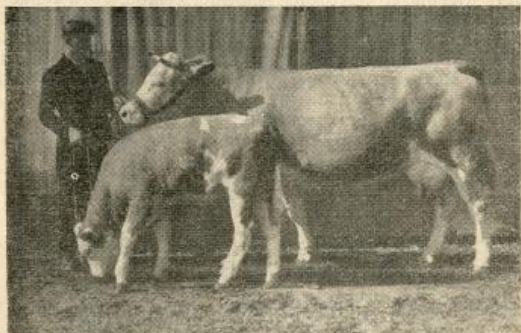
тражње и извоза у друге земље, које су у рату, па и у оне које нису у рату али и њих ратна потрошња и мања производња додирује.

Наша Краљевска влада, законским уредбама, чини све што може да цене животним намирницама у земљи ублажи, те да се и сиромашнији свет исхрани, огреје и одене. Она је, поред осталих мера, забранила сувишну потрошњу меса и одредила безмесне дане: среду, четвртак и петак преко недеље. То је све лепо, разумно и похвално. Али се нико не сећа да забрани клање младе телади и да тиме повећа производњу и количину меса, да од једног трогодишњег јунета, добијемо трипут више меса, него од једног телета. Не помишљамо на то, да се крава тели само једанпут у години и да теле треба чувати и неговати да одрасте и оспособи се за рад, или за приплод, или за већу количину меса, ако се мора заклати. У место таквог рада, ми сваки дан гледамо како се на колима или аутомобилима одвозе на Београдску кланицу млада телад мушка и женска. Она се довозе и из унутрашњости железницама. А знамо да се и по унутрашњости кољу, чак и у мањим местима. Ова млада, нежна грла, при одвозу на кланицу, гледајући болећивим очицама, тужно ричу и тиме нам својим очајним гласом, својим језиком говоре: **„Не кољите нас овако младе и неразвијене!“** Али ми то не чујемо и не видимо. Утрнула су у нама она чедна осећања да је по неком немогућно и пиле заклати. Касапски нож коље нашу телад немилосрдно. Његова тренутна зарада и похлепно задовољавање богатих гурмана за мало већу цену, не гледа и не мисли на потребе осталог народа, који треба да живи и на напредак државе, која треба и мора да нам је свим од свега најпреча.

Клање младе телади неки економисти правдају, бољом рентом. Кад продају младо теле на касапници, по мало скупљу цену и музу краву без телета, веле добију много више, него кад би теле поред мајке гајили. Тај рачун, тих економиста, није свакад тачан, ни за појединце, јер прираштај телета добро однегованог, има своју већу вредност, нарочито ако је од боље расе и одгаји се за приплод. Али он никако не може бити користан, по целину, по сиромашан народ и по напредак државе. А нама целина народа и добро државе, морају увек бити преча од појединца.

Кад би се забранило клање младе телади, онај коме је бољи рачун, да прода младо теле, нека га прода, добиће нешто мање него од касапина. Купиће га сиромашан сељак, који не може да купи волове, а може купити једно теле или двоје, па их гајити постепено, те доћи до волова, до ранитеља! Ваља посматрати, са колико великом љубављу, тај сиромашан сељак, гаји младо грло, кад може да га добије. Он се на све могуће начине довија, да одгаји вочиће, које

пази као и своју децу. Помогнимо му у томе. Дајмо му могућности, да од младих телади дође до волова, — хранитеља. Морамо повести рачуна о томе, да има наших села, баш и у плоднијим крајевима наше земље, у којима су две трећине сељака, безволници. А безволници сељаци, то су неосуђени робови и није им вајда што имају земљу, кад немају плуг и волове, да земљу нађубре и обраде. Богатство села није у томе што оно има десетину газда а деведесет сиromaха. Његово богатство је у томе, да што више сељака имају што им је најпрече за живот.

Сл. 12. Чистокрвна сименталска крава „Кајзер“ са телетом стара 6 година. Награђена на овогодишњој изложби приплодне стоке у Н. Саду I наградом. Сопственик Милија Митровић, из Брзана (Лапово) (Сл. Др. Николића)

За време Аустро-угарске окупације наше земље, minulих ратова, окупационе власти одузимале су од народа све животне намирнице: жито, стоку, маст, вуну и остало. Сељанке су са кукњавом и сузама у очима, једва умољавале те власти, да им оставе бар по једну кравницу, да омрсе децу млеком. Земља је била опустошена. Али су и те, непријатељске окупационе власти, биле забраниле клање младе телади па и прасаци. Не нас ради, већ због њихових државних потреба.

А ми, шта данас радимо, у нашој сопственој земљи, под нашом рођеном управом? Пустили смо да се кољу млада телад, те ништимо увећање производње меса, запрежне снаге и производње намирница од стоке, на овим претешким временима, кад рика топова пролама небеса, звук авиоплана пара облаке и ваздух, а бомбе ниште и паде на земљи све што је хиљадама година течено и зидано. Крв се лије поточима и глад прети да као авет уништи невин народ.

Ми мислимо да је забрана клања младе телади, једно од најпречих питања данас, да маси народа олакшамо живот, у овим опасним ратним окршајима, који се око нас, у свету, тако страховито распаљују.

Забрану клања младе телади, неће тако много осетити ни наши богати гурмани, јер ће се моћи задовољити младим прасадма, којима, Богу хвала наша сељачка земља обилује. Једна добра крмача опраси шесторо, па и десеторо прасади и опраси се двапут у години, те може бити довољно, да се и млада прасад, по неко закоље, а повише њих да остане за маст и свињско месо од урањених свиња. Тога може бити довољно и за извоз и подмирење хране и мрса у нашем народу. Овоме додајмо и већу количину пернате живине и довољну количину оваца и младих јагаћаца, које се у свима крајевима наше земље гаје па ће наше касапнице и кланице имати довољно меса и без клања младе телади.

Рекосмо, што као економи, мислимо и осећамо.

Вића П. Матић

ШТА СВИЛАРСТВО МОЖЕ У САДАЊИМ ПРИЛИКАМА ДОНЕТИ СЕЛУ

Ратови су из основа изменили привредне односе не само у зараћеним већ и у незараћеним државама. Што рат дуго траје све се више осећа оскудица у разним људским намирницама, па и у оним, неопходно потребним, као што су: храна, одећа и обућа. Цене иду у неслушене висине, па се и по тим ценама не може да набави све што једној кући треба, јер га на тргу нема. То ствара оскудицу сваке врсте, беду, осећање несигурности и страха за будућност.

У таквим је околностима оправдано запитати се, шта би се могло учинити да се колико толико помогнемо, бар кад се ствар тиче оних предмета, који се не морају увозити из иностранства, већ се могу производити код нас, на селу.

Баш је **свила** један од таквих предмета, па стога хоћу да укажем на користи, које би имало село, ако би посветило већу пажњу, него до сада, оној пољопривредној грани, која се бави производњом свиле у **домаћинству** и за **његове потребе** — а то је **свиларство**.

Некада, када се није знало за памук и вештачку свилу, вештачку вуну и др. свиларство је код нас у домаћој радиности имало важну улогу. То нам доказују историски споменици из доба Стевана Дечанског и цара Душана, то сведоче називи појединих места у Србији (Свилајнац, Свилеува) и многи наводи у народним песмама: „Свилен калпак

оковано перје“, у боју је „крстат свилен барјак“, „око врата свилена марама“, „у чисту те свилу завијала“ итд.

У средњем веку у нас се није знало за памучне тканине, већ само за вунене, ланене и **свилене**. Тек половином деветнајестог века почео је памук потискивати лан, свилу и вуну.

Свиларство има код нас све услове, природне и економеск, да опстане и да се развије, као што је напредовало у суседним нам државама, у Бугарској и Грчкој.

Истина да се последњих година јавио један такмац, вештачка свила, израђене фабрички из дрвета. Али вештачка свила, која је то само по називу нема с природном свилом никакве везе; има сјај, али по свима осталим особинама никакво се не може мерити с правом свилом. Она би требала да је јевтинија од праве свиле, али ако се свила производи и троши у самом газдинству онда ни могућа разлика у ценама не игра неку улогу, у толико мање, што је вештачка свила, с обзиром на малу јачину и трајашност, за село неподесна и стварно скупља.

Све је мање вуне и памука. Обоје се највећим делом увозе из иностранства и цене им јако скачу. Тражња за правом свилом све је већа, нарочито у ратној индустрији (падобрани, авионска крила и др.). Кад је то тако онда свила, произведена у газдинству, има да замени памук, делом вуну и лан. Она се у томе случају не може сматрати робом за украс и луксуз, већ постаје нужан предмет за свакодневну одећу: кошуље, чарапе, хаљине, блузе, мараме, кецеље — све се то даје израдити од свиле, па да буде лепше и трајније од памучне робе.

Треба се, у колико је год то могуће, враћати на домаће материје, јер за сеоске прилике фабрична роба много стаје а мало траје, а у садањим приликама тешко се и набавља.

Човечије тело има више или мање сталну топлоту па је за одеваче **најбоље** она тканина, која га **најбоље** штити од топлотних промена, а у такве спадају вуна и свила, а не памук, нити вештачка свила.

Свила је јака, трајашна, на влази постојана, рђав је топлоноша, — јако упија зној, па је стога погодна за сваку врсту одеће, а нарочито за рубље, које се носи до тела.

Лан и конопца могу такође да замене памук, али њихово гађење захтева обраду земље, дуже траје, производња је скупља, а производ ипак нит је тако трајан ни тако леп као свила. Сем тога за производњу свиле нису потребне сточне запреге, нити јача људска радна снага, јер се у гађењу свилених буба могу запослити жене, деца, старци, инвалиди — то су баш сви они, који остају на дому и кад људи оду на војне дужности, што је баш сада и код нас случај.

Оно што још говори у прилог гађења свилебуба код нас, у далеко већој мери него до сада, то су ове чињенице:

1. Гајење траје врло кратко време 35 до 40 дана, што је јединствен случај у пољопривреди, а што трошкове производње и дангубу, с погледом на остале послове на пољском имању, своди на најмању меру.

2. Даје први приход с пролећа, кад још нису стигли за продају ни воће, ни сено, ни жито, ни грожђе.

3. Гајење свилобуба је погодно за **ситне** поседнике, какви у нашој држави чине већину: поседа до 2 ха има 33%, од 2—5 ха 34%, а од 5—20 ха 29%. Сви они могу имати бар по који дуд.

4. Многи, и то баш слабоплодни т.зв. **пасивни** крајеви, н.пр. наше приморје са широм позадином, имају одлично поднебље за гајење свилобуба, ту влада и пренасељеност у газдинствима, што значи много радних руку, а мало земље и мало запрега.

5. Дудови успевају и на мршавијим земљиштима. Гдегод успева **винова лоза** може и дуд.

6. Дуд је благородно дрво. Даје за храну свилобуба лист, који не воле никакав други инсекат, те се није бојати да ће га обрстити гусенице као нпр. што обрсте шљиваре и шуму. Дрво му је добро за гориво и прераду (дуге за буррад, паоци и др.). Дудиње су пријатно и здраво воће за јело, од њих се може пећи ракија, може се хранити живина. Дудова кора служи за бојење у жуто. Дуд прави добар хлад, живи до 200 година, погодан је и за **живу ограду**.

Отуда, баш и да не служи за храну свилобуба, заслужује да се гаји где је год могуће: дуж сеоских путева, по двориштима, утринама и као жива ограда, да замени сада већ скупе плотове и дрвене и гвоздене (жичане) ограде у опште.

Један одрасли дуд, добро развијен, може дати годишње око 80 кг. лишћа. Из те количине лишћа може се произвести 4 кг. сирових мехурака, а из ових 350 грама сирове свиле, што је, с обзиром на лакоћу свиле, довољно за једну свилену женску хаљину. Дакле **један** дуд може донети сваке године по једну свилену хаљину или неколико пари чарапа или марама и др.

Ето свију разлога што село треба да јаче пригрли гајење ситне свилене бубе, која ће му се, и ако малена, одужити златним услугама.

Београд, 1941.

А. Г. Јовановић

ШЉИВА ПОЗНИЦА — СЛАНАЧА

Наша шљива пожегача која нам је свима позната и која се код нас гаји тако рећи од памтивека, има своју сестру шљиву познату под именом „Позница-сланача“. У погледу изгледа стабла, његовог пораста, облика, круне, положаја грана, боје коре, величини и облика листа, облика крупноће, доба сазревања, садржине и укуса самог плода, као и у погледу захтева за добро напредовање и раћање, тешко би се могла наћи нека разлика између ове две сорте, јер су у свему скоро једнаке. Али у погледу доба цветања и листања, међу њима постоји врло велика разлика. На име: шљива позница-сланача цвета за пуних 15 па и 20 дана доцније од пожегаче и отуда је она за разлику од пожегаче и добила име позница (што позније цвета).

Како наша пожегача цвета доста рано у пролеће и то баш у доба када нисмо поштеђени од позних мразева — слана отуда нису ретке године када она од тих слана — страда у цвету и тиме и у роду за ту годину. Отуда било је раније говора а у прошлој години преко „Правде“ један наш агроном покренуо је питање, да се нађе или створи једна

сорта шљива која цвета нешто доцније, тј. у доба када опасност од позних мразева престаје. Пошто баш ова сорта шљиве позница, као што је већ речено, збиља за 15—20 дана касније цвета, то се говори и предлаже баш од овог агронома да би она била баш та са којом би требало заменити пожегачу. Како је напред речено да је ова шљива позница по свима својим особинама и захтевима слична шљиви пожегачи, то против те замене не би се имало ништа рећи. Али при овом треба имати у виду једну врло важну околност која је против те замене баш са овом сортом. На име: није само једини непријатељ наше шљиве пожегаче позни мраз од кога иста страда у цвету, но она поред мрза такође баш у то доба има и још једног непријатеља, који, ако није опаснији, није ни слабији а то је топао — врућ ветар. Да је ово

Сл. 13. Млада шљива у воћњаку
Ранка Коларевића, Винча,
септембра 1938
(Снимак Д. Станковић)

точно, о томе нетреба много доказивати, јер то знају сви наши многобројни одгајивачи шљива, јер су то видели и осетили последице тих топлих-врућих ветрова у време цветања шљива. Сад кад ово знамо, а знамо још и то да је појава ових топлих-врућих ветрова вероватно много чешћа и јача уколико наступају дужи и топлији дани, а то је баш доба када цвета ова шљива позница. Отуда се поставља питање „Па зар и она неће страдати у цвету од тих врућих ветрова?“ Хоће и то много чешће и више но што страда пожегача и од позних мразева и врућих ветрова. Да је ово и уколико тачно, не треба нам зато неки нарочити доказ, но само број стабала засађених једне и друге. На име: док број стабала шљиве „Пожегаче“ износи неколико десетина милиона, дотле, напротив, шљиве познице једва ако се нађе по неко стабло овде или онде у овом или оном селу. Зашто толика разлика? Само зато што је сам наш одгајивач већ много раније својим искуством дошао до тачног сазнања о вредности једне и друге и прихватио је ону која му је боља и сигурнија а то је Пожегачу, а одбацио лошију и несигурнију, а то је позницу-сланачу.*)

Према свему изложеном мислимо да смемо рећи да о каквој замени пожегаче са позницом не може бити ни речи. Али кад ово кажемо, не велимо да ту позницу просто на просто треба искористити — умножити. Не, напротив, није од штете имати и по које стабло баш од исте, јер може се десити да она буде поштеђена а пожегача не и тада је она добро дошла.

Драг. Ј. Спремић, економ.

ГАЈЕЊЕ МАЛИНЕ

Малина је рентабилна ствар као и јагода, тим пре што се она обично гаји као узгредно јагодичасто воће. Њу треба нарочито сада што више гајити, када нашу шљиву увелико ништи штитаца ваш.

Малина, дакле, спада у ред јагодичастог воћа са различитим бојама (црвена, жута и бела) и сортама. Она успева на сваком земљишту у виду шибља, али рађа одлично онда, ако је на положају изложеном сунцу и ваздуху; али ако се за неколико година не проређује орезивањем, може да се рашири и размножи у непролазно цбуње.

Малина се највише засађује поред ограда, а то су земљишта која обично остају празна. Она је врло добра да се расађује и поред обала, које вода одрођава, као и по ко-

*) Посматрао сам дуго година стабла шљиве познице и могу рећи да је била врло ретка година када је донела род.

сим положајима, пошто она чува, помоћу својих жила, одроњавање и спирање земље.

Малина се размножава сађењем младим изданцима, који избијају из корена сваке године. Ове изданке с јесени месеца октобра и новембра, треба пажљиво одвојити од жбуна са што више жила, па онда расадити на одстојању 1.5 до 2 метра. Пре сађења треба земљу добро прериљати, очистити од корова и добро нађубрити.

Чим се изданци засаде, треба их орезати на 4—5 пулођака (окаца). Ови изданци идуће године доносе род, а из њихових корена избијају нови изданци. И ови стари изданци, пошто једног лета донесу род, осуше се и морају да се орезивањем идућег пролећа уклоне. Они се секу до самог корена, а прошлогодишњи ластари орезају се на један метар висине, а не треба их више од 4—5 у цбуну оставити, а друге све уклонити.

Орезивање малина врши се сваког пролећа.

К. Ивковић

ВИНАРИ, НЕ БАЦАЈТЕ СТАРЕ ЗАПУШАЧЕ!

Старим употребљеним запушачима од плуте морамо да нас, када влада оскудица у сировинама и када је отежан довоз из иностранства, да посветимо највећу пажњу. Једном употребљени запушачи за вино могу се поново искористити и послужити нам готово као и нови. Да бисмо видели како се то постиже описаћемо редом поједине радње.

Сортирање има за циљ да се одмах, у почетку рада, одбаце сви они запушачи који су сасвим неупотребљиви. Као такви се првенствено сматрају они који су јако изгрижени од црва или који су у највећој мери плесниви. После завршеног сортирања прелази се на другу радњу, на

Механичко чишћење. Оно се врши на два начина. Било да се поједини делови запушача отсецају или да се стављају у врелу воду. У првом случају се обично отсеца горња површина запушача са једним мањим делом испод ње. Запушач због овог постаје нешто краћи — али то за праксу нема особитог значаја. У другом случају се чишћење запушача врши помоћу топле воде. Овде је веома важно обратити пажњу на топлоту воде; она не сме бити одвећ врела. Да бисмо то оценили служимо се руком; вода треба толико да је топла да се рука у њу замочена не опари. Сувише врела вода рђаво утиче на каквоћу запушача и може тешко да га оштети. Ово је разумљиво ако се има на уму да је запушач сложено биљно ткиво које је, као и сва друга биљна ткива, на топлоту веома осетљиво.

Чишћење запущача у врелој води најбоље је вршити у каквом суду са поклопцем. У овакав суд који је до извесне висине водом напуњен загнујемо запущаче и оставимо преко ноћи. Да би дејство воде било што јаче додајемо јој нешто соде — $\frac{1}{2}$ кг. на 100 литара воде ($\frac{1}{2}\%$). Пошто су запущачи провели целу ноћ у води са содом треба их сутрадан добро испрати са чистом врелом водом јер је прва вода била прљавија од разних отпадака и нечистоћа излужених из запущача. То су остаци вина, кристали стреша, разне прљаве материје, клице итд. Механичким чишћењем, па било то да вршимо отсецањем или помоћу вреле воде, нисмо у стању да уништимо штетне клице којих у запущачу има у великој количини. За то смо принуђени да извршимо и трећу веома важну радњу — дезинфекцију — ослобађање запущача од разних микроорганизама као бактерија, проузроковача болести, разних плесни, гљивица врења итд.

Дезинфекција се врши у 0.5% до 0.7% раствору сумпорне киселине. Запушачи се у овај раствор загнује и оставе да преноће. Сутрадан се они запущачи који се не желе одмах да употребе морају одмах да осуше на ласама за сушење. Сушење не треба пренебрегнути јер би се у противном запущачи могли лако да уплесниве. Место сумпорне киселине можемо да се служимо и оксалном киселином. Њена јачина креће се од 1% до 2% . Она врло добро дезинфицира а истовремено одузима запущачима боју — постају нешто светлији.

Постоји још један начин дезинфекције који се састоји у следећем: запущачи се прво загнује у обичну, чисту воду да би омекшали. Када су постали меки оставе се преко ноћи у 2% раствору соде. Другог дана се сода избаци а запущачи исперу добро са врелом водом. После овог испирања приступа се одбацивању оних који су сасвим неупотребљиви. Добри запущачи држе се сада преко ноћи у раствору флуорамонијума јачине $1\frac{1}{2}\%$. Сутрадан се добро испирају и то прво врелом а затим хладном водом. После завршеног испирања способни су за употребу. У случају да се не желе одмах да искористе морају се сушити као што је то већ и раније истакнуто.

На овом месту истичемо да је код свих ових радњи најважније да се не употреби сувише врела вода и да се они запущачи који се не желе одмах да употребе што пре осуше.

Очишћене запущаче треба исто онако чувати и са њима на исти начин поступати као да су нови. Једино ако се овако ради и штеди где год се може винар ће бити у стању да у данашњим тренутцима несметано настави са својим радом.

Др. В. Црнчевић

ЧУВАЊЕ ПРАЗНИХ ВИНСКИХ СУДОВА

Ниши виноградары прошле године скоро у свима виноградима и ако су уложили много више рада и материјала, нису успели да сачувају своје винограде. Читави крајеви, бар ови у Србији, нису имали бербу ове године, па чак није било и толико грожђа да подмири кућну потрошњу у свежем грожђу, тако да су деца остала жељна грожђа ове године. Оваку једну рђаву годину не памте ни наши најстарији виноградары од филоксере на овамо, и сигурни смо, да и ако ћемо је добро упамтити, да се неће поновити у ближој будућности. С тога ће ове године сви вински судови — бачве и бурад остати празни до наредне бербе идуће године, када ће се опет напунити вином.

Вински судови док су празни морају да се чувају и негују, да би се очували у исправном стању за идућу годину. Многи виноградары на жалост о томе не воде довољно рачуна и онда се чуде како то да им се вино преко године поквари. Пошто продаду вино виноградары, а нарочито продавци вина, оперу буре обично хладном водом и ставе га негде у крај подрума, да не смета, а кад се приближи дан нове бербе, онда се тек сете, да треба видети судове и тада позавију мајсторе, да га пререндишу и притегну обруче, пошто се преко лета пресуши и убуђа. Тако се пред бербу чује само лупа чекића и мајстори не стигну да посао на време и како ваља обаве.

Вински судови не граде се за једну годину. Њихово трајање је тако рећи временски неограничено, нарочито они лежећи судови, као што су бачве. У Француској у подрумима има бачава старих и по више стотина година и ако израда онда, када су оне грађене, није била усавршена као данас. И код нас знам једну бачву која је била лична својина нашега Ослободиоца Кара-Ђорђа, а која се и данас налази у подруму Венчачке задруге и још у врло добром стању и још увек се пуни вином. Па кад ово знамо онда се треба старати и чувати бачве и када су празне, у толико пре, што грађе за нове је све мање и све је скупља.

Кад се бачва испразни, било да се вино преточи у неку другу бачву или бурад, или се вино прода, бачва као и бурад мора да се опере. Скоро увек, ако је бачва била исправна и у њој вино било исправно, довољно је да се опере само хладном водом са оштром четком и крпом, све док вода којом се пере не буде потпуно бистра. Овако опрану бачву треба оставити отворену, — вратанца и врањ — неколико дана, да се дуге осуше. Воду, која се скупи на дну бачве треба сувом крпом покупити и избацити напоље. Ако је то буре, онда га треба окренути на врањ, да се вода изнутра оцеди и буре што пре осуши. Кад је суд потпуно сув

изнутра, вратанца се на бачви затворе, а ако је то буре, стави се чеп. Затим се узме неколико пантљика сумпора, више или мање, према величини бачве, па се запали и кроз врањ стави у бачву да изгори. Сумпор се данас продаје у пантљикама на азбесту и при сагоревању не капље. Сагоревањем сумпора ствара се унутра у бачви један отрован гас, који спречава да се суд убућа или укисели.

Пошто су дуге на бачвама шупљикаве, отрован гас се кроз дуге испари, зато се сумпорисање мора обновити најмање свака два до три месеца.

Мислим да није потребно да потсећам виноградаре, да подрум у коме се чувају и празни вински судови мора бити чист, не сувише влажан нити пак сув и да га треба с времена на време проветравати, да се спречи развој буђи и плесни на дугама судова, која доцније може да доспе у вино.

Најзад, напомињем и то, да се вински судови не смеју преко лета, док су празни, да остављају по шупама или чак и на пољу, као што се врло често види, пошто се тако излажу временским непогодама и сав горњи посао би био узалудан. Вински судови и ако празни мора да се чувају само у подруму.

Само чисти вински судови могу да се употребе за вино, јер и најбоље вино, кад се сипа у покварени суд, поквари се.

Са мало воље и рада виноградари ово могу лако да постигну.

Инж. Рад. Борисављевић

КАКО ТРЕЋА ПОСЕЋИ БАГРЕМ ДА БИ СЕ, ИЗ ЊЕГОВИХ ИЗДАНАКА, ДОБИО ШТО БОЉИ БАГРЕМАР

У ситном сељачком газдинству не може се ни замислити пословање без употребе багрема. На сваком кораку сељаку се указује потреба за багремом: од жбице на точку — до греде на крову, од притке у винограду — до стуба у огради, од било какве држаље — до најобичније цепанице крај огњишта; свуда багрем налази примену, на сваком кораку осећа се потреба за њим, а често пута је и незаменљив у многим потребама. Од свих шумских врста можда је багрем најпотребнија и најраширенија, баш у малом сељачком газдинству. Око окућнице, на границама њива и ливада, на стрминама, попузинама, ћошковима имања, сељак може увек да нађе довољно места, да подигне багрем у оноликој мери, колико је то довољно да задовољи његову свакидашњу потребу. Да се багрем толико цени у народу и да се у толикој мери подиже, није само разлог његова велика

употребљивост, већ и то да је он једна од оних врста дрвећа, која врло брзо расте, и која још из малена може дати лепе користи. Познато је да, још у раној младости, из багремара, приликом чишћења, можемо да извучемо лепе користи правећи притке за парадајз или које друго пузавичаво поврће; да би касније, када багрем мало ојача, могли ма цепамо у јаче притке, које се употребљавају у виноградарству; још из старијег можемо извући по који ступац за ограду, па често и греду за кров. Све ове користи добијамо од нашег багремара, још много пре него што је дозreo за сечу, јер у току његовог живота ми га морамо чистити од оних стабала која немају будућности, која му сметају, и која се ради различитих дефектности морају остранили. Главна корист добија се тек онда када нам багремар сазри за сечу и када га посечемо. Све су то одлике које говоре у прилог томе да се багрем пропагира свуда, а најчешће у малим сељачким газдинствима.

За обнову багремара, после сече, најчешће се искоришћава његова добра одлика, да даје снажне и добре избојке из пања и изданке из жила. Благодарећи тој одлици, ареал багрема се не сужава, јер на теренима, где га је раније било, лако га је понова подићи, без велике стручности и без икаквих материјалних жртава. Но и поред тога најчешће се дешава да наш сељак не уме, у пуној мери, да искористи ову добру одлику багрема, те да на лак и јефтин начин, после проведене сече, опет дође до доброг багремара. Врло је чест случај да су ти сељачки багремари криви, гранати, превршени, да из једног пања тера већи број избојака, да су ти избојци слаби, да један другог гуше, потискују и отимају храну. Све је то последица, у првом реду, погрешне проведбе сече, јер се је ишло за тим да се из остављених пањева обнови стара шума.

Познато је да багрем може да да, после извршене сече, избојке из пања и жила. Речено је да се ово искоришћава за његову обнову. Сада се поставља питање: која је од ових двеју одлика повољнија за регенерацију (обнову), и која ће дати бољи резултат? Неоспорно је да је изданачка снага багремовог жиља далеко повољнија и даје боље резултате, него избојна снага багремовог пања. Најбољи доказ су криви, гранати и закржљали багремари у навим селима, јер су махом подизани из избојака из пањева, а не из жила. Тамо где је подигнут из жила, тамо је сасвим друга слика. Изгледа да је код нашег сељака већ ушао у обичај да багрем подмлађује избојцима из пања, остављајући приликом сече доста велики пањ над земљом, мислећи да ће на тај начин опет добити најбољи подмладак. Ово је врло рђава пракса код нашег народа, против које морамо сви устати да би је искоренили, јер чини сељаку велику штету. Када се, прили-

ком сече багрема, оставља пањ, на првом месту се не искористи дрвна маса тог припањка, која је често пута доста велика, нарочито код старијег багрема. Даље тај пањ, који је остављен да служи обнови, изложен је свим неповољним утицајима кише, сунца и других атмосферилија, који се немиле срчују на њега, умањујући му регенеративну моћ. Ради тога врло брзо долази до трулења, гљиве га нападају, сунце и ветар исушују, да би га одмах за тим понова киша и снег наквасили. Све су то неповољни услови за развиће сваког живог бића, а и тај пањ престава животну средину, која треба дати потомство. Да би несрећа била још већа, још одмах у пролеће, тај пањ потера велики број избојака, међу којима се развија природна борба за опстанком. Корен се на тај начин исцрпљује, избојци слабе, јер не налазе у довољној мери простора, хране и светлости, јер он није спобан да задовољи сву ту потребу великог броја тих избојака. Ради свега тога такав пањ или пропада, а са њим и избојци, или у најбољем случају остане у животу, али са врло рђавим и slabим избојцима.

Да би се ово избегло и да би се добио што бољи багремар, после проведене сече, **треба искористити изданачку моћ багремових жила.** Ради тога, приликом сече старог багремара, треба око сваког стабла откопати мало земље при пању, тако да се овај одгрне све до жила. Тада га треба посећи што је ниже могуће, тако да га, на тај начин, крчимо заједно са главним пањем. У земљи остају многобројне жиле и жилице, које све имају изванредну изданачку моћ. Како је ова регенеративна моћ тих жила врло велика, то ће на пролеће из њих потерати здрави и прави изданци. Из сваке жиле обично потера само један изданак, који у прво време, користи обилно нагомилану резервну храну из истих, као и сву ону коју та, добро укорењена и добро развијена, жила црпи из земљишта. На тај начин ти изданци, са старом жиллом чине сваки понаособ засебну јединку, која има добро развијен коренов систем, што ће рећи добре осигуране органе за исхрану. Благодарећи томе да је тај изданак на јакој и здравој основи, немајући конкуренцију код свог храниоца од других изданака, то он налази много услова за врло брз и снажан развитака, тако да већ у првој години свог развитака, може да достигне висину и много већу од једног метра.

Како багрет тражи у земљишту, на ком расте, да има што више проветравања, т.ј. ваздуха, то је још једна добра особина овог начина сече и подмлађивања, да се, ради откопавања корена, земљиште иситни, те када се багрет посеће, тада та ситна земља понова дође до жила, и на тај начин осигура проветравање тог земљишта код младог багрема.

На овај начин подигнут багретмар има форму као да је подигнут из семена, јер је свака биљка посебна, немајући

међусобно заједнички корен, а преимућство је у томе да им је животна снага далеко већа него ма које друге форме.

Сви заинтересовани, а у првом реду агрономи и шумари, морају устати да се искорени погрешан начин подмлађивања багрема из пања, те да се свуда, на место тога, препоручује подмлађивање из изданака из жила. Наравно ово долази у обзир само тамо где већ постоје багремари. О подизању багрема на теренима где га раније није било, биће речи у идућем броју.

Инж. Бранислав Ј. Јовковић

ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДЕ БРДСКИХ КРАЈЕВА

У „Тежаку“ бр. 21 од прошле године изишао је допис Ст. Чоловића о потреби реорганизације пољопривреде брдских крајева, у којима би требало посветити нарочиту пажњу воћарству и сточарству. Чоловић је врло добро урадио што је покренуо ово питање. Заиста је крајње време да се проуче привредне могућности брдских крајева, који су ваљда због своје забачености код нас много занемаренији него остали крајеви, и да се становници тих крајева, који по свему претстављају наш здрав и користан елемент, оспособе за напреднији рад, за добијање оних плодова земље које природа може да даје. Показало се да и брдски крајеви могу да имају напредну пољопривреду, ако у њима буду заступљене и унапређиване оне привредне гране за које постоје најбољи природни услови. Веома убедљив пример у том погледу пружа мала али веома напредна Швајцарска. Ова земља је већим делом брдска. Њени брдски крајеви су, захваљујући веома добро развијеном сточарству, постали напредни и богати. И тако Швајцарска спада у најнапредније сточарске земље. Швајцарско воћарство, које је исто тако на завидној висини, развијено је већином у брдским крајевима. У Бугарској се у последње време много ради на унапређењу воћарства брдских крајева, које се сматра као главни извор прихода и опстанка тамошњег становништва.

И у нашим брдским крајевима услови за воћарство и сточарство су веома повољни (изузимајући чисто планинске крајеве са великим висинама, у којима се племенитије воћке не би могле успевати). Напротив, услови за ратарство су врло неповољни!

Брдски крајеви су у највише случајева типично воћарски. У њима се добијају првокласни плодови. Врло убедљив пример у том погледу пружа Горње Подриње, где на стрмим нагибима, неупотребљивим за ма какав усељ, успевају од-

личне воћке, нарочито јабуке. Има пуно таквих примера који просто изненађују. Треба истаћи и воћњаке Ђуре Николића у Гугљу код Пожеге Ужичке. Правилно посађене и добро неговане, његове воћке врло добро успевају иако су засађене на стрменитој коси, сувој и бесплодној. За воћарство би се могли искористити и брдски крајеви са нешто суровијом климом, ако се буду гајиле отпорније сорте, чији се плодови могу употребити за прераду.

И поред свега тога, у нашим брдским крајевима су заступљене разне пољопривредне гране, па и ратарство, које нема нимало повољних услова, те и не даје задовољавајуће приносе. То је због тога што код брдског становништва постоји тежња да производи и хлебна жита, ради прехране, јер је снабдевање слабо организовано.

Иако је сасвим јасно да је за брдске крајеве — како каже Чоловић — једини спас у воћарству и сточарству (бар онде где су услови за ове гране нарочито повољни), ипак се не може замерити становницима тих крајева што још увек остају сваштари и баве се и оним гранама које тешко успевају. Потребно је да се пољопривредницима ових запуштених крајева помогне да изврше спасоносну преоријентацију пољопривреде, да се они оспособе за тај рад.

Потребно је да се и сами пољопривредници заинтересују за ширење воћарства и сточарства на рачун ратарства. Потребно је да се обрате стручњацима и надлежнима, да траже помоћ или бар обавештења и савете, не чекајући да их у тој занемарености сами стручњаци потраже и да им своју помоћ понуде.

Инж. Душан Станковић

СИТНЕ ВЕСТИ, САВЕТИ И ОБАВЕШТЕЊА

Искористите комлушину од кукуруза уместо рафије

У току минуле пољопривредне сезоне у земљи се осећала велика оскудица рафије која се код нас много употребљава за везивање винове лозе и других биљака уз притке.

За идућу годину та оскудица може да буде још тежа то је одлучено да се за везивање спреми довољна количина нарочите врсте коња која ће произвести наше домаће фабрике канапа.

Но земљорадници могу и треба да искористе као замену за рафију и комлушину од кукуруза. У појединим нашим крајевима ова комлушина се цепа на дугачка влакна која се везују једно с другим и на тај начин продуже. Тако припремљено везиво склања се у току зиме под кроз и чува за пролеће и лето.

Из Дирекције за исхрану

Лигнит као сировина за разне фабрикациије

Лигнит је једна врста угља за гориво. То је млад незрео угаљ не потпуно црне већ браон мрке боје, у виду грубих ископина, које више личе на неправилне наслаге — санте, него на крупнице и одломке зрелог каменог угља.

Управник једног немачког „Института за прераду и брикетирање лигнита“ недавно је одржао у Берлину врло интересантно предавање о новим могућностима искоришћавања лигнита.

На првом месту истакао је важност производње вештачког влакна од лигнита. Затим да се од њега производи нарочита врста картона и вештачке масе са којима се обилажу велики бетонски резервоари и друге бетонске грађевине у земљи.

У току предавања нагласио је да се проучава могућност и поступак за производњу шећерних производа и шпиритуса од лигнита, као и беланчевине за храну стоке.

Наша држава је богата наслагама лигнита те ће сваки нов напредак у његовој фабрикацији и преради, за нашу привреду у опште бити од великог значаја.

Б. Љ. Н.

КРЕТАЊЕ ЦЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ПРОИЗВОДИМА У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ ДЕЦЕМБРА

Тржиште пшенице и кукуруза остало је непромењено у односу на прву половину месеца децембра. Понуда је јако смањена, нешто због рђавих временских прилика и празника а већином због устезања произвођача од продаје по максимираној цени. Пораст цена пољопривредним производима настављен је и у другој половини месеца. Понуда кукуруза стално је у опадању док је тражња врло велика како од стране Призада тако и од стране приватних.

Правилник о принудном откупу кукуруза и кукурузног брашна ступио је на снагу 31-ХП-1940 године. Важније одредбе Правилника јесу: принудни откуп кукуруза и кукурузног брашна у смислу прописа Уредбе о промету кукуруза у 1940/41 години врше у градовима државне месне полицијске власти, а где ових нема градска поглаварства; на подручјима ван градова средња начелства. Захтев за принудни откуп упућиваће Призад горе поменутих властима. По пријему захтева од Призада, власти ће у року од 3 дана позвати имаоце кукуруза и кукурузног брашна да пријаве све количине које се налазе код њих. Од дана објаве позива за

подношење пријава имаоци кукуруза и кукурузног брашна не смеју отуђити залиху. У случају да имаоци не учине испоруку у одређеном року, власти ће издати одлуку, на захтев органа Призада а на терет и трошкове имаоца вишка.

Таб. бр. I. Кретање цена биљним производима

	Берза	Врста робе	Хектолитарска тежина	Процент уродице	Седмодневни просек			
					од 15 до 22 децембра		од 23 до 31 децембра	
					цена у дин. за 100 кгр.	+повећ. или — смањ.	цена у дин. за 100 кгр.	+повећ. или — смањ.
Јечам	Београд	јужно србијански	62—63	5—6	327	+10	327	0
	Нови Сад	сремски			369	+ 7	371	+ 2
	Скопље	кумановски		3—4	340	+15	347	+ 7
Раж	Београд	вагон Србија	72	2	345	+10	345	0
	Нови Сад	бачки			—	—	—	—
	Скопље	кумановски			342	+15	347	+ 5
Овас	Београд	српски вагон. роба		3—5	326	+ 5	330	+ 4
	Нови Сад	сремски			326	+ 4	326	0
	Скопље	косовски			325	+ 5	330	+ 5
Кукуруз	Београд	бели обреновачки	влажност ¹⁾		210	Максимиране цене		
	Нови Сад	пар. Вршац	26-28% ²⁾ 14% ²⁾		262			
	Скопље	косовски	26-28% ²⁾ 14% ²⁾		200			
			26-28% ²⁾ 14% ²⁾		250			
Пасуљ	Београд	Србија гл. пруга		20% без врша	455	+10	470	+15
	Нови Сад	бели сремски		20% без врша	451	+ 1	471	+20
	Скопље	тетовски крупан		3-4% ²⁾	567	+12	585	+22

Кућном потребом сматра се код произвођача 500 кг. по катастарском јутру засејаном у 1940 години кукурузом. Од разлике која прелази ову количину сматра се вишком, који може да буде предмет принудног откупа кукуруза а то о количини код произвођача смо већ писали у бр. 24 а код имаоце кукуруза: а) код товљача који нису произвођачи кукуруза све количине које прелазе њихову редовну потребу (товљачем се сматра онај који има у тову најмање 10 кома-

да свиња и говеда), б) код прерађивача кукуруза све што лази преко одобрене им количине за потребе њихове редовне производње и в) код свих осталих лица — све количине.

Цене **јечму** забележиле су у првој недељи пораст од 7 до 15 динара по м. ц., односно укупно повећање према прошлом периоду од 9—22 динара. Услед nestaшице пшенице тражња **ражи** је још увек велика и цене су у порасту од 10 до 20 динара по м.ц. Цене **овсу** су врло чврсте, јер је тражња велика. **Пасуљ** је у великом скоку, који је износио до 12 односно до 36 динара за 100 кгр. за друго полувреме децембра. **Кромпир** се тражи такође много и цене, које се крећу од 150 до 160 динара за 100 кгр., показују тежњу ка порасту.

Таб. бр. II Кретање цена стоци

С Т О К А	Селмодневни просек	
	од 15 до 22 децембра	од 23 до 31 децембра
Београдска пијаца		
Говеда	5 — 9	5 — 9
Телад	10 — 14	10 — 14
Овце	3 — 4	3 — 4
Свиње	13 — 16.50	13 — 16.50
Сремска Митровица		
Лаке свиње	13 — 14	13 — 14
Тешке свиње	15 — 16	15 — 16
Пожаревац		
Лаке свиње	12 — 13	12 — 13
Тешке свиње	15 — 16	15 — 16
Означене цене односе се за 1 кгр. живе мере у динарима		

Почетком друге половине месеца **цене свињама** су показивале тежњу ка паду, услед повећаног довоза због наступеле хладноће, тако да је постојала бојазан да ће се спустити испод садашњих цена, које већ не одговарају трошковима производње у односу на цене кукуруза. Овај је пад цена заустављен престанком мразева и повишењем извозне цене за свиње на динара 19.50, с тим да откупна цена од произвођача буде 17.50 динара по 1 кг. живе мере.

Инж. Ј. Шеварлић

ДОПИС СА СЕЛА

МОЈЕ ИСКУСТВО О ГАЈЕЊУ ПШЕНИЦЕ ПРОЛИФИК

Познато је, да на једном истом терену неке сорте пшенице, дају веће приносе по хектару, или се неке сорте одликују високом хектолитарском тежином, друге опет мањом. Исто тако неке су сорте отпорније према биљним болестима, док су друге мање отпорне. Пољопривредна наука непрестано врши огледе о разним сортама пшенице, трудећи се да земљораднику пронађе и препоручи најбољу сорту за сетву. На нама земљорадницима је да и сами вршимо огледе и да се вишегодишњим запажањем уверимо, о бољим и лошим странама појединих сората пшенице.

Још 1929 године набавио сам за сетву пшеницу банатску и пролифик и посејао у огледу са домаћом пшеницом. У лето 1930 године пожњео сам одвојено сваку сорту и исто оврво на вршалици, профилик је дао већи принос 400 кг., исто стање било је и следеће године. У 1932 години биљна болест рђа (тоња) катастрофално је утицала на домаћу и банатску пшеницу. Пшеница пролифик у тој години показала је своју отпорност, према рђи, и благодарећи својој крајој вегетацији, она је пре узрела, изградила зрно, те у времену заразе рђа јој није могла много нахудити. Година 1933 имала је кишовито и облачно лето што је утицало на развој коровских биљака у пшеници. Многе су пшенице биле захваћене грашком који је легао и оборио домаћу и банатску пшеницу. Пшеница пролифик била је нормална и ако је и њу био захватио грашак, она је се чврсто држала.

Колико полог утиче на принос пшенице свима нам земљорадницима је познато. Пролифик ако се не дезинфицира за сетву сигурним средствима плавим каменом или церетаном лакше подлеже главници од осталих сората пшенице. Још му је лоша страна што нема довољно хранљивости као остале сорте пшенице, али његов већи принос доминира и над том лошом страном. У овој години у моме крају вршени су опити и са пшеницом банкут али је профилик био јачи са 200 килограма по хектару.

Према моме једанаестогодишњем искуству могу рећи, да је пролифик (или како је неки зову државна пшеница, јер је од државе за семе добивена, за сваку препоруку. Даје веће приносе, отпоран је према највећој болести и рђи и не полеже. Ове године у моме крају ко је сејао пролифик имао је нормалну жетву док стара домаћа пшеница је потпуно пострадала од рђе.

Александар Симовић, из
Добраче — Баре Гружанске

РАД НАШИХ ПОДРУЖИНА:

ПОЉОПРИВРЕДНИ ТЕЧАЈ ПОДРУЖИНЕ У ПЕТРОВЦУ НА МЛАВИ

Пољопривредна Подружина у Петровцу на Млави уз помоћ Српског Пољопривредног Друштва одржала је у бачиновинском воћном расаднику у Петровцу 6-дневни течај од 14—19 септембра 1940 године из свих важнијих грана пољске привреде. Како у расаднику није било подесних просторија за преноћиште, то су течај похађали сеоски младићи из најближих 5 (пет) општина. На течај се уписало 20 младића, а завршило 16, пошто су четворица престали са похађањем истог.

Сл. 14. Посетиоци течаја са наставницима

Течај је отворио г. Алексић секретар-благајник и пољ. референт и у неколико речи изнео потребу и важност течаја и теоретског и практичног обучавања земљорадника у својој занату, пошто је он једини занатлија који ради са живим створовима и коме се свака учињена грешка у послу свети 5—10 а често и 50 година.

Потпретседник г. Милутиновић упозорио је младиће, да ако желе да имају користи од течаја треба да буду: вредни, послушни и пажљиви, као и да доцније по завршеном течају долазе у додир са пољопривредним стручњацима код којих ће увек наићи на топал пријем и лепу реч.

Руководилац течаја био је г. Гојко Ђирић упр. расадника и магационер Подружине, који је течајцима практично показао све радње из воћарства и виноградарства од посејаног семена (производње резница) па до стицања воћака и вино-

трада на род. Поред овога одржао је предавање из подрумарства и прераде воћа и изнео главне радње, од којих зависи да ли ће се добити добро пиће односно бућуриш.

Г. Алексић одржао је предавања из ратарства: о прибирању, нези и поступку с ђубретом, ако се жели постићи пуна корист.

По завршеном течају у присуству претседника Подружине г. Младена Живковића, потпретседника г. Милутиновића подељене су награде Српског пољопривредног друштва и Подружине. Награда је било 16, а састојале су се из 10 калемарских ножева и 24 поучних пољопривредних књига.

Потребно би било овакве течајеве држати што чешће и по могућству и изван седишта среза, да би кроз исте прошао што већи број сеоске омладине, са којом ће доцније бити много лакше радити и који би доцније били једни од најмногобројнијих пионира пољопривреде.

Милорад С. Алексић

секр.-благајник и ср. пољ. реф.

УНИВЕРЗАЛНИ ТЕЧАЈ ИЗ ПОЉОПРИВРЕДЕ

У циљу упознавања својих чланова са новим тековинама науке, као и ради освежавања раније стеченог знања, Удружење југословенских пољопривредних стручњака — Секција за Дунавску бановину, организовала је у међувремену од 16 до 21 децембра 1940 год. универзални пољопривредни течај.

Течај је одржан у Пољопривредној огледној и контролној станици у Новом Саду, а исти је похађало 70 пољ. стручњака, почев од оних који раде на својим имањима па до стручњака који заузимају највиша места у пољопривредној служби.

Свечаном отварању присуствовали су изасланици г. г. Министра пољопривреде, Бана Дунавске бановине, Пољопривредне коморе, Српског пољ. друштва, Савеза српских земљорадничких задруга, Савеза аграрних заједница и многи други.

Предавали су професори Пољопривредног факултета из Земуна и неколико најистакнутијих стручњака из јавне и приватне службе. Обрађена су следећа питања: Борба противу биљних болести и штеточина; проблем подлога у савременом воћарству; односи оплођавања воћака; нови начини сетве жита; нови начини сетве трава ради добијања семена; прихрањивање и засењивање усева; процена пољопривредног капитала; производни трошкови; рентабилност

у пољопривреди; извоз пшенице и кукуруза; организација југословенског Херд—Бука; унапређење сточарства путем задруга; сточарске изложбе и начини и значај оцењивања грла; организација антиперноспорне службе; карактеристика југословенског задругарства; задругарство у будућности итд. и на крају Др. Емил Поповић-Пеција одржао је веома успело предавање о стручној пољопривредној штампи.

После сваког предавања развила се дискусија те је предавање на овај начин још једном поновљено са истицањем и коментарисање најважнијих одељака.

Сл. 15. Слушаоци течаја

По свршеном течају један део учесника разгледао је изложбу живине и голубова, која је одржана на новом сајмишту.

Када се узме у обзир да смо ми најизразитија пољопривредна земља са најмањим бројем пољопривредних школа на свету, онда се тек види од коликог је значаја овај течај и у опште овакви течајеви. Жеља управе секције је да још у току ове зиме одржи још два оваква течаја и то један педагошки а један из пољопривредног књиговодства. Има много вероватноће да ће надлежни омогућити држање и ових течајева, јер је сада приређени у сваком погледу успео.

Јарослав Јаковљевић

СВЕТЛИ ПРИМЕРИ

Живот једнога човека па и живот једнога народа и друштва има пуно необичних и не свакадишњих догађаја. Дешавају се у току рада и живота такви моменти које је потребно забележити и означити као видне. Тако и у животу и раду пољопривредне подружине у Бабушници постоји један видан и светли пример, који показује како се великодушно и часно служи своме народу, своме крају и пољопривреди. Већ је прошло 15 година плодног рада ове подружине и као да се заборавило на велику бригу и старање за добро ове од стране почив. Видена Станковића. Али није тако! Данас, када ова подружина гради дом од прихода који ствара од имања завештаног подружини од стране почив. Видена Станковића, име његово још једном оживљује међу пољопривредницима среза лужничког. Почивши Виден Станковић је тиме оставио вечни спомен себи и целокупној породици Станковић. Као дугогодишњи народни првак, национални радник и народни посланик својим радом увек је само једино и искрено служио народу и своме родном крају. Подружина данас подиже дом — заједничку кућу свих пољопривредника из среза лужничког који ће носити име „Задужбина почившег Видена Станковића из Бабушнице“.

Подружина много дугује и синовима почив. Видена, Аце и Влади Станковићу што су се после смрти свог оца Видена, одрекли права наслеђа. Овим су деца великог оца показала да су достојна имена очевог. Подружина их је наградила дипломама великих добротвора и на ванредној скупштини од 13-X-40 год. свечано им у седници исте предала.

Ово су заиста светли примери, који показују пут како се предано служи пољопривреди и своме крају. Овим примером треба да следе младе генерације радећи на добро наше заостале пољопривреде. Подизањем свога дома долазимо до своје сопствене радње и до имања које ће вући месечну ренту. Овим нам је омогућено да уз сопствена средства развијемо и проширимо наш рад још више. Можемо слободно рећи да је од оснивања Српско пољ. друштво са својим подружинама исто толико донело користи за напредак у пољопривреди, колико и све државне установе. За 15 година рада само Подружине у Бабушници организовала је 9 течајева за колемљење и негу воћака и велики број предавања на терену и селима. За ово време кроз њену школу прошло је око 200 младића данас способних калемара и напредних домаћина.

Милорад А. Јовановић

упрв. расадника и секр. подружине

НЕКРОЛОГ

† ОБРЕН СЕЛЕНИЋ

Бивши претседник Пољопривредне подружине у Ваљеву и редован члан Српског пољопривредног друштва

После краћег боловања испустио је душу овај наш за-служни пољопривредник у шездесет и четвртој години живота, 3 дец. 1940 год. Цео живот овога напредног пољопривредника био је врло плодан и користан не само за њега и

† Обрен Селенић

његову породицу већ и за целу околину. Он је, поред доста обимног рада на своме прилично великом имању, узимао учешћа и активно сарађивао скоро у свима земљорадничким организацијама. Многе је организације он основао и био им више година претседник. Обрен Селенић спада и међу осниваче Пољопривредне подружине у Ваљеву у којој је цело време свесрдно сарађивао. Био је њен претседник, члан управног одбора и више година претседник надзорног одбора на коме је положају остао до последњег часа живота.

Поред рада у разним културним организацијама Обрен је активно учествовао и на политичком пољу. За кмета у селу Клашићу изабран је први пут још 1907 године. 1909 године постао је претседник општине у Дивцима. Као претседник општине скоро тридесет година радио је пријатељски са својим сељацима. Пре петнаест година изабран је за редовног члана Српског пољопривредног друштва. Сарађивао је и у здравственом задругарству. Био је потпретседник здравствене задруге у Словцу, члан соколске чете у Дивцима, претседник сточарских задруга у Ваљеву и Дивцима, члан надзорног одбора Дивачке набављачке задруге.

У броју 14 нашег листа од 15 априла 1939 године писали смо с Обрену Селенићу као узорном пољопривреднику и напредном јавном раднику, а после релативно кратког времена, ево јављамо да је овог борца из наших редова нестало.

Нека је вечан помен и слава Обрену Селенићу чији живот треба да послужи као добар пример млађим генерацијама пољопривредника.

Ст. Ј.

ВАЖНИЈЕ ОДЛУКЕ Управног одбора Српског пољопривредног друштва, донете на седници:

28 новембра 1940 — Одлучено је:

1) Да се прими к знању реферат секретара о конференцији по питању набавке рафије и маниле, с тим да се од подружина благовремено тражи извештај о њиховим потребама у рафији и манили, о чему водити рачуна приликом набавке.

2) Да се по молби „Задружне омладине Југославија“ упутити претставка Министру пољопривреде и Министру унутрашњих дела, да би се укинула забрана рада те организације.

3) Да се Друштво од 1-1-1941 упише за члана „Југословенско друштво за путеве“ са чланским улогом од 300 дин.

4) Да се, у вези извештаја секретара, да је Узеир Бисер начелник Пољопр. одељења Банске управе из Сарајева 27-XI 1940 посетио Друштво и поднетог предавања које је одржао у Сарајеву, у коме је позвао пољопривреднике Дринске бановине да оснивају пољопривредне подружине, г. Бисеру изрази благодарност на његовој пажњи према Друштву, и да му се изда 1 колекција књига друштвеног издања а да се свиам среским пољопривредним референтима са територије Босне и Херцеговине упуте посебна писма са подружинским правилима.

5) Да се Пољ. подружини у Грабовици — срез Деспотовачки исплати 400 дин. за домаћички течај.

5 децембра 1940 — Одлучено је:

1) Да се прими к знању извештај секретара да је поводом конференције Главног задружног савеза о контрахирању уговора за производњу уљарица, постигнут споразум да се контрахирање повери произвођачима.

2) Да се по расписаним стечајевима за напредније начине рада исплати помоћ за подигнуте објекте и то: Војиславу Митровићу из В. Лаола за стају 1000 дин., Петру Манићу из Дивљана за стају 1000 дин.; Мијату Петровићу из Н. Села за стају 1000 дин.; Војиславу Миловановићу из Дреновца за ђубриште 250 дин.

3) Да се на име помоћи за предавања исплати: А. Предићу управнику расадника у Белој Паланци 150 за одржана предавања у Маклишту, Клисуре и Крупцу; Манојлу Илићу среском пољ. реф. у Б. Паланци 150 дин. за одржана предавања у Маклишту, Клисуре и Крупцу.

4) Да се на основу поднетих молби за помоћ у књигама изда: по једна мала колекција књига: Школској књижници Народне школе у Кнежини среза власеничког и Народној књижници и читаоници „Напредак“ у Петровцу код Скопља.

5) Да се по молби Дирекције за исхрану, посетиоцима курса, који она приређује са Хигијенским Заводом, приликом посете Друштва, изда по 1 примерак календара из ранијих, по 1 примерак календара за тек. год. и по 1 примерак „Тежакове“ библиотеке и летци које је Друштво штампало.

ВУКАСОВИЋ П. П.

12 децембра 1940 — Одлучено је:

1) Да се као XI свеска „Тежакове“ библиотеке штампа књига „Нега воћака“ — од г. Душана Станковића асистента Пољ. шум. факултета, и то у 5000 примерака.

2) Да на свечаном отварању течаја Удружења југ. пољ. стручњака секције Нови Сад, Друштво заступа г. д-р П. Вукасовић претседник Друштва.

3) Да се прими к знању извештај секретара о конференцији о рафији и манили одржаној у Дирекцији за исхрану, с тим да Друштво и даље настане да се потребне количине рафије и маниле осигурају.

4) Да се исплати помоћ за подигнуте објекте: Владану Прибаковићу, Дубница Подујево II рата за стају 500 динара; Вукашину Савићу из Дужетића, Ваљево за сило јаму 500 дин. Славку Симићу из Више-Села Прокупље за стају за стоку 1000 дин.; Миладину Миладиновићу из Здравења Прокупље за стају за стоку 1000 дин.; Миодрагу Станићу из Житорађе Прокупље за стају за стоку 1000 динара.

5) Да на годишњим скупштинама појединих подружина друштвени делегати буду и то: у Зворанику 22. XII 1940 г. М. Никетић, у Великој Сејаници—Грделици 12. I. 1941 г. Д-р Павле Вукасовић, у Г. Милановцу 12. I. 1941 г. Никола Ж. Петровић.

вић; у Зајечару 15. XII. 1940 г. (на место г. Никетића) г. Вукошин Тоскић, с тиме да оде 1 дан раније ради утврђивања смерница рада ове подружине.

6) Да се Подружини у Крушевцу пошаље на име помоћи за предавање 500 дин., а да се помоћ за 2 течаја изда код исти буду одржани и поднети извештај.

7) Да се Подружини у Г. Милановцу пошаље одобрена помоћ за предавање од 500 дин.

8) Да се Подружини у Бабушници из помоћи Н. Банке изда са 50% попушта 100 кгр. неолозола у циљу пропаганде прскања шљива против штитасте ваши.

9) Да се у вези предлога „Призада“ за организовање сталне изложбе технике искоришћавања воћа при Српском Пољопривредном Друштву, а по усменом извештају Г. Никетића, предмет узме у разматрање када „Призад“ донесе конкретну одлуку о томе. Ако „Призад“ жели, Друштво ће израдити предлог по том питању.

18 децембра 1940 — Одлучено је:

1.) Да се предлог Министарства пољопривреде за рад на унапређењу биљне производње добијен на мишљење упутити свима члановима Управног одбора на преглед па да се изнесе на седницу ради давања мишљења Друштва по овом питању.

2) Да се за Зимску помоћ, поред датих 100 дин. у касицу управе Града Београда, по тражењу Градског поглаварства додели још 100 дин.

3) Да се Друштву за заштиту и васпитање деце додели помоћ од 100 дин.

4) Да по позиву Министарства трговине и индустрије у Националном комитету за нормализацију делегат Друштва буде г. Александар Петровић пословођа Друштва.

5) Да се исплати 500 дин. на име помоћи Борисаву Јовићу пољопр. из Буровца члану Подружине у Петровцу за подигнуто ђубриште и нужник.

6) Да се Пољопривредној књијници и читаоници у Мрамору, срез Добрички изда 1 колекција разних књига и неколико комплета „Тежака“ и календара из ранијих год. у вредности 200 дин. а Подружини у Бољевцу разних књига од „Тежакове“ библиотеке за 300 дин. за награде течајцима.

7) Да Друштвени делегати на годишњим скупштинама буду: код Подружине у Петровцу 29. XII. 1940 г. Милутин Никетић, код Подружине у Крушевцу 29. XII. 1940 г. А. П. Рашковић, код Подружине у Бабушници 29. XII. 1940 г. Д-р П. Вукасовић.

8) Да се код Подружине у Грабовици пошаље делегат заједно са Друштвом домаће радиности и народна ношња.

ДРЖАВНА ХИПОТЕКАРНА БАНКА

Краљевине Југославије

(пређе **Управа Фондова**
основана 1862 год.)

ЦЕНТРАЛА У БЕОГРАДУ

ГЛАВНИ ФИЛИЈАЛИ :

**ЗАГРЕБ, ЉУБЉАНА, СПЛИТ, САРАЈЕВО, ЦЕТИЊЕ, НОВИ
САД, СКОПЈЕ, БАЊА ЛУКА, ЗЕМУН и НИШ**

ФИЛИЈАЛИ :

КРАГУЈЕВАЦ, ПЕТРОВГРАД, ВАЉЕВО и ЧАЧАК

АГЕНЦИЈЕ :

**ПАНЧЕВО, БИТОЉ, ПРИЕПОЉЕ, ШАБАЦ, ЛЕСКОВАЦ и
ЗАЈЕЧАР**

Банка рукује свим државним јавним фондовима; пупил-
ним, депозитним и црквеним капиталима; манастирским,
општинским и задужбинским новцем и т. д.

Емитује обвезнице и заложнице

Прима улоге на штедњу

Одобрава зајмове на непокретности, а општинама и
самоуправним телима зајмове на подлози приреза и
прихода.

Обавља све остале врсте банкарских послова.

**Укупна сума банчиног биланса на дан 30. XI. 1940 износи
ДИНАРА 27,256.000.000.—**

Банчина обртна средства износе Динара 14,625.000.000.—

**БАНКОМ УПРАВЉА НЕЗАВИСАН УПРАВНИ ОДБОР
ЗА СВЕ БАНЧИНЕ ОБАВЕЗЕ ЈАМЧИ ДРЖАВА**

**ЗЕМЉОРАДНИКУ
И РАДНИКУ**

ЗА РАД

79

4057-68006

Јак и издржљив сељачки опанак
од гумираног платна са дебелим
гуменим ђоновима.

0707-68000

Издржљиви опанци од коње са
јаким гуменим ђоновима, подесни
и за најтеже сељачке радове.

129

14

Топле мушке чарапе,
које ће свакоме добро доћи.

4267-68004

Јака, висока мушка ципела, од
пресоване коже, подесна за
сељачки и најтежи рад, са дебелим
и издржљивим гуменим ђоновима.

169

Батла

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ.В. КРАЉА ПЕТРА II.

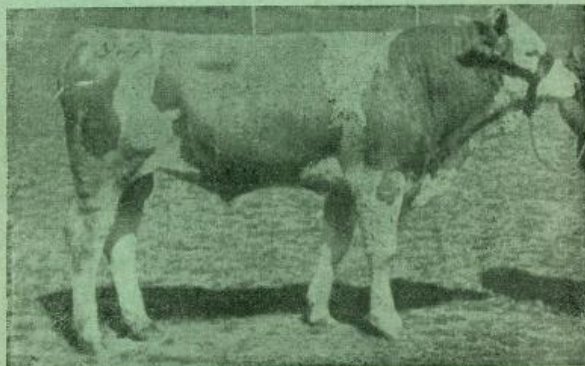
ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Год. 69

Београд, 1 фебруар 1941

Број 3

Приплодни бик сименталске расе, проглашен као најбољи бик шампион на изложби у Младеновцу 1940. Одгајивач Милош Милошев из Жабља.

САДРЖАЈ: *Ст. Д. Лукић:* Производња семена шећерне репе у нашој држави; *А. С. Сјанчевић:* Посветите већу пажњу гајењу парадајса; *Инж. Б. Величковић:* Зимска испаша оваца; *Др. Реља В. Кајић:* Домуз - актиномикоза говеда; *А. С. Сјанчевић:* Како се може побољшати исхрана нашег сеоског становништва преко зиме и рано с пролећа; *Драг. Сјремић:* Избор садница шљива за обнову посушених шљивика; *Др. В. Црнчевић:* Пастеризација вина у флашама; *Љубомир Бркић:* Пољопривредно двориште; *За наше домаћице:* — *Н. Буровић:* Шунке и кобасице од свињског меса; *Ситне вести, савети и обавештења:* *Ј. Шеварлић:* Кретање цена пољопривредним производима у првој половини месеца јануара; *Допис са села — Миладин Миладиновић:* Нешто о плугу „Идеал“; *Жика Пойовић:* Енглеска златна парменка; *Рад наших подружница — Вој. Сајарић:* Поводом оснивања Пољопривредне књижице и читаонице у Миросавцима; *Кр. Б. Савић:* Екскурзија чланова Ариљске пољопривредне подружине; *Н. Марковић:* Течај за прераду воћа и поврћа у Рготини и Великом Извору; *Некролог † Милан Живановић; † Михајло - Мика Манојловић;* Важније одлуке Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

РАСПИС Бр. 1. Скреће се пажња члановима и Подружницама да Друштво, за сада, **неће издавати свој ценовник** и то због тога што се до робе врло тешко долази, што се мале количине доносе у стовариште и што се многим справама и машинама одређују цене од стране Уреда за контролу цена.

Да би чланови ипак били обавештени Друштво ће, с времена на време, објављивати своје цене, бар за најважније артикле у **Тежаку**, те се препоручује свима да те цене прате и да их читају. Многе се Подружине обраћају за цене справа и алата које су изашле у „Тежаку“, што је знак да га не читају, те се на таква питања неће давати одговор посебним писмом.

РАСПИС Бр. 2. Друштво купује, поред осталог, и семе белог багрема (шумског), само од овогодишње бербе. Препоручујемо члановима и подружницама да настану да се што више овог семена скупи, а Друштво откупљује сваку количину и плаћа најбољу дневну цену, кад му се пошаље мустра и јави количина са којом се може рачунати. **Упутство** о скупљању овог семена изашло је у **Тежаку** бр. 24 за прошлу годину, те се упућују чланови да га прочитају и по њему раде.

РАСПИС Бр. 3. Пољопривредни календар за 1941 год. на измаку је и Друштво помишља на ново издање ове корисне књиге. Да би имало колико толико тачне податке о броју примерака, оно моли све своје Подружине да га известе: који ће им број, **ПРИБЛИЖНО**, требати, поред онога што су већ добили, како би оно, на основу ових извештаја, приступило потребним предрадњама за друго издање календара.

ПОЉОПРИВРЕДНИ СТРУЧЊАЦИ. Моле се сви пољопривредни стручњаци са територије Дунавске бановине (са свршеном нижом, средњом и високом школом) који нису чланови Удружења Југословенских пољопривредних стручњака, да доставе своје адресе Секцији удружења — Нови Сад, ради контакта са удружењем, приступа у чланство и важних саопштења.

УПРАВА

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

Илустровани лист Српског пољопривредног друштва
основан 1869 године

Часник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Изази двапут месечно.

Рукописи се не враћају

Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—

За иностранство дин. 45

Чланови пољопривредних подружнина примају лист бесплатно.

Чековни рачун 50.350 Уредништво Гепратова ул. 64 Тел. 20-302

ПРОИЗВОДЊА СЕМЕНА ШЕЋЕРНЕ РЕПЕ У НАШОЈ ДРЖАВИ

За редовну производњу потребних количина шећерне репе нашој је држави сваке године потребно просечно по 50—60 вагона семена шећерне репе. Цела та количина семена годинама се увозила из иностранства — највише из Чешке и Немачке. Вредност тога семена у предратним годинама плаћана је увек златом, а у послератним годинама скупим валутама. Од тога је наша привреда имала подоста штете. Прво што смо иностранству давали доста златног новца или скупих валута за купљено семе, а друго што смо приличан број наших земљорадника остављали без довољног запослења, а незапосленост би се свакако бар донекле умањила ако би се семе шећерне репе производило у нашој држави. Такво је стање трајало све до пре 2—3 године, док Ђупријска фабрика шећера није одлучила да семе шећерне репе производи у нашој држави. Наравно, за ово су претходно обављене потребне озбиљне стручне припреме и проучавања, и када је то свршено приступило се избору подесног реона у коме ће се производити то семе. Избор је пао на села у околини Алексинца, која су по оцени фабричких стручњака, довољно задовољавала најглавније услове овог врло важног рада. Почетак производње био је у 1937 години

у селима Рутевцу и Бобовишту, па се наредних година проширио и на села Вукашиновац, Брадарце и Мозгово — сва у Срезу алексиначком. У години 1940 у поменутиим селима употребљено је 220 хектара земљине површине за те сврхе. Реон производње семена шећерне репе у 1940 години проширио се на нека села у Срезу моравском (Жабари) али је ту тек у зачетку, те о њему за сада не дајемо никакве податке.

Као што је познато за производњу семена, шећерна репа гаји се као двогодишња биљка. У првој години одгаје се само репе, које се у другој годин засаде понова, и на јесен друге године донесе семе. За производњу семена морају се **одабирати квалитетни варијетети шећерне репе** и само од семена одабраних квалитетних варијетета смеју се производити репе чије ће семе **бити добро за производњу репе из којих ће се vadити шећер**. О овом неопходном и врло важном услову стара се сама Дирекција фабрике шећера. Она доноси **матично** квалитетно семе за производњу **репа семењача**, чије ће семе сигурно бити добро за гајење репе за шећер. То семе квалитетних репа семењача фабрика шећера даје **бесплатно** произвођачима репиног семена, те отпада бојазан да у будуће гајена шећерна репа од тога семена неће бити добра. Од произвођача фабрика прима семе онако какво је убрано — дакле „натурално“, па га, доцније, о свом трошку и на нарочитим машинским уређајима, пречишћава и сортира. За такво натурално семе фабрика се унапред обавезује да ће га плаћати по 5 динара за кгр. а и више ако државне власти одреде веће цене за откуп тога семена.

У Алексинцу Тупријска фабрика шећера подигла је нарочиту електричну инсталацију, у којој, примљено натурално семе сасвим очисти од свих примеса и једновременно издвоји оно које је за будућу сетву **најбоље**. Такво издвојено и сасвим очишћено семе ставља се у егализоване вреће, које се, после контроле државних стручних органа пломбирају. Тек тако припремљено семе наредног пролећа даје се произвођачима шећерне репе за сетву. Све трошкове чишћења и егализовања семена сноси фабрика.

У години 1940 Тупријска фабрика шећера откупила је од произвођача у срезу алексиначком око 45 вагона натуралног семена шећерне репе, исплативши за исто преко 4 милиона динара. Свакако је сигурно да ће толика сума новца озбиљно поправити економско стање сељака, — произвођача тог семена из 5—6 села среза алексиначког. Сем тога престаће потреба за увозом тог семена из иностранства.

Одгајивачи из среза алексиначког успели су да са 1 хектара земљишта засађеног репом за семе, дођу до просечног приноса 2—2.500 кгр. натуралног семена. С обзиром да је овај рад још за њих нов, у коме нису довољно обучени, са оволиким приносом за сада би могли бити задовољни.

Ст. Д. Лукић

ПОСВЕТИТЕ ВЕЋУ ПАЖЊУ ГАЈЕЊУ ПАРАДАЈЗА (ЦРВЕНОГ ПАТЛИЦАНА)

Црвени патлиџан је врло здраво и укусно поврће, које ~~ес~~ много цени, тражи и троши не само због свог пријатног укуса, него и због благотворног утицаја на човечији организам. Патлиџан је врло богат у витаминима, а сем тога садржи нешто и радијума, који убрзава рад срца, бубрега и целог крвотока, због чега се чисти крв, јачају живци и очвршћују мишићи. Његова је употреба у домаћинству врло широка. Преко лета употребљава се сиров, пржен или куван, од кога се спремају разни умокци, а најчешће се употребљава као додатак разним јелима, ради поправке њиховог укуса. Салата је, пак, незаменљива. Она је врло честа на столовима наших домаћина. С јесени се, пак, оставља за зимницу било у виду туршије, или се конзервише у флашама, патент стакленим теглама или плеханим кутијама. Често се укувава до густине пекмеза, који преко зиме служи као зачин разним јелима.

Црвени патлиџан за своје успевање тражи топле положаје који су целога дана изложени сунцу, како би могао што пре и што боље да сазри. Ако се производи за јесењу бербу, може му се дати мање сунчани положај, но ипак не сме бити сувише хладан. Према земљишту је такође пробирач. Најбоље му годи јака и ђубровита иловача умерено влажна и довољно топла. Сува, посна и јако пропусна земљишта, као и тешке и одвећ влажне иловаче не подноси, те на њима слабије резултате даје.

Земљиште за парадајз треба припремити још преко зиме на тај начин: што се добро пођубри згорелим стајским ђубретом, па дубоко изоре на 25—30 см. дубине или се, пак, изриља на један ашов. Овако припремљено земљиште не треба преко зиме ситнити и равњати, већ га онако преорано или изриљано оставити дејству мраза да он све груде иситни и претвори у прах.

Црвени патлиџан се обично гаји за рану и позну потрошњу. Рана производња парадајза знатно се више исплаћује од позне производње, зато што се рани парадајз више тражи и троши, а уз то и боље плаћа као рано поврће.

За производњу раног парадајза узети семе од најранијих сората, као што су: Краљ рани, пловдивски, дански експорт, Кометов и др. и сетву вршити средином фебруара месеца у топлим лејама. Ко нема или није у стању да направи топлу леју, сетву може вршити и у мале сандучиће, који се држе поред прозора у топлој штали, кујни или каквој другој просторији. Клијавост семена црвеног патлиџана траје 3 до 4 године, али ипак за сетву боље је употребити једногодишње семе. Посејано семе лако ниче и

врло брзо расте. Чим биљчице никну треба иш штитити од корова и редовно и уредно заливати млаком водом чија је топлота од 25 до 30° С. Када се на биљчицама развије и трећи листић, онда их треба пикирати у другој већ припремљеној леји или друге сандучиће на растојању 10 см. биљчице од биљчице. Чим расад поодрасте и опет се згусне, треба извршити још једно пикирање на растојању 20 до 25 см. корен од корена. Ово друго пикирање врши се у мање топлој леји, где слој коњског ђубрета не премаша дебљину већу од 30 см., како би се расад постепено навикавао на умерену топлоту. Након 6 до 7 недеља, када време дозволи и престане бојазан од позних пролећних мразева, расад парадајза, који може бити у цвету, расађује се на отвореном пољу, на већ добро припремљеном земљишту. То је отприлике друга половина априла месеца. При доброј нези, овај парадајз може донети зреле плодове још у првој половини јуна месеца.

За јесењу, пак, производњу парадајза, сетву вршити у отвореној леји почетком априла месеца. Леје за ту сврху праве се од прегорелог стајског ђубрета помешаног са плодном иловачом. Семе сејати што ређе, да би се добио снажан расад. Када парадајз изникне плевити у њему коров и редовно и уредно га заливати без да се пикира. У првој половини маја месеца расад се вади из леја и расађује у градини.

Пре расађивања, расад у лејама и сандучићима треба што више залити, да би се могао после лакше vadити са жилама. За то време земљиште, где ће се парадајз засадити, треба прекопати испланирати и направити леје или „ваде“. Сем тога, треба га исколчати, т.ј. побити кочеве (притке) гдегод ће се парадајз расадити. Када се не би употребљавале притке, парадајз би полагао сав по земљи, те би сметао правилној обради земљишта, а поред тога, струкови неће имати довољно светлости, промаје и топлоте, те ће тешко плодови да зру, а и оно што сазри биће слабог квалитета. За сађење узети само здраве, чврсте и јаке струкове, којима скратити жиле па потопити их у кашасту масу направљену од иловаче, говеђе балеге и воде. Тек овако припремљен расад може да се сади на стално место. Црвени патлиџан може се садити у троуглу и квадрату на растојању од 60 до 90 см. Према опитима Државне огледне повртарске станице у Пловдиву (Бугарска) најбоље је парадајз садити у квадрату на 75 см. струк од струка. По сађењу одмах га привезати рафијом за притку да не би полагао, па га онда добро залити, кко би земља што боље прионула уз жиле расада и тиме истиснула ваздух око њих.

У току вегетације парадајз треба редовно плевити, прашити и за притку привезивати, а и по потреби га заливати. За време топлих летњих дана заливати само предвече.

Кад почне да замеће плодове треба вршити т.зв. „шкопљење парадајза“. „Шкопљење“ се врши тако, што се изнад 3 до 4 грозда плода сви заперци, који су избили из пазуха листа, скрате на један лист, не дајући тиме да се бескорисно храна троши у терање заперака, лишћа и плодова, због чега би род остао ситан. Док овим „шкопљењем“ се

Сл. 16 Пловдивски црвени патлиџан на роду и спремљен за тржиште.
(Снимак А. С. Станчеван)

родност регулише, те он достигне своју пуну крупноћу и лепо сазри. Поред тога, кад парадајз заматне плодове и ови поодрасту, треба све лишће на стабљикама за 30—40 см. од земље сасећи и тиме им пружити што више ваздуха, светлости и топлоте, како би они што пре и што боље сазрели. Ово нарочито треба радити при производњи раног парадајза.

У случају, ако се појаве на парадајзу неке болести или штеточине, онда их треба благовремено сузбити. Од штето-

чина које нападају парадајз најчешће су: разне птице које кљуцају плодове, затим ровац и стонога које му нагризају жиле и ређе пуж голаћ, који ждере младо лишће. Од болести, пак, најчешће га напада пероноспора (пламењача) која му може спржити, ако се појави у већој мери, све лишће. Као предохрана противу ове болести је прскање парадајза са $1\frac{1}{2}\%$ бордовском чорбом.

Црвени патлиџан се бере постепено како сазрева. Ако се има употребити за прараду, кућевну потрошњу или за продају на блиским пијацама, онда га треба брати кад сазри, али још не омекша; ако се шаље на удаљеније пијаце, онда га брати онолико дана раније, колико ће провести на путу. Предња слика показује обран и сложен парадајз у сандучићима, који је тек мало зарудио, а има се транспортовати из села Куртово Конаре код Пловдива (Бугарска) за Берлин у Немачкој.

Родност парадајза зависи од сорте, неге и земљишта на коме се гаји, но просечно роди 4 до 6 кгр. по струку или око 90.000 кгр. по хектару.

Црвени патлиџан има велики број сората, које се одликују једна од друге својим тасавањем, јер има ране, средњостасне и позне сорте, затим својим обликом, крупноћом, бојом, лепотом и укусношћу самих плодова, као и родношћу. Овде ћу напоменути само најважније и најбоље сорте црвеног патлиџана.

Пловдивски парадајз је једна од најбољих, а уједно и најранијих сората, која се одликује од других што има врло лепе, крупне и округле плодове, чија је pokožица равна, глатка и врло сјајна. Рађа одлично, 6 до 8 кгр. по једном струку или преко 100.000 кгр. по хектару.

Комет је такође рана сорта, која је врло отпорна и која много рађа. Плодови су му округли, средње крупноће, тамноцрвене боје.

Дански експорт је лепа сорта ниског раста, који се много цени због његових лепих плодова тамноцрвене боје.

Чудо пијаце. Ово је једна од издржљивијих сората парадајза, који се много цени због његових лепих плодова јасно црвене боје.

Микадо је позна сорта, бујног пораста, чији су плодови врло крупни јабучастог облика, боје љубичастоцрвене.

Асен С. Станчевић

ЗИМСКА ИСПАША ОВАЦА

У нашој земљи у исхрани оваца има веома велики значај и улогу зимска испаша, која у појединим крајевима као што је Јужна Србија и Приморје омогућава држање оноликог броја оваца колико их сада има. Значај зимске испаше најбоље се види у годинама када зима потраје дуже, када је снеговита и са јаким мразевима, те је онемогућено истеривање оваца на пашу. То су најгори дани за нашег одгајивача оваца, јер он, сасвим погрешно а редовно, при спремању зимске сточне хране рачуна са могућношћу зимске испаше и спреми nedовољно хране за овакве непредвиђене прилике. У таквим случајевима принуђен је да купује сточну храну по невероватно високим ценама и срећан је ако је уопште може да нађе, да не гледа гладовање и цркавање стоке од глади, што код нас није редак случај. У тим данима често је једини излаз могућност зимске испаше, на којој овца нађе нешто хране да одржи голи живот до пролећа.

Како у многим нашим крајевима где се овца гаји има могућности зимске испаше, то треба настати да се та могућност што потпуније искористи, како би се тиме уштедела доста велика количина како грубе тако и концентроване хране и то поготову у данашњим данима када се мора строго водити рачуна о свакој могућности уштеде.

Пракса је показала у различитим земљама и крајевима и са различитим расама оваца, да је зимска испаша корисна и да пријатно делује на организам овце. Овце на зимској испаши буду једрије, здравије, мање су подложне различитим оболењима и продуктивније су јер је зелена храна веома укусна, здрава и хранљива. Према томе зимску испашу оваца треба спроводити увек кад се то може. Само не треба заборавити да она може бити и врло штетна и некорисна ако се не обавља кад треба и како треба. Зато треба имати у виду следеће чињенице које треба да важе као правила за зимско напасање и држање оваца.

1) Овце треба да буду снабдеване неопходном количином сточне хране за цео период стајског храњења, који у различитим крајевима различито траје. Треба чак и у оним крајевима где се зимска испаша обавља сваке године, спремити довољно хране за целу зиму, а уштеда услед могућности зимске испаше треба да остане као залиха или резерва.

2) За овце преко зиме треба имати овчарнике и испусте који су за дотични крај најподеснији.

3) Зимска испаша оваца треба да се обавља кад нема снега или кад је таква количина снега да овце могу да једу траву.

4) Зимска испаша оваца је нарочито добра и треба је увек обавити кад је време суво и јасно. Напасивање оваца

по блату, ињу, слани поледици не треба обављати. Нарочито је опасно напасивање оваца по трави покривеној ињем, сланом и суледицом. При таквој паши овце јако назебу, а код бременитих оваца долази до побачаја у маси.

5) Ако су овце нашле недовољно хране на паши морају се обавезно прихрањивати грубом или концентрованом храном.

Сл. 17. Криво-вирски сој оваца на паши
(Сл. М. Р. Симећа)

6) Овце морају свакодневно да се доводе на починак у стају.

7) Овце се не смеју истеривати на пашу рано изјутра док је још велика јутарња хладноћа већ треба чекати да се мало отопли. Исто тако при повратку не треба чекати вечерње захлађење.

8) Треба напасати овце по тихом не јако мразовитом времену. Напасати по вејавици, по силном мразу, по киши и када снег пада није добро и

9) Особиту пажњу треба обратити на зимску испашу младих грла која су много подложна желудачно цревним обољењима и која лако назебу.

Инж. Б. Величковић

ДОМУЗ — АКТИНОМИКОЗА ГОВЕДИ

Ово је дуготрајна болест — хронична, која код нас највише погађа говеда, а јавља се у облику гука, разне величине, најчешће испод вилице или у области грла. Јавља се обично код младих говеди која се хране у стајама са сламом и сеном са мочварних, плавних и блатњавих ливада а врло ретко код говеди у планинским крајевима чија је главна храна паша.

Ово обољење узрокује једна врста гљивица, које се зову Актиномицес а живе на осју од жита и на травама које расту у мочварним и блатњавим пашњацима. Њихово најомиљеније место је осје на хлебним биљкама, ради чега је ова болест и најраширенија у крајевима где се рогата стока храни са сламом.

а) Начин заражавања

Гљивице, узрочници овога обољења, налазе се на оштром осју, које врло лако пробије слузницу устију. Осим овога преко пљувачних канала оне доспу у подвиличну или заушну пљувачну жлезду. Чим ове гљивице доспу испод слузнице оне се одмах почињу множити. Прво нарасте мала кврга величине лешника а доцније и до величине песнице а понекад и више. У исто време примећује се, да се почињу јављати поред већ створених кврга и друге мање. За развиће ових гљивица врло је погодно и место на виличној кости, испод језика, на вимену итд.

б) Знаци обољења

У међувиличном простору или у области грла видимо тврде гукe, из којих може понекад да излази гној. Осим овога ово се обољење може јавити и на самој виличној кости, у ком случају видимо, да је ободели део повећан и несиметричан. Често пута, ако се болест не лечи може се догодити да се обољење рашири по целој глави, — (испод врата на вилици, на пљувачној жлезди, тако да глава добије изглед неке наказе. У оваквим случајевима догађа се да се јави и грч ждрела и животиња не може да гута. Ако се ово обољење налази испод језика, онда видимо, да је језик животиње отечен и рањав и да је испао из уста. Животиња тешко дише и кркља, као да је неко дави, и не може

Сл. 18. Говече оболело од домуза — актиномикозе

да гута. Осим овога болест се може јавити и на вимену, у ком се случају догађа да се код дужег трајања болести изгуби млечност.

в) Лечење

Чим приметимо гукe на описаним деловима тела, наша је дужност да се одмах обратимо за помоћ ветеринару. Ако је лако да се гука издвоји, ветеринар ће је операцијом укло-нити или одрезати колико је то могуће. У тежим случаје-вима лечење је узалудно. За лечење ове болести употребља-вају се јодни препарати а за потпуно излечење потребно је да се тачно придржавамо упутства ветеринара и да имамо стрпљење.

Да би спречили ширење ове болести ми се морамо по-старати да наше пашњаке тако уредимо да их вода не пла-ви и да сејемо што више пићних биљака за исхрану наше стоке. Ако се будемо постарали па спремимо за исхрану наше стоке преко зиме хигијенско сено, тј. сено које ће бити састављено од хранљивих трава, а не од трава које расту на плавним и мочварним ливадама, и не будемо хра-нили нашу стоку с сламом, наша стока неће оболевати од домузе.

Др. Реља В. Катић

КАКО СЕ МОЖЕ ПОБОЉШАТИ ИСХРАНА НАШЕГ СЕОСКОГ СТАНОВНИШТВА ПРЕКО ЗИМЕ И РАНО С ПРОЛЕЋА

Може се слободно рећи да је исхрана нашег сеоског становништва преко зиме и рано с пролећа више мизерна но добра, зато што је сведена само на пасуљ, кромпир и коју главицу црнога лука. Ако је било укишељено нешто купуса, он се потроши још за време божићног поста, као мезе уз ракију, тако да крајем зиме и рано с пролећа, када настану најтежи пољопривредни послови, исхрана је сасвим једно-лика. А народна пословица лепо каже: „Храна једнолика бледило наслика“. У то доба године нема ни помена о не-кој другој и бољој исхрани, као на пример: о конзервиса-ном грашку, боранији, парадајзу, тиквицама, плавом патли-цану, паприци, а и да не говоримо о конзервисаној шпар-гли, ајвару или компоту. Зато и није чудо што су све град-ске и варошке болнице препуне болесницима са села и што су смртни случајеви врло чести.

Исхрана овог најмногобројнијег staleжа у земљи мо-гла би се побољшати само онда, ако Држава предузме ини-

цијативу у своје руке око организације израде лимених (плеханих) кутија и отварање малих среских путујућих воћарских радионица, о чему ћу овде изнети неколико сугестија.

1. Подићи у свакој бановини по једну радионицу за израду лимених кутија за конзервисање воћа и поврћа. Те кутије више се исплате од патент стаклених тегли, зато што нису подложне ломљењу, а и врло су јевтине. Кутија од 1 л. запремине стајала би око 1,25 дин. и иста би се могла употребити 4 до 5 година. Радионице подићи при некој пољопривредној установи, првенствено при Средњим и Нижим пољ. школама.

2. Отворити среске путујуће радионице за прераду воћа и поврћа, које би имале следеће справе: један аутоклав који би могао одједном да прими 500 комада напуњених кутија од једног килограма. Такав аутоклав коштао би око 5.000 динара. Затим једну справу за затварање кутија, која стаје око 800 динара и евентуално неколико шерпи, лонаца и ножева за припремање воћа и поврћа за стерилисање. Те радионице радиле би за време сезоне воћа и поврћа, т.ј. од 1 јула до 30 септембра. Онај ко хоће да конзервише воће или поврће донео би у радионицу, поред лимених кутија, онолико воћа и поврћа колико жели да конзервише и евентуално две три цепанице дрва за погон аутоклава. Сељаци би под стручним руководством руковођаца радионице сами припремали воће и поврће за конзервисање, па по завршеној стерилизацији узимали би кутије са прерађеним воћем и поврћем и носили својим кућама. Те прерађевине трошили би за време зиме и пролећа, како би донекле побољшали своју исхрану. Са овим аутоклавом могло би се у току једнога дана конзервисати преко 3.500 кгр. воћа или поврћа. Када се заврши рад у једном месту, са радионицом ићи у друго и тако непрекидно радити у целој сезони. Тих ће радионица бити премало по једна за цео срез, но оне би се сваке године повећавале тако, да временом свака општина добије по једну такву радионицу. За руковођаце тих радионица постављати апсолвенте Средњих пољопривредних школа, који би уједно били помоћници среским пољопривредним референтима.

3. И даље вршити пропаганду гајења воћа и поврћа било путем пољопривредних часописа и поучних стручних књига, било живом речју приликом држања предавања, курса и разних течајева.

Организацију овога посла требало би да изврши Министарство пољопривреде, уз припомоћ Министарства социјалне политике и народног здравља, Банских управа и Бановинских пољопривредних комора.

Асен С. Станчевић

ИЗБОР САДНИЦА ШЉИВА ЗА ОБНОВУ ПОСУШЕНИХ ШЉИВИКА

Прошлогодишње као и летошње сушење шљивових стабала у масама по свима нашим шљиварским крајевима, бацило је у бригу, очајање и беду огроман број наших одгајивача и изазвао оправдану хитну и брзу обнову нових засада. Али за ту хитну обнову појавило се једно ново нерешено питање, које успорава рад на тој obnovи, а то је: Шта је узрок прошлогодишњег и летошњег масовног сушења шљива и да ли се то сушење може бар убудуће спречити употребом ове или оне врсте садница шљива за нове засаде? Мишљење је код многих одгајивача да тог масовног сушења не би било да су посушена стабла била подигнута од ове или оне саднице.

Најчешће се тврди да је сушење шљива последице великог — рекордног рода. Како смо пак ми раније имали родних година, па није било сушења, то би се могло рећи да ни сушење шљива у 1939 год. није последица тог великог рода, но да ту постоји неки други узрок. Ако узмемо с једне стране временске прилике под којима је изграђиван тај велики род, баш у најважније доба његовог зрења као и спољнополитичке прилике у доба бербе 1939 г. долазимо до закључка: да је први и непосредни узрок сушења велики и рекордни род шљива и његова ненормална и неједнака изградња. Шљива као и свака биљка има своје одређено доба кад треба да се ослободи свог плода и пређе у стање припреме за наступајуће зимско мировање. За њу није све једно да ли ће то бити на време или нешто доцније. Сваки дан задоцњења преко природом одређеног времена убитачног је за њу. Ово нарочито важи за родне године са ненормално развијеним плодовима. Међутим, све се ово баш десило у 1939 години. С једне стране велики род а с друге стране доста неповољно време у доба главног зрења допринело је да је тај велики род на једном стаблу био неједнак. Ту је било плодова разне крупноће, разних степена зрелости. Једном речју ту је било једно шаренило да о каквом благовременом и једновременом зрењу и берби није могл обити ни речи. Због ове неједнакости род је морао остати знатно дуже на грани и црпео је за своју изградњу и последњу кап животних сокова стабла. Кад овоме додамо још и саме наше спољнополитичке прилике, које су владале баш у доба главне бербе шљива у 1939 години, а с друге стране ниске цене шљива да се помишљало да се и не врши берба, која је услед тога јако закаснила, онда није никакво чудо што је и због тога наступило сушење стабала. Овакво исцрпљена стабла нису имала довољно лепог времена после касне бербе да се у жељеном одмору припреме за зимско мировање но су тако

изнурени ушла у најдужу и најхладнију зиму која се код нас памти и која их је дотукла. Многи ће рећи како је велики род на шљивама и ранијих година задржаван дуже на грани, па ипак није било сушења. Међутим, између великих родова ранијих година и великог рода у 1939 г. постоји велика разлика у погледу саме једноличности и благовремене изградње. У великом роду 1939 год. по изградњи владало је једно шаренило. Плод је црпио сокове све док је био на грани. Напротив, плодови ранијих великих родова били су скоро и увек једнаки како по својој изградњи тако и по добу свог зрења. Благовремено су и у право време престали са извлачењем сокова из стабла. Могли су много дуже остати на грани а без икакве штете по дотично стабло, што код рода из 1939 г. није био случај. На тај начин, ранији велики родови су услед своје једнаке изградње и једновременог зрења краће време црпели снагу стабла на коме су. Таква стабла су имала дуже времена за одмор и припрему за зимски одмор.

Узрок летошњег сушења нарочито млађих и неродних стабала шљива на многим местима јесте последица сувишне летње земљишне влаге. Још од раног пролећа па све до месеца августа код нас су падале непрестане кише. Услед кише земљиште под шљивама заситило се сувишном влагом. Кад су наступили први топли дани и тако влажна земља се мало више загрејала, наступила је успар и тако рећи кување жила, а то је изазвало нагло сушење стабала.

Из предњег излагања видели смо шта је узрок сушењу шљива у 1939 г. а шта је узрок летњем сушењу. Исто тако видели смо да ни један ни други узрок нема везе са овом или оном врстом садница од које су та стабла подигнута. Ово нам јасно каже да је неоправдана бојазан одгајивача да при новом подизању не погреше у избору ове или оне врсте садница. На основу овог може се слободно рећи да се при новој обнови посушених стабала може узети ма који од познатих врста садница без икакве бојазни у погледу будућег сушења. Разуме се само по себи да ово важи само у погледу наведеног разлога сушења стабала, а кад је реч о квалитету положаја и земљишта, на коме се жели шљива садити и њеној већој рентабилности, онда се избору садница мора поклонити пуна пажња јер само тад је успех гајења осигуран.

Драг. Ј. Спремић

ПАСТЕРИЗАЦИЈА ВИНА У ФЛАШАМА

Под пастеризацијом подразумевамо такву радњу која има за циљ да путем топлоте уништи проузроковаче болести и мана вина. Ово се врши у флашама или нарочитим апаратима у којима се вино једно одређено време — 5 минута до четврт сата — загрева на топлоти од 55 до 65°. Температура је различна из разлога што је за уништење гљивица врења потребна нижа топлота (око 55°) а за бактерије односно разне штетне клице виша (око 65°). Морамо да напоменемо да се пастеризација једног вина не мора само једном вршити. Неки пут је потребно ову радњу поновити.

Пастеризација вина које се налази у винским судовима се не врши на исти начин као са винима у флашама. У првом случају апарати су тако конструисани да у њима вино за све време пастеризације без престанка струји. По изласку из апарата пастеризовано вино добија нарочито непријатан укус и мирис на загорело и постје бљутаво. Ово је ипак повремена појава и у већини случајева се после дужег или краћег лежања вина губи. Да би се избегле последице пастеризације сада се конструишу нарочити апарати који раде у отсуству ваздуха — у атмосфери угљене киселине. Утврђено је, наиме, да баш ваздух са својим састојком кисеоником, изазива све оне неповољне појаве које смо мало час истакли. Исто тако је од необичне важности да се вино постепено загрева и опет, по изласку из апарата, постепено хлади.

Пастеризација вина у флашама коју могу вршити и ситнији виноградари тече на други начин. У овом случају нема потребе за нарочитим апаратом. Вино се једнакостепено пастеризира у самим флашама. Како је у флашама слободан приступ ваздуха ограничен, према ономе што смо раније истакли, пастеризација даје много боље резултате.

Пре него што се пастеризира вино у флашама треба обратити пажњу на извесне врло важне моменте. Тако вино треба претходно ослободити извесних материја — беланчевина — које би биле у стању да муте вино и да му тако покваре изглед. Зато се вина, пре пастеризације, прво загреју на топлоту од око 75° врло кратко време. Тек када су се после овог загревања сталожиле беланчевине можемо вино да преточимо у флаше у којима ћемо га пастеризирати. Сада вршимо пастеризацију на топлоти од 65° без бојазни да ће нам вино бити замућено.

Пастеризација вина у флашама врши се у каквом котлу у који се флаше поређају. Да се флаше не би узајамно додиривале, стављао се раније између њих какав лош спроводник топлоте (слама и сл.). Данас се то избегава. Место тога се флаше ставе у кош који се опет заједно са њима загуњи у воду у kazanу. Приликом пастеризације је по-

требно контролисати топлоту. Ово вршимо на тај начин што се међу флашама остави једна отворена — контролна — у коју се сада загњури термометар (изгравиран до 100°). Он ће нам показати када је топлота достигла висину од 65° па ћемо према томе и подесити с једне стране, јачину загревања а с друге, дужину самог времена пастеризације.

Приликом пастеризације долази често до прскања флаша. Да не би флаша код загревања — услед притиска угљене киселине — прсала треба у првом реду обратити пажњу на запушач. Запушач је тај који спречава слободан излазак гаса из флаше. Значи треба с једне стране удесити да гас слободно излази из флаше, а с друге осигурати и сам запушач да не излети.

Осигуравање запушача врши се најпростије везивањем. Али код овог начина морамо бити опрезни и не смемо запушач сувише да притегнемо. Може да се деси да због повећаног притиска услед овако херметички стављеног запушача дође до прскања флаше. Зато су у последње време направљени такви запушачи који сами — аутоматски — дозвољавају одлазак ваздуха или угљене киселине. Не препоручује се више, као некада, да између доње површине запушача и површине вина буде већи слободан простор. Овај простор треба да буде сведен на најмању меру што омогућавају поменути аутоматски запушачи. Да би се пак и код обичних запушача избегло прскање треба загревање (пастеризацију) вршити постепено.

За време пастеризације излази около запушача нешто ваздуха а и вина. После завршене пастеризације, услед хлађења, ствара се у грлићу, између запушача и вина, већи ваздушни простор. Ово треба избегавати. Зато се препоручује да се после свршеног рада свака флаша прегледа и запушач поново добро утисне.

Пастеризација се данас, и поред сталног рада на усавршавању апарата, где год може избегава. Разлози су нам већ познати. Она нарочито долази у обзир код јако болесних вина где други начини ослобођавања од клица нису успели. Исто тако пастеризирају се и вина која се шаљу на велике даљине где се могу очекивати знатне топлотне промене.

Добра особина пастеризираних вина је да се могу дуже времена чувати и у просторијама које за чување вина нису баш најпогодније.

Д-р В. Црнчевић

ПОЉОПРИВРЕДНО ДВОРИШТЕ

Појам пољопривредног дворишта је за нашег пољопривредника прилично нов, а врло често и сасвим непознат. Наш тежак све до најновијег времена није уопште обраћао пажњу на распоред пољопривредних зграда у дворишту као и на положај, облик и величину самога дворишта. Поједине грађевине су растурене или збијене без икаквог реда и практичног циља по премаленим или сувише пространим двориштима на подводним теренима или неприступачним литицама. Разуме се да је од свега овога трпела и сама пољопривредна производња, па се зато питање пољопривредних дворишта код нас поставља као једно од врло важних.

Пољопривредно двориште је део земљишта оивичен пољопривредним грађевинама. Оно има свој одређен облик и величину. У њему се свакодневно свршава велики број пољопривредних послова па се може схватити од колике је важности његов положај, величина, облик и распоред зграда у њему.

Добар положај дворишта је први услов за успешан рад у њему. При избору положаја треба пазити:

1) Да се подиже на истакнутом присојном али заклоњеном брежуљку како би се вода брзо цедила, а уједно обезбедило довољно сунца и заштитило од хладних ветрова.

2) Да буде близу добре комуникационе линије ради што боље везе са тржиштем.

3) Да је приближно на средини имања или близу најинтензивније обрађиваних парцела.

Облик дворишта као услов за себе је мање важан, али пошто је он резултат распореда зграда то и о њему треба да се води рачуна. Сувише дугачак а узан облик дворишта отежава рад, а исто тако и неправилан облик са кривуда-вим страницама. Може се поднети елипсоидан или кружан облик, а најбољи је квадратан или правоугаон са од- носом дужине према ширини 3:2 или 2:1.

Величина дворишта зависи од величине и потреба газдинства. Оно не сме да буде:

1) Превелико, јер знатан део земљишта остаје необрађен а губи се и много времена и енергије приликом прелажења сувишног простора за време рада, обилажења итд.

2) Премалено, јер ће и услед тескобе рад бити отежан.

Распоред зграда у дворишту као услов за нормалан рад у њему треба ставити на посебно место, јер практичним и сврсисходним распоредом објеката знатно је олакшано обављање послова, а уштеди се и у времену и грађевинско материјалу. Да би и у овоме погледу задовољила, пољопривредно двориште мора да испуњава ове услове:

1) Зграде сродне по намени морају се подизати једна уз другу, како би се уштедило у времену приликом прелажења њиховог растојања.

2) Зграде у којим се свакодневно обављају узастопне радње (обрада хранива — хранење) морају бити из истих разлога у што већој близини.

3) Објекти који одају мирисе да буду што удаљенији од смештишта људске и сточне хране као и он просторија где бораве људи (ђубриште — млекара).

4) Грађевине које служе за велика смештишта да буду приступачне колима (силос, појата, ђубриште).

Сл. 19. Пољопр. двориште — какво не сме да буде
(Сн. Љ. Бркић)

5) Главна зграда (стан газде) да буде по могућности на месту одакле је омогућен преглед дворишта и целокупног имања.

Поред ових основних општих услова приликом подизања дворишта треба да се води рачуна и о многим другим специфичним за поједине зграде и начин газдовања.

Разумљиво је да нашем сељаку није могуће порушити стара дворишта да би на њихово место подигао нова, практичнија. Али зато је могуће, постепеним уклањањем старих објеката и подизањем нових изменити потпуно како распоред зграда и величину дворишта тако и његов облик и положај. Сваку дотрајалу грађевину треба рушити, а нову одмах подизати само по унапред израђеном плану целокупног дворишта и према практичним принципима.

Љубомир Бркић

ЗА НАШЕ ДОМАЋИЦЕ

ШУНКЕ И КОБАСИЦЕ ОД СВИЊСКОГ МЕСА

Шунке се спремају од закланих младих свиња тзв. шункаша. То су бутони и плећке са ошуреном кожом. Ти се делови лепо изравнају и око костију се добро посоле. Затим се скува пресолац и то на 18 литара воде треба 3.5 кг соли, 40 грама шалитре и 60 грама шећера. Вода са сољу треба да кључа 10—15 минута, затим да се охлади па се дода шалитра и шећер. Шалитра се додаје да месо добије лепу црвену боју. У већој количини је штетна.

Најзад се припреми чиста каца, буре или корито и прво се ставе бутони (већи комади) а празнине између њих попуне се мањим комадима меса и све се прелије хладним припремљеним пресолцем. Месо треба да огрезне 3—4 прста у пресолцу. На месо се стави чисти дрвени поклопац и на њега какав чист тежи камен. Пресолац се претаче, да се не би со слегла на дну каце.

Велики делови: бутони и плећке остају у пресолцу 3—4 недеље, а мањи 8—14 дана. Затим се ваде, оперу у млакој води и држе 15 минута у хладној води. После тога се суше на диму.

Сушење се изводи на исти начин као и пастрме. Месо је суво за неколико дана.

Суво месо се лети држи у пећи или у оцаку где се не ложи, и танким платном се заштити од мува. Пре употребе шунку треба опрати у топлој води и у покитијеном суду кувати док не омекне.

Кобасице се праве од свињског и говеђег меса. Месо се ситно исеца и додају се зачини: со, паприка, бибер и ситно исечени бели лук. Маса се изједначи и проба, да ли је укусно, па се затим пуне добро опрана танка црева помоћу шприца.

Овако спремљене кобасице суше се на већ описани начин. Кобасице се могу јести и сирове, само се тада прже на масти.

Нат. Ђуровић

СИТНЕ ВЕСТИ, САВЕТИ И ОБАВЕШТЕЊА

У току штампања „Тежака“ сазнали смо да је Дирекција са спољну трговину закључила извоз 20.000 комада живих свиња у Немачку. Према утврђеним ценама извозници треба да плаћају произвођачима по 17 д за 1 кг. живе мере за свиње тешке преко 160 кг за вагонску робу франко утоварна станица. Пољопривредници који не добију ову цену нека то пријаве Дирекцији за спољну трговину — Београд.

Решењем Министарства пољопривреде фабрике шећера могу наплаћивати од сељака за **семз шећерне репе по 18.50 динара килограм**, купљено у овој години.

Ј. Ш.

Целофанско црево за кобасице и саламе. — Кобасице и саламе са цревима од целофана, то је најновија тековина модерне науке, која је овим изумом довела у корисну везу практично са хигијенским. Погледајмо кобасице и саламе у цревима од целофана. Човеку заигра срце кад их види, а што је главно, човек може и самој кобасици или салами да загледа „до дна душе“, јер је то ново црево сасвим прозирно, тако да се одмах види садржина саламе или кобасице.

Многи купци имају само непотребне предрасуде према цреву из целофана, па ћемо зато овде приказати неке његове одлике. У првом реду се морају истаћи хигијенске особине целофанског црева, у којем се погледу не може са њим мерити ниједно животињско црево. Црево из целофана чуве много боље арому саме кобасице, јер је чврсто — и не пропушта код кувања ништа од своје садржине. Код сушења кобасице са целофанским цревом добију сасвим једноличну боју и врло пријатног су укуса. Црево из целофана може се лако и глатко скинути са саламе, а да на њему не заостане ма и најмања количина меса, што код животињског црева већином није случај.

Црево из целофана може се лагано и добро скинути било пре или после сечења саме кобасице. Код механичких врста кобасица треба црево од целофана мало наквасити пре резања, јер се у том случају лакше и лепше може сећи. Добре стране које целофан показује код затварања конзерви, показују се исто тако и код кобасица. Кроз целофанско црево не може да продре ни један узрочник који проузрокује кварење, како је то случај код животињског црева.

С. Ј.

КРЕТАЊЕ ЦЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ПРОИЗВОДИМА У ПРВОЈ ПОЛОВИНИ МЕСЕЦА ЈАНУАРА

У првој половини месеца јануара цене пољопривредних производа и даље су расле, како то показује приложена табела. Тражња хлебних жита била је нарочито велика а понуда мала. Имаоци робе претежно трговци и великопоседници уздржавали су се да изађу на тржиште очекујући веће цене. Због оваквог држања трговаца и других имаоца хлебних жита одлуком власти проширено је подручје принудног откупа пшенице на целу државу. Максимирани цене кукурузу које су изнете у 24 броју „Тежака“ остале су без

промене мада се све више потврђују вести да је цена кукурузу на неким тржиштима и већа од ових.

Цена **јечму** кретала се од 335 до 410 динара. Највећи пораст забележен је на берзи у Скопљу који је износио 11 до 14,50 динара по м. ц.

Цена **ражи** била је у порасту само прве недеље и пораст је износио највише 25 динара по м. ц. Горња цена ражи била је 370 д и то на берзи у Београду, док на осталим берзама ражи уопште није било.

Цена **овсу** је такође у порасту. Залихе овса изгледа да су врло мале а тражња доста велика нарочито од стране војних власти. Највиша цена карјем друге недеље била је око 340 динара по м. ц.

Таб. бр. I. Кретање цена биљним производима

	Берза	Врста робе	Хектолитарска тежина	Процент уродити	Седмодневни просек			
					од 1 до 7 јануара		од 8 до 15 јануара	
					цена у дин. за 100 кгр.	+повећ. или — смањ.	цена у дин. за 100 кгр.	+повећ. или — смањ.
Јечам	Београд	јужно србијански	62—63	5—6	335	+ 8	335	0
	Нови Сад	сремски			382,50	+11,50	391,25	+8,75
	Скопље	кумановски		3—4	361,50	+14,50	372,50	+11
Раж	Београд	вагон Србија	72	2	370	+25	370	0
	Нови Сад	бачки			—	—	—	—
	Скопље	кумановски			—	—	—	—
Овас	Београд	српски вагон. роба			337,50	+7,50	338,75	+1,25
	Нови Сад	сремски			327,50	+1,50	334,50	+ 7
	Скопље	косовски			336,50	+6,50	337,50	+ 1
Пасуљ	Београд	Србија гл. пруга		20/0 без преча	490	+20	505	+15
	Нови Сад	бели сремски		20/0 без преча	506	+35	527,50	+21,50
	Скопље	тетовски круна		3-4 0/0	615	+30	625	+10

Од свих пољопривредних производа цена **пасуљу** има ла је највећи пораст који је износио до 35 динара по м. ц. у току једне недеље.

Цена **мекињама** излази на 200 д. по м. ц.

Ракија „шљивовица“ од 10 гради креће се око 18,50 д на пијаци у Београду за веће закључке (овде је урачуната и трошарина).

Таб. бр. II. Кретање цена стоци

С Т О К А	Седмодневни просек	
	од 1 до 7 јануара	од 8 до 15 јануара
Београдска пијаца		
Говеда	5 — 9	5 — 9
Телад	9 — 12	9 — 12
Овце	6 — 8	6 — 8
Свиње	16 — 17	15 — 17
Сремска Митровица		
Лаке свиње	14 — 15	14 — 15
Тешке свиње	15.50—16.50	15.50—16.50
Пожаревац		
Лаке свиње	12.70—13.50	12.70—13.50
Тешке свиње	14.50—15	14.50—15.50
Означене цене односе се за 1 кгр. живе мере у динарима		

Цене стоци су доста стабилне мада су трошкови знатно порасли. Производња дебелих свиња нарочито је отежана.

Напомена: у првом броју „Тежака“ на стр. 21 цене кукурузу грешком словослагача погрешно су изнете и не одговарају ценама Уредбом предвиђеним и изнетим у 24 броју „Тежака.“ Кукуруз са 18% влаге плаћа се 232 дин.

Инж. Ј. Шеварлић

ДОПИС СА СЕЛА

НЕШТО О ПЛУГУ МАРКЕ „ИДЕАЛ“

Ми пољопривредници знамо да обрада земље у садашњем времену изискује савршеније и компликованије справе и машине. Као најважнија справа за основно обрађивање јесте плуг који је у садашњем времену једна најосновнија и насушна потреба. За данас је сва обрада земље сведена на добар плуг. Може се рећи: „како ореш, тако жњеш“ поред оне: „Како сејеш, тако жањеш“. Данашњи

пољопривредников инвентар справа и машина већином се састоји из плуга и дрљаче а има газдинстава и без тога. Није ни чудо што пољопривредник кад врши набавку плуга тражи солидну израду, добру конструкцију, да добро оре тј. да је од познате марке. Ми пољопривредници смо већином тражили плугове марке „Сервус“ Браће Еберхарт из Немачке. Услед рата ти се плугови данас теже добијају. Међутим „Сервус“ по изврсној конструкцији, изради и добром орању, може потпуно да замени наш домаћи плуг марке „Идеал“ коме је цена знатно нижа, а не разликује се од „Сервуса“. Ја сам као школовани пољопривредник набавио плуг марке „Идеал“. Први сам увео гвоздени плуг у мом селу. Приликом првог орања, на њиви била је читава смотра од стране овдашњих пољопривредника. Свакоме се плуг допао као добар и јавило се много њих за набавку истог. Уписали су се у Подружину да би га добили. Тако је један већи број пољопривредника набавио плугова ове марке преко Пољ. подружине у Прокупљу. И сви су захвални. Стога препоручујем свима пољопривредницима овај плуг као опробан и добар. Ако имају потребу за плуговима, не треба да избегавају ову марку. У оскудици у плуговима, нека слободно набављају плуг марке „Идеал“ који изврсно оре и с којим сам се ја као и други који су га набавили много задовољни.

Миладин Миладиновић

ЕНГЛЕСКА ЗЛАТНА ПАРМЕНКА

Ова красна и особито фина јабука распрострањена је широм целе наше земље и без сумње позната је сваком воћару и пољопривреднику, те се нећемо упуштати у детаљно описивање њеног плода и његових особина, већ ћемо се ограничити само на неколико најнужнијих напомена потребних свакоме, ко жели да сади ову сорту јабука.

О постанку ове јабуке нема поузданих података, само се зна толико, да је помолог Др. Дил добио из Лондона ову сорту под именом „Краљица Семенјаче“ (из семена произведена), које је он назвао „Зимска златна парменка“. У северним земљама народ је због непознавања њеног правог имена често називао „Златна ренета“, а код нас у Србији „Шарунка“, „Шаронка“, „Шареника“ итд.

У северним земљама, нарочито у Немачкој, Чешкој, Словачкој итд. у хладнијим пределима и на одличној земљи, дрвета Парменке расту врло велика и доживе велику старост, док код нас у Србији Парменка и Ананасова ренета имају најкраћи век од свих благородних сората јабука.

У Немачкој је никада препоручивано, да се саде свуда и на сваком месту само Парменке; па и код нас у Србији тако исто, — како каже покојни Др. Ђорђе Радић у своме „Воћарству“: „Бадава — јабука је ово над јабукама у њеном сродству..... а што је најглавније: где год ју усадиш, свуд добро напредује и рађа“..... Међутим искуством је утврђено, да не само код нас, већ и у северним земљама **Парменка није баш за свако место, свако земљиште и сваки положај.** Посађена на добро земљи, која је и довољно пропустљива и са довољно влаге снабдевена, а при томе још и добро обрађивана, Парменка напредује одлично, доста дуго живи, и даје изврсне плодове средње крупноће, одличног укуса и мириса. Али посађена на сувој и слабој земљи, она расте у почетку лепо, али чим почне да рађа, она престаје да расте, гране на врховима почну да се суше, а плодови остају ситни као ораси и без икаквог укуса. Исто тако не треба ову јабуку садити на места, која су јаким ветровима изложена, јер тамо губи много плодова.

Сви инсекти који на јабукама живе, а нарочито јабучни смотавци (који црвљају плодове), највише нападају Парменку и већи део плодова покваре, а тако исто и сипац се најпре на стаблу ове сорте појави. **Зато је у опште не би требало калемити ниско, већ увек на високо одгајену дивљаку или на другу коју сорту која даје здраво и право стабло отпорно противу сипца.**

Ова се јабука може гајити у свима жељеним облицима, вештачким и природним, а **нарочито је подесна за високе воћке.** Због краткоће њеног века (у топлијим местима живи 20 до 30 година) може се садити много чешће него остале сорте јабука, дакле на 6 до 7 метара одстојања редова и садница у редовима, а само на местима особито подесним за њено гајење на 8 до 9 метара. Ко хоће да има увек Парменке, треба сваке 5 или 6 године да посади по неколико дрвета. Она се може са успехом садити као узрод, дакле посадити на одстојању од 12 метара коју од дуговечних и бујно растућих сората, а између њих засадити Парменке, које ће рађати па и преживети док се оне дуговечне развију толико да им Парменке сметају.

Ова јабука пророди одмах после сађења и рађа редовно. У једној години роди обилно, док у другој роди мање, а дешава се да по једну годину паузира (одмара). Цветови Парменке одлично се оплођавају, те је подесна за сађење поред воћака које ту особину немају. Ову јабуку треба **брати** у топлијим местима крајем августа месеца у хладнијим нешто доцније, а може да поднесе и превремену бербу, а да не увене, само што у том случају плодови нису тако укусни као они који дуже остану на дрвету. За јело стиже почетком новембра месеца и може да се чува до Божића, поједини плодови и нешто дуже, али у том случају губи сочност.

Одлична је као стона — а и као трговачка сорта, која добро може да издржи транспорт, јер угњечена места на плодовима засуше брзо, те се не квари а и не примећују се. Од ситних плодова може се направити одличан напитаk (јабуковача).

Према напред изложеном Парменке треба на местима за њених подесним што више садити и старати се за сузбијање инсеката на начин, како је то већ више пута писано у „Тежаку“. На местима за њу неподесним у опште је не треба садити.

Саднице Парменке могу се добити у свима расадницима у нашој земљи, али готово увек ниско калемљење, те зато је боље учинити поруцбину у најближем расаднику и захтевати, да се од ове сорте произведе потребан број садница високо калемљених на које друге сорте противу рака и сипца отпорне.

Само онај који се буде ових напомена строго придржавао, моћи ће имати користи од ове јабуке онако како се то од ње може очекивати.

Жика Поповић
економ из Тмаве

РАД НАШИХ ПОДРУЖИНА

ПОВОДОМ ОСНИВАЊА КЊИЖНИЦЕ И ЧИТАОНИЦЕ У МИРОСАЉЦИМА СРЕЗ ДРАГАЧЕВСКИ

Нисам имао среће да свршим пољопривредну школу али имовим пољопривредне књиге и листове и нарочито „Тежак“, који сам нашао у овдашњој Пољопривредној књижници и читаоници. За њено оснивање имамо да захвалимо г. Василију Милетићу учитељу. Он је фебруара прошле године сазвао оснивачку скупштину, на којој је изнео циљ и корист од једне овакве организације. Оснивачи и чланови су били све млађи људи, од којих се нарочито истиче Срећко Цветић свршени ученик ниже пољопривредне школе који са својим имањем служи за пример у околини.

Књижница и читаоница служи као место за окупљање својих чланова место да исти иду у кафану да се одају пушењу, пијанчењу и коцкању. Познато је колико ми сељаци патимо од неукости, неслоге, политичког искоришћавања и т. д. Ако поред књижнице и читаонице оснујемо и Пољопривредну подружину свега наведеног ће нестати. Многе невоље ће нам бити ублажене, јер човек удружен лакше подноси сваку невољу. Оне ће нам помоћи да се стручно усавршимо, а познато је колико је пољопривреда сложен посао и да без знања нема успеха.

Нарочито је важно да се ми омладинци окупимо око наше читаонице и књижнице, која нам је најближа, најјефтинија и најкориснија.

Војислав Р. Сатарић
Миросаљци — Драгачево

ЕКСКУРЗИЈА ЧЛАНОВА АРИЉСКЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОДРУЖИНЕ

У своме овогодишњем програму рада, поред осталог, Ариљска пољопривредна подружина предвидела је и приређивање једне научне екскурзије за своје чланове, која је уједно и прва њена екскурзија. Благодарећи материјалној помоћи Српског Пољ. Друштва, као њене матице, подружина је ову екскурзију успешно и обавила.

Дана 13 септембра 1940. год. на екскурзију је кренуло 25 чланова са претседником подружине и угледним пољопривредником Михаилом Томићем и секретарем подружине и среским пољ. референтом г. Крстом Савићем. Међу члановима имало је и старијих људи, а највећим делом били су млађи, трезвенији и напреднији људи — људи пуни полета, амбиција и тежњи за животом достојним човека и времена у којем живе.

На овом путу проведено је три дана и екскурзисти су имали прилике да виде многе и многе ствари њима толико потребне и корисне што су и сами при повратку признали. Први дан искоришћен је за разгледање Београда и у њему, за чланове, корисних установа и приредби као: дом и магацин Српског Пољ. Друштва, где су чланови две ноћи и преноћили осећајући се као у своме дому. Затим је прегледан Београдски сајам, који је баш тих дана приређиван. Преостало време у Београду искоришћено је за разгледање Војног музеја, зоолошког врта и др. интересантности Београда.

Друга два преостала дана искоришћена су за посету и разгледање изложбе и сајма расплодне стоке у Младеновцу, која је тих дана одржавана, и за посету имања и задужбинске Цркве Њ. В. Краља на Опленцу.

Утисак Младеновачке изложбе заиста је оставио неизбрисиве успомене на чланове, а предусретљивост изложбеног одбора на коју је екскурзија наишла заслужује сваку похвалу. На овој изложби учесници су разгледали све изложбене павиљоне стоке, дивећи се успеху задрugarства у погледу унапређења сточарства и жалећи што природа није дала и њиховом крају услове за тако успешно сточарење. Нарочито интересовање чланови су показали разгледајући очигледан приказ окућнице са економским зградама једног

пољопривредног газдинства где им је дато објашњење по многим стварима.

Као задња а најинтересантнија и никад незаборавна ус-помена овога пута јесте посета Опленцу.

Сл. 20. Екскурзија чланова Пољ. подружине из Ариља на Опленцу 1940 год.

По повртку са Опленца екскурзисти су се вратили, опет преко Београда, у Ариље у добром расположењу и задовољству, јер су на путу заиста доста корисног видели и научили. На растанку екскурзисти су изразили жељу да би требало и у будуће сваке године сличне ескурзије приређивати не жалећи материјалних средстава и верују, да би оне дале много већи резултат него што се то мисли и од њих очекује.

Кр. Б. Савић

ТЕЧАЈ ЗА ПРАДУ ВОЋА И ПОВРЋА У РГОТИНИ И ВЕЛИКОМ ИЗВОРУ

Тимочка Воћарско - повртарска задруга одржала је од 14—21 септембра 1940 г. Течај за прераду воћа и поврћа. Течај је одржан у исто време у два села: Рготини и Великом

Сл. 21. Течај за прераду воћа и поврћа у селу Рготини, срез зајечарски

Сл. 22. Течај за прераду воћа и поврћа у селу Великом Извору, срез зајечарских

Извору. У Рготини је стално посећивало око 120 слушатељки, док у Великом Извору, око 50 слушатељки исте старости.

Главни иницијатор, да се одржи овај течај, јесте Жарко Најдановић, учитељ у Рготини. Он је у исто време и оснивач ове задруге и један велики задружни радник. Захваљујући његовом преданом и неуморном раду, тих дана је основана и Електрична задруга у Рготини.

Наставник течаја је био г. Асен Станчевић, економ имања Средње Пољопривредне школе у Букову уз помоћ једног стажисте исте школе. Углавном је на течају учено све оно што је од неопходне потребе, једној сеоској домаћици, из прераде воћа и поврћа. Течај је и ако је било кратко време, потпуно успео на опште задовољство. — То се нарочито видело на крају течаја, када је исти на врло свечан начин завршен, у присуству г. г. Начелника Пољопривредног одељења г. Хаџи-Пешића, Среског Начелника, секретара удружења Тимочана и Крајинаца г. Стеве Несторовића, Директора Ниже пољопривредне школе г. инж. Станковића, Среског пољопривредног референта г. Марковића и још многих других.

Никола М. Марковић

† МИЛАН ЖИВАНОВИЋ

Пољопривредник из Липеновића, редован члан Српског пољопривредног друштва

На дан 15 децембра 1940 год. умро је у селу Липеновићу у 72 години живота Милан Живановић, пољопривредник и редован члан пољопр. подружине у Крупњу од њеног оснивања и дугогодишњи члан управног и надзорног одбора исте као и редован члан Српског пољопривредног друштва.

Покојни Милан рођен је у селу Липеновићу од сиромашних родитеља. Од своје ране младости, оставши без родитеља а у намери да као и сваки вредан и поштен човек за живота свога створи бољи и удобнији живот, посветио је се напредној пољопривреди и као такав постигао је свој успех у животу. Успео је да своје имање повећа и подигне, на завидну висину и организовао је лепу задругу која својим радом и напредком ужива леп глас у селу и својој околини. Учествовао у свима задружним организацијама и био је вредан и агилан члан земљорад. кредитне задруге, набављачке, здравствене и сточарске задруге. Лист „Тежак“ је редовно примао и читао. Поред свих грана пољопривреде много га је интересовало сточарство. Прошле године подигао је једну удобну сточну стају са бетонским ђубриштем, за коју је награђен са 1000 динара од Српског пољопр. друштва, а та стаја служи за пример његовим суседима.

Смрћу покојног Милана, Пољопривредна подружина губи једног од најбољих сарадника на привредном и задружном пољу а његова породица свога узорног родитеља.

Нека му је у име свију чланова пољопривредне подружине Слава и хвала за његов неуморан рад.

Пољопр. подружина Крупњан

† МИХАИЛО - МИКА МАНОЈЛОВИЋ

бивши претседник окружног суда у пензији — редован члан Српског пољопривредног друштва

У недељу 29 децембра 1940 године умро је у Чачку дугогодишњи претседник Окружног суда у истом месту, Михаило-Мика Манојловић.

Покојни Манојловић био је врло вредан, исправан и угледан човек, како у државним пословима и служби тако и у приватном животу. У државној служби је био превише марљив и педантан. Као судија и председник сву своју умну и физичку снагу посветио је и трошио само на послове своје струке и то у толикој мери да је то ишло на уштрб његове бригае и старања око школовања и васпитања његове деце. У приватном животу био је јако уредан и штедљив, те је са овим врлинама свакоме за пример могао да послужи.

Покојни Мика је рођен 1864 године у срцу Шумадије у Тополи. Основну школу свршио је у месту рођења, гимназију у Крагујевцу, а правни факултет на великој школи у Београду.

Знајући све муке и патње сељачког народа, јер је и сам сељачко дете, покојни Манојловић узимао је видног учешћа у свима задружним и пољопривредним организацијама, да би тиме допринео и дао свој удео за поправку економског и социјалног положаја пољопривредника. Пуних 15 година био је редован члан Пољопривредне подружине у Чачку и помагао сваку њену корисну акцију — предавања, течајеве, изложбе и друге приредбе. Затим био је члан и претседник чиновничке задруге. Нарочито се је истакао у конструктивном раду као претседник Земљорадничке сточарске и живинарске задруге у Чачку. Свуда је радио искрено, предано, марљиво и отворено пребацивао задругарима сваку неуредност у испуњавању њихових дужности. У раду себе никада није истицао и није настојао да други његов рад истичу и рекламирају. За заслуге у раду у задружним и пољопривредним организацијама предложен је и 1938 год. изабран за редовног члана Српског пољопривредног друштва.

Покојни Мика Манојловић у своме животу и раду оставио је најлепше успомене међу свима који су са њим сарађивали и који су га познавали. Његов живот је био испуњен само радом и старањем за добро своје околине и народа. Слава му и вечан помен.

Б. Љ. Нешић

Важније одлуке Управног одбора Српског пољопривредног друштва, донете на седници:

26 децембра 1940 год. — Одлучено је:

1) Да се приме за помажуће чланове Друштва пријављених 104 лица и да се уведу у књигу „Помажућих чланова“ од броја: 1327 до 1430.

2) Да се прими к знању извештај секретара да су 24. XII 1940 посетили Друштво слушаоци курса дописника, који приређује Центр. Хигијенски завод и Дипорис и да су се упознали са радом Друштва.

3) Да се прими к знању да је Подружина из Љубовије са год. скупштине упутила поздрав Друштву и да се изјави захвалност.

4) Да се Друштво учлани у Друштво са Сузбијање просјачења.

5) Да се 31-XII-940 изврши попис робе у Друштвеном магацину.

6) Да се по предлогу Савеза сокола Краљевине Југославије начелно прихвати предлог о откупу буквара за ширење писмености у народу и упути распис Пољопр. књижицама и читаоницама, којима би се буквар дао бесплатно.

7) Да се у Друштву одрже следеће конференције:

а) по питању „Штитасте ваши и њеног сузбијања“;

б) по питању „Имовне безбедности на селу“;

в) по питању „Цепкање сеоског имања“.

8) Да се у „Тежаку“ у будуће 1—2 стране употребе за чланак забавне садржине и да се установи рубрика „Из Друштва“.

9) Да се по питању стечаја за напредније начине рада исплати помоћ за подигнуте објекте.

1) Радовану Радисављевићу из Раље—Сопот за стају за стоку 1.000 дин.

2) Михајилу Жујовићу из Неманикућа—Сопот за стају за стоку 1.000 дин.

3) Чедомиру Илићу из Сибнице—Сопот $1\frac{1}{2}$ помоћи 1 рата за стају 500 дин.

4) Војиславу Миловановићу из Дреновца—Параћин пом. за ђубр. и нужник 250 дин.

10) Да се Подружини у Зворнику изда 500 дин. накнаде помоћи за приређену изложбу домаће радиности.

11) Да се исплати 500 дин. на име помоћи за предавања Подружини у Голубовцу—Трстеник.

12) Да се исплати 300 дин. Подружини у Ђаковици за одржана предавања у 1940 год.

13) Да се по молби за помоћ у књигама изда по 1 колекција разних књига и то:

1) Српској народној књијници и читаоници у Ердевику — Срем.

- 2) Удружењу Занатлија, Алексинац.
- 3) Да се изда једна већа колекција разних књига Народном Универзитету у Старој Пазови.

14) Да по извештају подружина о држању редовних годишњих скупштина делегати Друштва буду:

- 1) На скупштини Подружине у Краљеву 29-XII Инж. А. Банковић.
- 2) На скупштини Подружине у Прокупљу 28-XII Д-р Драг. Николић.
- 3) На скупштини Подружине у Пироту 12-I-1941 Ник. Ж. Петровић.
- 4) Да се делегат за скупштину Подружине у Пожеги Ужич. одреди доцније, ако се за то укаже могућност.

2 јануара. — Одлучено је:

1) Да се у вези извештаја секретара да је увоз рафије поверен Савезу произвођачких задруга, са овим питањем упознају: Министар Пољопривреде, директор Дипориса и Народна банка.

2) Да се Министарство пољопривреде, Дирекција за исхрану и Уред за контролу цена посебним писмима упознају са погледима Српског пољопривредног друштва о утврђивању цене пречишћене луцерке и црвене детелине, а у вези захтева осталих сопственика Трифолин машина; да се као база за цену узме садашња цена натуралног семена.

3) Да се прими у састав Друштва новооснована Подружина у Горажду.

4) Да се исплати II рата помоћи за подизање ђубришта и нужника Радосаву Симићу члану Подружине у Грабовици.

5) Да се Подружини у Аранђеловцу изда 500 дин. у алату и књигама на име помоћи за плетарско пољопривредни течај.

6) Да се Подружини у Андрејевцу изда одобрена помоћ у 300 дин. у готову за предавања и 300 дин. у справама и књигама за воћарско-виноград. течај.

7) Да се Подружини у Вучитрну исплати 500 дин. за одржана предавања.

8) Да по питању одржавања подружинских скупштина делегати на истима буду и то:

а) На Убу 26-I да се не шаље делегат, пошто су сви чланови заузети; б) у Сопоту 26-I г. г. Мил. Никетић и Ал. Петровић; в) у Ваљеву 12-I г. Власт В. Ђорђевић члан Надзорног одбора; г) у Чачку 12-I г. д-р Павле Вукасовић; д) у Иригу 5-I да се само честита пошто је позив доцкан стигао.

9) Да се изда:

а) „А“ колекција разних књига Поповљанској књиж. и читаоници — Попови;

6) „А“ колекција разних књига Здравственој задрузи у Сремчици — Умка.

10) Да се изда Подружину у Сопоту 2000 дин. за лутрију о скупштини Подружине — и то у справама, књигама и семену.

11) Да се одобри одлагање скупштине Подружине у Сопоту за 26 т. м.

12) Да се члановима Барањске земљ. житарске задруге у Белом Манастиру препоручи оснивање Подружине, у противном да „Тежак“ плате по 20 дин.

13) Да се извести Подружину у Калудри, да одлука о величини кредита подружинским члановима, није донесена, а кад буде известиће се, да су слаби изгледи за повећање кредита и да Подружину кредит може да користи у материјалу који јој је потребан.

14) Да се приме к знању извештаји о инвентарисању друштвених магацина на дан 31 децембра 1940 године, и да се усвоји реферат књиговође Друштва бр. 176 с тим да се према том реферату изврше све потребна књижења.

15) Да се прими к знању извештај г. Никетића о његовом путу у Петровац на годишњу скупштину одржану 29 децембра 1940 г. Скупштина је била одлично посећена, јер је присуствовало преко 600 пољопривредника.

16) Да се прими к знању извештај г. А. Рашковића да је 29 пр. мес., као делегат Друштва присуствовао скупштини у Крушевцу. Скупштина је била одлично посећена јер је присуствовало 700 чланова поред многобројних гостију из Крушевца, између којих и г. Јокић, претседник Пољопривредне коморе у Нишу. На скупштини су се чули леви говори и жеље да ова Подружину прикупи бар 1000 чланова — напредних пољопривредника из Крушевца и околине.

17) Да се прими к знању извештај г. Д-р Драгише Николића да је као делегат Друштва 29 пр. мес. присуствовао скупштини Пољопривредне подружине у Прокупљу, која је била врло добро посећена и која је у току прошле године дала одличне резултате и то како у васпитно-пропагандистичком правцу, тако исто и у пословно-посредничком и поред тога што су функционери Подружине били премештени.

18) Да се прими к знању извештај секретара да је у својству делегата Друштва присуствовао годишњој скупштини Подружине у Крајеву која је одржана 29 пр. мес. Скупштини је присуствовало преко 200 чланова, а између осталих питања решено је да Подружину у овој години подигне и свој дом у коме ће бити и потребне просторије за сабиралиште воћа. Дом би се подигао уз помоћ Призада а предрачунска сума износи око 600.000 динара.

ДРЖАВНА КЛАСНА ЛУТРИЈА

Извлачење V главне и последње класе текућег 41 кола срећака извршиће се према лутриском плану у времену од 8 фебруара до закључно 6 марта о. г. и то:

У Београду: 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, и 19 фебруара и

у Скопљу: 24, 25, 26, 27, и 28 фебруара и 1, 3, 4, 5 и 6 марта о. г.

У овоме извлачењу биће 6 марта о. г. извучене три премије и то:

од 500.000.—; 1,000.000.—; и 2,000.000.— дин.

Поред ових премија биће извучен велики број добитака од дин. 200.000.—; 100.000.—; 80.000.—; 60.000.—; 50.000.—; 40.000.—; 35.000.—; 30.000.—; 25.000.—; 20.000.—; 15.000.—; 12.000.—; 10.000.—; и др. мањих добитака.

Укупан износ добитака у овом извлачењу износи:

Дин. 56.946.000.—

који се исплаћује без икаквих одбитака.

У најсрећнијем случају могућим спајањем премија и добитака може се на овоме извлачењу добити на једној срећки

Дин. 3.200.000.—

За исплату добитака јамчи Држава Краљевине Југославије.

Лица, која већ учествују у игри 41 кола, треба своје срећке IV класе да замене срећкама V класе најдаље до 3 фебруара о. г.

Они пак који немају срећку, а желели би да учествују у игри код ове V главне класе, могу исту набавити код овлашћених продаваца и њихових потпродаваца, којих има у сваком већем месту, а уз доплатну цену и то:

за једну целу срећку . . . Дин. 1.000.—

за једну половину срећке . . . Дин. 500.—

за једну четвртину срећке . . . Дин. 250.—

Ближа упуства са лутриским планом и општим правилима добијају се на захтев бесплатно код свих овлашћених продаваца срећака.

Радио станица у Београду уз дневне вести сваког дана извлачења, објављиваће и резултат извлачења за добитке од Дин. 5.000.— па на више.

Куповањем срећке Државне класне лутрије сваки појединац поред личне користи коју може да има, уједно помаже народну привреду, занатство, индустрију и инвалиде, јер се чист приход од продаје срећака сразмерно дели у напред пом. сврхе.

Пролећни Бечки Велесајам

(WIENER MESSE)

9 до 16 марта 1941

Пољопривреда (све пољопривредне машине) — вртларство — воћарство — виноградарство — шумарство — рибарство — и риболовство — пчеларство. Хемиска индустрија — млинарство — подрумарство. На простору техничког сајма изложба аутомобила и моторцикла. Пријаве најкасније до 10 фебруара о. год.

Сва обавештења и упуства дају:

Х. Пфаненштил ген. заступник за целу Југославију Београд, Босанска 29, тел. 30-881

Ј. Кулханек поч. заступник за Бановину Хрватску и Дравску Бановину, Загреб, ул. Краљице Марије 24, тел. 5185

Повластице на свима железницама.

БЕСПЛАТНА ПОУКА У СВИРАЊУ !!!
ЗАТРАЖИТЕ БЕСПЛАТАН ЦЕНОВНИК

МАЈHEL "ХЕРОЛА"

ФАБРИКЕ ГЛАЗЛАРИЈА МАРИБОР, 69

В О С О
KOŠARE

Böttiger & Co.,
Biebesheim
a. Rh.

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ.В. КРАЉА ПЕТРА II.

ОСНОВАН 1869г.

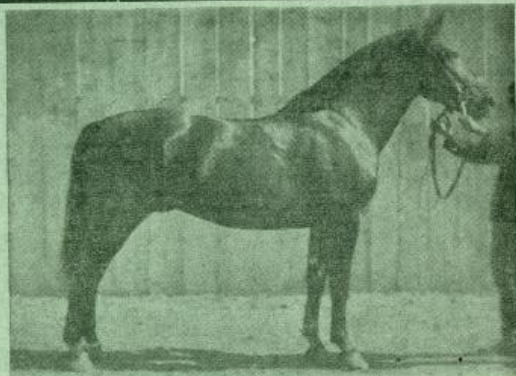
ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Год. 69

Београд, 15 фебруар 1941

Број 4

Пастув нонијус расе из држ. ергеле „Караборчево“

САДРЖАЈ: Др. Младен Јосифовић: Мере које треба применити крајем зиме и почетком пролећа за заштиту воћака од вашњих болести; Инж. Властимир Борђевић: Сетва трава за производњу семена; Инж. Радомир Пилић: Пољопривредници пролетња сетва није далеко; Инж. Обрен Пејућ: Шта треба знати о јагњењу оваца; Инж. Душан Сјанковић: Пролетно сађење воћака треба извршити благовремено; К. Њковић: Мушмула; Инж. Вуканос Тоскић: Неколико напомена пред резидбу винограда; За наше домаћице — Напавлија Бузовић: Кување папазаније; Питања и одговори; Ситне вести, савети и обавештења; Инж. Јарослав Шеварлић: Кретање цена пољопривредних производа у другој половини месеца Јануара; Допис са села — Радомир Тодоровић: Воћари постарајте се за благовремено пролетно сађење воћака; Сјанко Мирковић: О гајању раног кромпира; Из пољопривредног друштва — Резолуција са пленарне седнице Управног одбора; Рад наших пооружина — Излет Пољ. подружине из Старог Бечеја на Опленца; Један од наших напредних пољопривредника; Из пољопривредне књижевности; Некролог † Милош Скињина; Важније одлуке Управног одбора Српског пољопривредног друштва;

СВИМА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ПОДРУЖИНАМА

Кредитно пословање Друштва са својим подружницама из године у годину, наилази на све веће тешкоће. Ако се рад на кредитирању продужи на досадашњи начин, онда ће такав рад створити незгодно и нежељено стање. Он ће Друштво довести у немогућност, да својим подружницама и њиховом чланству пружи ма какав кредит. Има добар број подружница, које своја дуговања не плаћају на време, а неке ни после годину и више дана. Ово је у највише случајева узрок да долази до наплате судским путем са великим трошковима и каматама, до растурања саме Подружине и до одбијања од сваког рада свих оних, који желе да помогну сваку акцију за културно и стручно просвећивање пољопривредника и њихово снабдевање.

Тешкоће око кредитирања подружница повећавају се и општом светском политичком несигурношћу и неизвесношћу, због које се врло тешко долази до могућности набавке справа и друге робе. Кад се овоме дода и то, што се многи чланови подружнички позивају на војну вежбу, онда се тешкоће још више повећавају.

Друштво овим не жели да каже, да подружницама неће више давати кредите у справама и другим потребама, већ само да им скрене пажњу на још веће тешкоће које ће неминовно наступити у кредитном пословању, те да у том пословању буду што обазривије и да га, уколико год је могуће више, избегавају.

Најбоље је и најздравије пословање тако, да Друштво отвара кредите подружницама за снабдевање њихових чланова, а подружнице да повлаче робу у границама одобрених кредита, на подлози својих меница, па да ту робу дају својим члановима само за готово и наплаћене суме друштву шаљу одмах, а најдаље у року од месец дана. Овако су у прошлој години радила и сада успешно раде подружнице у Прокупљу, Сопоту, Јубовији, Петровцу и Чуургу, а Подружнице у Чачку, Краљеву, Ужицу, Г. Милоновцу, Параћину, Зајечару, Крушевцу, Крагујевцу, Ваљеву, Пожаревцу, Срем. Карловцима и другим местима, вршиле су снабдевање својих чланова за готово, те им је при поруџбинама редовно одобраван уобичајени попуст.

Обзиром на изложене чињенице Управни одбор Друштва у седници својој од 31 јануара текуће године одлучио је следеће:

1) Да се препоручи свима подружницама да давање робе члановима на кредит сведу на најмању меру и да то раде са највећом обазривошћу.

2) Да све подружнице своје вишкове у сопственом капиталу, по чл. 37 подружничких правила, предаду на припад и чување код Друштва. Друштво ће на овај капитал плаћати подружницама интерес, колико би им плаћала Државна хипотекарна банка или Поштанска штедионица. Послате суме Друштву служиће у исто време подружницама које су их послале као обртни капитал за разне набавке од Друштва за своје чланове.

3) Да кредит и ове године буде до 300 динара на једног подружничког члана, ако потписници подружничке менице имају пуну кредитну способност.

4) Да право на кредит у овој години имају само оне подружнице које су на време измириле своја дуговања из 1940 и ранијих година.

5) Да се кредит одобрава само оним подружницама које за обезбеђење кредита поднесу уредну и правилно попуњену меницу без датума и рока плаћања, затим заједничку одлуку Управног и Надзорног одбора о томе да које се суме Подружница може задужити код Друштва и овлашћење за понуду и употребу менице, на случај да дође до наплате судским путем. Како се меница попуњава и какво овлашћење треба уз меницу послати види се из образаца који се овом наређењу прилажу и шаљу. Меница на кредит може да буде и нешто мања да би на случај потребе послужила као покриће и за већи кредит. Сва дуговања Друштву морају се безусловни извршити до 1 децембра текуће године — тј. рачунске и пословне године.

(Наставак на III страни корица)

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

Илустровани лист Српског пољопривредног друштва
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Издаје двапут месечно.

Рукописи се не враћају

Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—

За иностранство дин. 45

Чланови пољопривредних подружина примају лист бесплатно.

Чековни рачун 50.350 Уредништво Гепратова ул. 64 Тел. 20-302

МЕРЕ КОЈЕ ТРЕБА ПРИМЕНИТИ КРАЈЕМ ЗИМЕ И ПОЧЕТКОМ ПРОЛЕЋА ЗА ЗАШТИТУ ВОЋАКА ОД ВАЖНИХ БОЛЕСТИ

Почетак пролећа претставља време када се највећи број болести појављује. Због тога је то време и најважније за заштиту гајених биљака, јер се мора тежити да се спречи зараза која тада настаје. И кад је реч о биљним болестима вреди у пуној мери она народна изрека: да је боље спречити него лечити. Отуда и све главне мере борбе иду за тим да се благовременом применом погодних средстава онемогући појава саме заразе.

Овом приликом желим да упозорим наше воћаре на мере које се крајем зиме и рано пролеће имају извршити у воћњацима, како би могле бити сузбијене најопасније болести у њима.

Да отпочнемо са одбраном брескве од болести која изазива **коврчавост лишћа**. Бресква се све више сади, нарочито у близини великих градова. Већ сада постоје бресквице од више стотина па чак и више хиљада стабала. А коврчавост лишћа претставља најопаснију болест ове воћке, јер услед њене појаве оболело лишће се сасушује и отпада због чега настаје и отпадање младих плодова. Неке од нај-

бољих сората бресака су врло осетљиве, те њихова заштита постаје неопходна. А та заштита се може осигурати прскањем пре него што настаје бубрење пупољака. За ово прскање треба узети 2% бордовску чорбу. Прскање обавити чим престану зимски мразеви, чим време мало отопи. Што

Сл. 23. Горе и доле с десне стране (1): лишће брескве искривљено услед дејства паразита гљивице (*T. deformans*); доле, с леве стране (2). коврчавост проузрокована од биљних вашију.

се раније буде прскало, утолико ће успех бити сигурнији. Потребно је прскати све гране и гранчице круне, да би се на њима ухватила што дебља скрама коју чорба оставља, треба прскање извршити у два наврата у размаку од пола

сата или сат. Добро испрсане воћке треба да добију плаву боју чорбе, која ће се из далека моћи да види.

И **кајсија** постаје све распрострањенија воћка код нас. Њу углавном треба штитити од пролећног сушења вршних грана, као и од напрасног сушења после листања било појединих стубова или читаве круне, односно читаве воћке.

Сушење вршних ластара настаје обично за време цветања. Проузроковач ове болести, једна паразитна-готованска гљивица, прво продире у цветове па затим кроз њихове петељке у грану коју брзо сасушује на већој или мањој дужини. Ово сушење вршних ластара наши воћари погрешно приписују утицају мраза, односно слане.

Да би се ова болест спречила треба крајем зиме сасећи и спалити све суве гране и гранчице а такође покупити и бацити у ватру и све сасушене буђаве плодове који су на воћци остали. Затим, пред отварање цветних пупољака или чак у самом почетку цветања извршити прскање целе круне 1% бордовском чорбом.

Противу напрасног сушења било једног дела или целе воћке не постоје још сигурне мере одбране. Али добро је да стабло и дебљи стубови кајсије буду преко целе године окречени. Ако кајсија није била досад кречена, треба искористити први топлији дан па извршити кречење. За ово кречење употребити гушће кречно млеко, коме не треба ништа додавати. А већ сасушена стабла исећи и употребити за гориво, и то још пре пролећа, јер у њима презимљују штетни поткорњаци. Ако би се која кајсија и поред кречења осушила током пролећа или лета, не треба мислити да је кречење било узалудно, него да је зараза настала раније, да је воћка већ била оболела пре него што је предузета њена одбрана кречењем.

Јабука и крушка заузимају велико место у нашем воћарству. Због тога болести ових воћака интересују многобројне наше воћаре. Једна од болести која сваке године наноси веће штете јесте такозвана **чађава краставост плодова**. Ова болест умањује принос и каквоћу плодова. Нарочито је велики губитак баш у каквоћи рода.

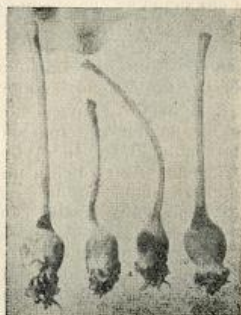
Воћари који имају боље сорте јабука и крушака, нарочито ако су им воћке са ниским или полувисоким стаблом, у стању су да ову болест учине безопасном. Али овде борба је знатно тежа. Ако су сорте осетљиве према овој болести треба три па и четири прскања. Прво прскање треба извршити пред само цветање; друго крајем цветања, а треће — две до три недеље после овог другог. За сва ова три прскања узети 1% бордовску чорбу, која мора бити неутрална или алкална, што се цени црвеном лакмусовом хартијом, која у оваквој чорби поплави. Да би се истовремено сузбила и црвљивост плодова — такође велико зло у нашем во-

нарству — треба за друго и треће прскање додати чорби једну од арсенових соли, на пр. 100 грама ураниа зеленила или елафрозина на 100 литара чорбе.

У случају употребе ураниа зеленила, односно елафрозима, чорби се мора накнадно додати још око 300 грама гашеног креча, како би се избегле ожеготине на лишћу. Уместо урание зеленила или елафрозима, може се узети на 100 литара чорбе $\frac{1}{4}$ кг средства познатог под именом Арзокол. Оваква комбинована прскања су од врло великог значаја, због чега су у земљама у којима се обраћа пажња на каквоћу плодова ушла у редовну примену сваке године. Америчке јабуке и крушке, које чак из далеке Калифорније

Сл. 24. Чађаве крaste
на јабуци.

Сл. 25. Чађаве крaste
на крушци.

допиру и на наше тржиште, онако су здраве, чисте и лепе баш због тога што се заштита воћака од болести примењује у најширим размерама.

Сад крајем зиме сваки добар воћар треба да прегледа своје воћке и да са грана скине и закопа у земљу све заостале сасушене и буђаве плодове, јер су ти плодови легло нових зараза, које ће настати чим се време пролепша.

Болести **шљива** су од изузетног значаја за нас због тога што је шљива прва и најглавнија наша воћка. Наши воћари су дужни њој посветити пуну пажњу ако желе да и мњихови шљивици донесу пуну корист. Изузетну опасност за шљиву у појединим годинама претставља болест **пламењача**, која се појављује у виду жутоцрвенкастих пегна на лишћу. И прошле године, услед ове болести велики број шљивика остао је без свог лишћа већ у августу месецу. У таквим шљивицима зимушњи мразеви могу бити злокобни,

јер је превремени губитак лишћа изнурио воћке, спречио правилно дозревање њихових младара и тиме повећао њихову осетљивост према мразу. Неће бити никакво чудо ако многе шљиве у тако настрадалим воћњацима не олистају овога пролећа.

Због ових рђавих последица које повлачи пламењача, против ње се морају предузети мере борбе. Искуство стечено у нашој земљи показало је да се пламењача може учинити безопасном применом једног јединог прскања. То прскање има се извршити крајем цветања, односно ако нема цвета, — кад се на младарима налази развијено 4—6 младих листова. Овај рок треба добро запамтити, јер доцнија прскања су све слабијег дејства. За прскање употребити 1% бордовску чорбу.

Важно је знати да ово прскање које се обавља крајем цветања спречава и појаву **рогача**, оних изметнутих плодова, које народ у неким крајевима назива још и кривачи, пасуљаре, бабурке итд. Познато је воћарима да ови рогачи претстављају упропашћене плодове, који крајем пролећа поцрне и осуше се. А кад се зна да се и до 80% плодова може изметнути у рогаче, онда је сваком јасно колики је то губитак за наше шљиварство. Због тога ово прскање шљива у тренутку кад настане јаче избријавање цветова, кад крунични листићи почну у маси да опадају, треба сматрати ко врло корисно и извести га где год је то икако могуће, а првенствено у млађим шљивицима.

Ето неколико упутстава о сузбијању важнијих болести на воћкама, сада крајем зиме и почетком пролећа.

Из овога излагања излази да се главни начин ове борбе састоји у примени прскања. Због тога, вероватно многи од читалаца ће рећи: „Све је то лепо што нам се препоручује али та прскања су скупа а ми усто немамо ни прскалица, те и поред наше најбоље воље, ми нећемо бити у могућности да послушамо дате нам савете.“ Истина је да овај рад изискује мање или веће новчане издатке. Само, ипак, ти издаци нису толики да их наши чак и мање имућни воћари не би могли поднети.

Да изведемо, на пр., колико ће коштати једно прскање било јабука и крушака, било шљива. Узмимо да имамо да прскамо пролистале воћке од 10—15 година старости. Да би се једна оваква воћка могла добро испрскати, биће потребно утрошити 6—8 литара чорбе. А 100 литара 1% бордовске чорбе кошта 9 динара, рачунајући кг плавог камена 8 дин. а кг. негашеног креча 1 динар. Према томе, литар чорбе коштаће свега 9 пара. Значи да ће за прскање једне воћке бити утрошено чорбе у вредности од свега 70 пара, односно за шљивик од 100 стабала биће утрошено укупно 70 динара. Три прскања, пак, јабука и крушака, у воћњаку

од сто стабала, једва ће премашити суму од 200 динара, — издатак који се не може сматрати да је превелики.

Истина, овде не узимам у рачун вредност прскалица, нити надницу за извођење прскања, јер по селима у нашим воћарским крајевима има већ сада доста воћарских прскалица: општинских, задружних или приватних, које су великим делом набављене из разних помоћи које су давали држава, банске управе, „Призад“ и друге установе, а сама пак радна снага не кошта много.

Желим овом приликом да препоручим нашим воћарима да се користе акцијом коју је организовао „Призад“ у циљу заштите воћака од болести и штеточина. „Призад“ има у многим воћарским срезovima своје нарочите делегате стручњаке који руководе овом акцијом. Треба се само пријавити тим делегатима и од њих ће сваки заинтересовани воћар, који жели да своје воћке прска, добити сва упутства о томе под којим условима ће моћи рачунати на помоћ „Призада“, која је врло осетна.

Д-р Младен Јосифовић

СЕТВА ТРАВА ЗА ПРОИЗВОДЊУ СЕМЕНА

Последњих неколико година наши пољопривредници производе семе пићних биљака у већим размерама, него што су то до тада чинили. Нарочито производе веће количине семена луцерке и црвене детелине. Овај подухват наших земљорадника треба поздравити, али у исто време настојати, да се производња семена пићних биљака још више прошири, утолико пре што су природни услови за ову врсту производње у нашој земљи врло повољни. У нашој држави може се успешно производити не само семе луцерке и црвене детелине, већ и осталих пићних биљака. Појачана производња семена пићних биљака учиниће с једне стране, да наши земљорадници дођу до већих доходака, а с друге стране она ће омогућити, да се пићне биљке за производњу сточне хране, гаје у већим размерама, што ће бити од великог значаја за унапређење сточарства, а преко овога и осталих пољопривредних грана, поглавито ратарства. — Гајење пићних биљака у већим размерама у једној држави је знак, да је пољопривреда дотичне државе напредна, и да иде стално напред.

Производња семена пићних биљака зависи углавном од истих услова од којих зависе и остале врсте биљне производње, наиме од поднебља, избора земљишта, обраде и ђубрења земљишта, сетве, неге и др. чинилаца. Ипак у после-

дње време утврђено је, да каквоћа и количина семена, која се добија при гајењу пићних биљака за производњу семена, умногоме зависи од тога, како су пићне биљке за производњу семена посејане. Стога ће се у овом чланку говорити о сетви пићних биљака за производњу семена.

Од пре неколико година, питање сетве пићних биљака за производњу семена свестрано се разматра и проучава, како у Русији тако и у Америци. На основу тих разматрања и проучавања, дошло се досада до закључка, да пићне биљке ако се сеју на ширем међуредном растојању дају веће приносе у семену. Истовремено утврђено је, да је и каквоћа добивеног семена у овом случају знатно боља и да дугогодишње траве, при широкоредној сетви нешто дуже живе — него када се сеју омашке или у густе редове — на 13—15 см. Са ових разлога широкоредна сетва нарочито се препоручује при производњи семена од дугогодишњих пићних биљака, као што су то: Обична луцерка — *Medicago sativa*, жута (пескара) луцерка — *Medicago falcata*, хибридна (средња) луцерка — *Med. media (varia)*, затим црвена детелина — *Trifolium pratense*, бела детелина — *Trif. repens*, хибридна (шведска) детелина — *Trif. hybridum*, какатац — *Melilotus albus*, житњаци — *Triticum cristatum* и *desertorum*, жељевица — *Dactylis glomerata*, тимотијева трава (попино прасе) — *Phleum pratense*, француски љуљ — *Arhenatherum elatius* итд.

Овде се намеће питање, шта се подразумева под широкоредном сетвом. Под широкоредном сетвом сматра се сетва на редове, код које је размак између редова најмање 25 см.

Али сетва пићних биљака за производњу семена, као широкоредних усева показује корисно дејство само у томе случају, ако се ови усеви правилно и ваљано негују. Нега ових усева састоји се у прашењу и окопавању. Ове две агротехничке мере и доприносе да пићне биљке при оваквој сетви дају веће приносе у семену и по каквоћи боље семе. У противном, тј. ако се прашење и окопавање не изводи — дејство широкоредне сетве биће неповољно.

Прашење и окопавање пићних биљака при широкоредној сетви треба изводити ручним прашачима или сточним. Употребом ових справа трошкови око производње су много мањи, услед чега ће чиста добит бити већа, него у случају ако се прашење и окопавање врше мотикама.

О утицају различитих начина сетве пићних биљака при гајењу за производњу семена има многобројних података. Сви подаци иду у прилог широкоредне сетве. Овде ће се изнети подаци, који су добивени огледима у Весено-Подоланску огледној станици (Русија) и то са луцерком. Из ових података јасно се види да је луцерка при широкоредној

сетви дала знатно веће приносе у семену, него при обичној сетви — на редове. Ево тих података:

Н а з и в с е т в е	Принос семена у кг. по ха.
Густа (обична) сетва	110
Широкоредна сетва - размак између редова 35 см.	340
Широкоредна сетва - размак између редова 50 см.	490

Истина, пићне биљке посејане као широкоредни усеви, дају мање принос у зеленој пићи или сену, али овај мањак надокнађују већи приноси у семену и боља каквоћа истог.

Инж. Власт. Ђ. Ђорђевић

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ, ПРОЛЕЋНА СЕТВА НИЈЕ ДАЛЕКО

Пред пролећну сетву потребно је да пољопривредници помисле на семе које ће им за исту послужити. Ниски жетвени приноси према приносима у државама чија је земља гора од наше, а који се из године у годину понављају код нас као правило, показали су да наша држава — иначе пољопривредна држава — не само што од неких пољопривредних производа нема шта да извезе, него их нема довољно за своју потребу. То нам даје за право да потсетимо пољопривредника на то, да у овим тешким данима осим дужности према себи имају још и свету дужност према целом народу и држави: да учине све што могу, да би постигли што веће жетвене приносе, јер ће се само тиме омогућити да се избегне глад.

Кадгод се говори о повећању жетвених приноса, увек се као главна средства спомињу: сетва, ђубрење и обрада. Овом приликом жеља нам је да се задржимо на сетви, односно, на семену које се при сетви употребљава, јер је о начинима сетве у овом листу већ довољно говорено. Није случајност што се сетва помиње на првом месту. Значај њен за жетвени принос осетио је наш народ и изразио у изреци: „Каква сетва, таква жетва“. Нема ваљда пољопривредника који не би знао за ту изреку, али и поред тога често срећемо многе који неће да јој се повинују. Ма колико да знају да за сетву треба узимати семе беспрекорно у сваком погледу, ипак ћемо наићи на многе пољопривредни-

ке који не воде никаква рачуна о семену за сетву. Сигурно је да од каквоће семена много зависи каква ће и колика бити жетва, па се стога с правом њему поклања велика пажња.

Често се дешава да се семе „изроди“, како наш народ каже, кад се из године у годину сеје у истом крају. Семе тада покаже рђаве особине које је дотле носило скривене у себи: постане ситно, слабо роди итд. Освежавање семена добављањем новог семена са стране веома је потребно кад год се семе изроди јер ту појаву поред смањења каквоће, као што смо рекли, обично прати и смањење жетвеног приноса, што је само по себи необично важно. Набавку семена треба извршити код државних или бановинских имања, или код задруге пољопривредних подружина ако је има у близини, јер ћемо на тај начин бити сачувани да нам се протурим рђаво семе по скупе паре. Кад купујемо семе код установа које смо поменули, онда не треба да се бојимо да ћемо добити семе које није прилагођено нашим климатским приликама. При набавци семена, као што се види, треба бити веома обазрив и куповати семе само код оних установа где нећемо бити преварени.

Обично је случај да добро семе стаје нешто више, што је сасвим природно, јер је на одабирање (селекционисање) таквог семена које даје високе приносе утрешено много времена. Тај вишак који смо платили за гарантовано добро семе исплати се поднети, јер користи од доброг семена трају већи број година и много су веће него онај вишак који смо платили за њега.

Стога набавимо добро семе ако га немамо и немојмо жалити ако смо га и нешто скупље платили.

Инж. Радомир Пилић

ШТА ТРЕБА ЗНАТИ О ЈАГЊЕЊУ ОВАЦА

Циљ сваког газдинства које се бави гајењем оваца је, сте, да према својој величини добије и одгаји што већи број добрих здравих јагњади. Да би се то постигло треба знати следеће:

1. **Време јагњења оваца**, зависи од прилика на самом газдинству, годишњег доба, и временских прилика. Јагњење оваца треба подесити тако да пада онда када газдинство располаже већим количинама сочне хране или dobrим пашињацима, како би прошло са мање радне снаге око чувања и са мање трошкова око исхране оваца и јагњади. Јагњење

се може подесити да падне у свако годишње доба, али је за наше прилике као и уопште најподесније;

а) **Зимско јагњење**, када се овце јагње у децембру и јануару а за њега су потребни добри, топли овчарници, добра нега, добра исхрана и већи број увежбаних овчара чији број зависи од величине стада.

Јагњад зимског јагњења лепо се и правилно развијају, до јесени достигну добру живу меру и боља су од пролетњих, летњих и јесењих јагњади. Зимско се јагњење практикује поглавито код племенитијих раса оваца и на газдинствима која располажу већим количинама разноврсне хране и бољим овчарницима.

б) **Пролетње јагњење**, када се овце јагње крајем фебруара и почетком марта. Оно има ова главна преимућства: пада у доста топло годишње доба те нису потребни скупи или топли овчарници; мајке брзо по јагњењу одлазе на пашу те је исхрана мајки и младунаца много лакша и јевтинија него код зимског јагњења; преко пролећа и лета јагњад се лепо и довољно развију те лако презимљавају; за пролетње јагњење није потребан велики простор за овце. Недостаци пролетњег јагњења јесу: страдање јагњади од пролетњих мразева, глиста и влаге; застој у порасту за време летњих жега када се сасуше пашњаци, што код нас бива у јуну и јулу месецу. Пролетње се јагњење примењује код примитивнијих раса оваца и на газдинствима која немају добрих овчарника.

2. **Бременитост код оваца** траја просечно 5 месеци или тачније 152 дана, а може да буде за неколико дана дуже или краће што зависи од разних околности.

3. **Исхрана оваца за време бременитости.** — За добијање добрих здравих јагњади од велике је важности исхрана оваца за време бременитости а нарочито у њеном другом делу јер се од недовољно храњених мајки неће добити добро и здраво потомство.

При исхрани бремених оваца треба се углавном придржавати овога:

а) Оброк треба потпуно да задовољи потребе мајкиног организма у свим хранљивим материјама, а нарочито у беланчевинама и минералним материјама. Те се потребе задовољавају ако се мајке хране сеном ливадских трава, луцерке и махунастог биља: сочним хранивима као што су сточна репа, зелена трава, силажа и друга слична хранива; затим јечменом, овсеном, сојином, бобовом и кукурузном прекрупом.

б) Треба избегавати давање великих количина кабасте хране као што су сламе кукурузовина и слично, јер таква храна претерано оптерећује бураг бремене животиње, услед чега се омета правилан развој плода.

в) Храна не сме бити трула, буђава, плеснива или покварена, јер таква храна шкоди здрављу животиња и чисто доводи до многобројних побачаја.

4) **Припрема места за јагњење оваца.** — Место за јагњење оваца треба да је пространо, светло, суво, топло и без промаје. За зимско јагњење треба у овчарнику припремити нарочито одељење, које се подеси да се може лако загревати ради чега мора бити снабдевано пећима. У то одељење овца се уводи непосредно пред јагњење и остане у њој 3—4 дана иза тога док јагње мало не ојача. У том одељењу се направе дрвене преграде 1 метар висине, 0,7—0,8 ширине и 0,8—1 метар висине. Број таквих преграда износи 8—10% од целокупног броја сјагњених оваца.

5. **Јагњење** бива или на пашњаку или у овчарнику што зависи од тога где се овца затекне. Ако је јагњење почело на паши онда се овца остави на миру док се не ојагни, а затим се заједно са јагњетом пренесе до овчарника. Јагње се преноси на рукама а ако их је већи број онда на нарочитим колицима, која су удешена да се много не трускају.

Овца која ће се ојагнути познаје се по томе што се узнемири, изабере једно место и на њему копа сламу или простирку, при чему стално гледа на свој трбух и блеји. Такву овцу треба одмах сместити у напред припремљено одељење.

Јагњење просечно траје 30—40 минута, и обично протиче лако и без нарочите помоћи. Код разним неправилностима често је потребна лекарска или чобанска помоћ. Дешава се да несавесни или неуки чобани да би убрзали јагњење рукама извлаче јагње, вукући га за предње ноге које се при јагњењу прве појављују. То се не сме никако чинити, јер се лако може повредити и јагње и мајка услед чега долази до запаљења материце и до бесплодности мајке.

Пупак се обично пр-кине сам, а да кроз њега не би прдрле бактерије и изазвале разна гнојења код јагњета, треба га завезати јаким концем натопљеним у 3—4% раствор лизола, а место где је прекинут намазати истим раствором. Ако се пупак не прекине сам, онда га треба пресећи јаким свиленим концем натопљеним у 5% раствор лизола а место пресека намазати истим раствором и завезати на исти начин као што је напред речено.

Постељица се избаци сама по себи после 1½—3 сата и не треба је никада насилно уклањати, јер може да се озбиљно озледи материца или остали полни органи. Избачену постељицу треба одмах уклонити из овчарника или са пашњака.

Ако овца не олиже јагње или га не олиже и не осуши довољно онда јагње треба пажљиво обрисати и осушити сувим меканим крпама или гужвама сена.

Пре задајања јагњета виме и сисе треба добро очистити од прљавштине, а прве млазеве млека треба засебно измустити и бацити, јер су они најпрљавији.

Млеко које се лучи одмах иза јагњења зове се **грушалина** или **колострум**. Оно је жуте или жућкасте боје и нарочитог укуса и мириса. Садржи велике количине хранљивих материја потребних за растење и развој младунаца те га стога треба њима дати да га сисају докле год хоће. Поред остлих корисних особина грушалина садржи и доста соли те делује на органе за варење као сретство за чишћење. Услед тога дејства она прочишћава црева јагњета од лепљивог измета, који се је тамо накупио још док је оно било у мајчиној утроби, те се на тај начин црева припреме за даље примање и варење хране.

Ако се овца облизни а нема довољно млека да оба јагњета добро исхрани, онда се веће и боље развијено јагње остави под њом, а мање се подметне под неку здраву овцу којој је јагње из било ког разлога угинуло.

Да би се овца преварила и лако примила туђе јагње, које она обично одбија, јагње се пре подметања под туђу мајку намаже њеном постељицом или млеком те га тако лакше прима, јер она своје јагње распознаје по мирису. Ако је овца болесна или је побачај био заразан разуме се да се предње не сме никако чинити.

Да би се олакшало примање туђег јагњета као и да би се олакшало примање јагњета код првојагњених оваца оне се заједно са јагњетом затворе у тесне и узане преграде.

6. Неправилности код јагњења и прва помоћ. — Код правилног јагњења прво се појаве предње ноге јагњета које

Сл. 26. Предње ноге напред а глава повијена назад (код краве)

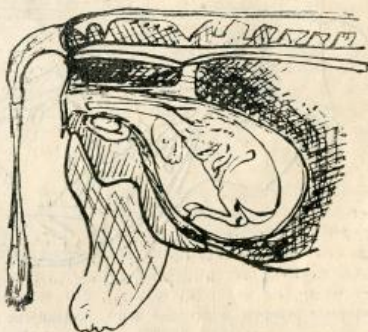
су лепо и правилно испружене а између њих лежи опружена глава са губицом напред. Но поред правилног јагњења и правилног положаја јагњета често се дешавају разне не-

правилности и тешкоће око јагњења. Те су неправилности исте као и код осталих домаћих животиња а нарочито код коза и крава. Најчешће од њих јесу:

1. Ноге иду напред а глава је забачена назад и лежи на леђима (сл. 26).

Нарочито се често дешава код оваца које се први пут јагње.

Неправилност се опажа тек приликом порођаја, а познаје се по томе што када се у материцу завуче рука напипа се само врат плода.

Сл. 27. Предње ноге напред а глава савијена на доле. (код краве)

Помоћ се састоји у томе што се у материцу завуче рука, плод се потисне мало уназад и покуша да му се исправи глава. При томе треба пазити да се мајка не повреди, јер повреде могу да буду смртоносне. Ако то не успе позвати ветеринара.

2. Предње ноге иду напред а глава је савијена на доле (сл. 27).

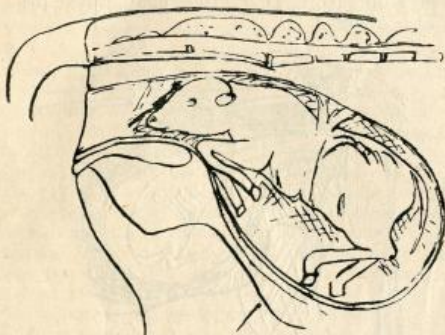
Неправилност се састоји у томе што је губица плода окренута доле, лежи на доњем делу карличног дела материце, између испружених предњих ногу. У карличну шупљину ступа само теме главе. Познаје се по томе што када се у материцу завуче рука напипају се само уши плода.

Помоћ је доста тешка а састоји се у томе, што се са доње стране поред зидова вагине завуче рука у материцу и покуша да исправи глава плода. За то време најбоље је да животиња стоји. У тежим случајевима руком се напипа плод, потисне се прво мало уназад па му се исправи глава. Препоручује се да се животиња окрене на леђа, и пажљиво по-

ложи одигнута од земље за једно $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{2}$ метара, јер се онда рука лакше завуче у материцу а плод лакше исправи.

3. Глава иде напред а предње ноге су подвијене под груди (сл. 28).

Веома тежак случај и велика неправилност те плод може бити извучен са великим напорима и опасностима за живот мајке. Срећа је само што је таква неправилност доста ретка.

Сл. 28. Глава иде напред а предње ноге подавијене под груди (код краве)

Помоћ може да укаже само веома искусно лице или ветеринар.

Прву помоћ треба увек да указују веште а код оваца поглавито женске особе, јер имају мање и нежније руке те неће повредити материцу овце нити пак младунца што се иначе може лако да догоди.

Инж. Обрен Пејић

ПРОЛЕЋНО САЂЕЊЕ ВОЂАКА ТРЕБА ИЗВРШИТИ БЛАГОВРЕМЕНО

Познато је готово свима воћарима да је јесење сађење вођака у већини случајева много боље него пролећно, јер се воћке посађене у јесен добро примају и лепо напредују. Пролећно сађење вођака може се препоручити једино ако је земљиште које је намењено за гајење вођака хладно, збијено и доста влажно, али таква земљишта нису уопште

подесан за воћке те се оне на њима врло ретко саде. Међутим, многи не стижу да овај посао обаве ујесен. Разлози и сметње могу бити многобројни и разноврсни — доцкан припремљено земљиште, тешка набавка подесних садница, заузетост прешњијим пословима, временске прилике и др. Оно што је пропуштено ујесен надокнађује се упролеће, да се не би изгубила читава година дана.

Може и пролећно сађење да буде успешно, али је потребно да се обави што раније чим настану топлији дани и земљиште се оцеди, и што пажљивије.

Што год се пролећно сађење изврши доцније, све ће мање успети: неће се све воћке примити, нити ће добро напредовати оне које се приме. Најнеповољнија околност за воћке посађене упролеће јесте суша од које оне могу много да страдају. Поред тога, успех пролећног сађења може да буде нарочито доведен у питање ако су воћне саднице пред сађење почеле да улазе у вегетацију, ако су у њима сокови кренули, што се врло често дешава кад се са сађењем задоцни.

Због тога треба обратити нарочиту пажњу да пролећно сађење буде што раније извршено. Што раније, то боље. Ако се не буде могло извршити довољно рано, онда се посађене воћке морају по потреби заливати, да не би још у првој години страдале од суше, што би врло неповољно деловало на њихову будућност.

Инж. Душан Станковић

МУШМУЛА

Мушмула је из фамилије јабучастог воћа. Она се већином сади уз друге воћке као споредна воћка, и а по виноградинма, пошто ниско расте. Она може на свакој земљи да успева, али на доброј и снажној хумусној земљи, као и на присојним местима, боље расте и веома добро рађа.

Мушмула се размножава семеном, које се узима од највећих, најздравијих и најзрелијих плодова, и доцније у јесен, а то је у новембру, па и у децембру месецу посеје на припремљену леју, изложену сунцу.

Леју, за сејање мушмуле, треба добро и дубоко изриљати, па се онда семе једно 2 см. дубоко у земљу затрпа, лако земљом покрије, али је још много боље, ако се преко леје поспе и мало згорелог ђубрета.

Са ове леје, друге године младице се ваде и расађују на растојању ред од реда 80 см., а биљка од биљке на 40 см., и после се, кад мало одрасту калеме спајањем или очењем.

Али најкрупнији, најлепши и најукуснији плодови могу се добити онда, кад се мушмула калемим на крушку, а и добра је кад се калемим на глог. Високе мушмуле могу се одгајити само накалемљене на дивљаку крушку.

Ко жели да му облагорођена мушмула буде цбунаста, тај нека подрезује озго на 2—3 окца гранчице. Овако облагорођене мушмуле само се дотле подрезују док не добију цбунасту круну, а доцније ово орезивање ограничи се на то, да дрво добије довољно промаје и светлости, дакле, само на проређивању круне.

Мушмула може да се калемим и на дуњу, али је ипак најбоље калемити је на крушку, пошто на дуњу калемљена мушмула најлакше преко зиме промрзне, јер је дуња доста осетљива на зиму.

Узбрате плодове треба метнути у сламу да утњиле.

К. Ивковић

НЕКЕ НАПОМЕНЕ ПРЕД РЕЗИДБУ ВИНОГРАДА

Налазимо се пред резидбом. То је једна радња која, у упоређењу са другим радњама у виноградарству, није много тешка али која се мора познавати врло добро да би се правилно обавила. Са обзиром на последице које има на бујност, облик, дужину живота и родност чокота па и на квалитет грожђа, може се рећи да је резидба једна од најважнијих радњи у виноградарству. Разумљиво је што се о њој врло често говори и пише и што јој „Тежак“ сваке године по неколико страница, и што и овом приликом потсећа на неке важније моменте о којима се мора водити рачуна приликом резидбе.

Позната је ствар да на једном чокоту нису родни сви ластари који су на њему избили прошле године. Једни од њих, орезани сада у пролеће, даће зелене ластаре на којима ће бити грожђа, док ће други дати зелене ластаре без грожђа. То долази од особине винове лозе, да се код ње родни пупољци — родна окца образују само на ластарима који су избили из прошлогодишње лозе. На пр. родних пупољака, родних окаца биће на ластарима који су у току 1940 год. израсли из орезаних ластара, који су израсли 1939 год. Ластари пак који су израсли 1940 год. из старије (двогодишње, трогодишње и вишегодишње) лозе гј. из главе или из кракова чокота по правилу не носе родна окца. Другим речима за родне кондире или лукове могу се искористити само зрели ластари из прошле године а који су избили из резника, кондира или лука, односно из двогодишње лозе. Ово

правило важи па применили ми ма који начин резидбе, као што су: резидба у главу, резидба на кракове, Гијов начин резидбе и др., па било са кратким, дугим кондирима или луковима.

Ово правило мора да зна сваки резач и њега се није тешко држати нарочито код резидбе, која је у Србији највише примењена, т.ј. код резидбе на кракове а која се назива и француска резидба, жупска резидба, пехараста резидба и резидба кондир на кондир. Код тог начина резидбе по правилу на чокоту и нема других ластара осим оних који су избили из кондира. Приликом лачења, уклоне се сви зелени ластари који су избили из старог дрвета т.ј. из главе или из кракова, пошто су по правилу неродни, а оставе се само зелени ластари који су избили из кондира. Обично се на сваком кондиру остави приликом лачења онолико ластара на колико је окаца кондир био орезан, тј. оставе се они ластари који су избили из главних пупољака док се остали, са мало или нимало грозђа а избили из споредних пупољака при лачењу, уклоне.

Сви ластари избили из кондира су по правилу родни и могу се подједнако искористити за орезивање на род, односно за кондире. Међутим на кондир се орезају најнижи ластари, док се остали одбацују са делом старог кондира. Ово је нарочито случај код поменуте резидбе на кракове и то стога да се кракови не би сувише брзо продужили у висину. Ово пак јако отежава огртање винограда, које је пак неопходно у највећем делу наше државе. У топлим крајевима, где огртање није потребно и где се баш тежи да је чокот нешто више од земље, резидбом се одбацују на кондиру дањи ластари а горњи се режу на кондире.

Теже је резачу да се снађе код тзв. резидбе у главу, а која се још назива и српска, крајинска резидба или резидба кондир на резник. Код овог начина резидбе на чокоту се налазе три врсте ластара. Једни су ластари избили из старог дрвета тј. из главе. То су јаловаци, јер су по правилу неродни. Од њих се 3—4 орезају на једно окце тј. на резник, а остали се уклоне. Други ластари су избили из прошлогодишњих резника. Они су родни и режу се на кондире, са одговарајућим бројем окаца, што звиси од сорте. Из њих избију зелени ластари који носе грозђе. Трећа група ластара је избила из прошлогодишњих кондира, дала је у прошлој години род. Ти ластари су такође родни, тј. орезани на кондире, дали би зелене ластаре са грозђем. Међутим код овог начина резидбе они се одбацују заједно са прошлогодишњим кондиром и претпрошлогодишњим резником, јер су на род остављени, као што је поменуто, кондир на резнику.

Инж. Вукашин Тоскић

ЗА НАШЕ ДОМАЋИЦЕ

КУВАЊЕ ПАПАЗЈАНИЈЕ

Мера за 6 особа: $\frac{1}{2}$ кгр говеђег, $\frac{1}{2}$ кг. свињског меса, по 2 корена: першуна, мркве, пашканата, 6—7 главица црна лука, 2—3 главице бела лука, килограм кромпира, соли, паприке, сирћета по укусу, 10—15 зрна крупна бибера, неколико листа дорбера. За запршку масти и кашика брашна.

Папазјанија се кува овако: Месо се добро опере и исече на мању парчад. Затим се очисти зелен и кромпир, па исеку на колутове. Црни лук се очисти и исече на танке листове а са белог лука скине се само горња љуска, а остане у целини. Све се стави у лонац, налије се 2—3 литра воде, толико колико је потребно, да се скува јело, а да ипак буде доста чорбасто.

Ради зачина додаје се у јело сирће, бибер, дорбер соли се. Направи се запршка и сипа у лонац. Када је све у лонцу: месо, зелен, кромпир, зачини и запршка, онда се лонац повеже чистом хартијом пергамент — и ставља се у рерну, да се кува.

Папазјанија је скувана за 2 часа. Ово је народно јело врло укусно и хранљиво. Спада у зимску храну.

Наталија Ђуровић

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: Како да сузбијем смолоточину на шљивама у дванаестој години старости.

Радомир Арсић, земљ. из
Омашнице (Трстеник)

Одговор: Смолоточина шљива јавља се доста често. Још није поуздано утврђено шта изазива ову појаву која воћкама може много да нашкоди. Због тога није пронађено ни средство за непосредно ублажавање или сузбијање смолоточине. Показало се да се смолоточина јавља утолико више и чешће уколико се дрво више повређује. Јак напад болести и штеточина, повреде које се на деблу и гранама изазивају приликом обраде у воћњацима и озледе услед дејства јаким мразева појачавају дејство смолоточине у врло великој мери. Осим тога, показало се да се смолоточина чешће јавља на воћкама у тврдом, хладном, збијеном, закоровљеном и доста влажном земљишту.

Смолоточина се не може непосредно дечити, али се она може ублажавати па чак и свести на безопасну меру ако се ублажава или избегава све оно што је појачава. Према томе,

да би се колико-толико сузбила смолоточина на Арсићевим шљивама, не остаје ништа друго него да се избегавају све повреде стабла и грана; да се обавља њихово редовно кречење упролеће и у јесен; да се сузбијају болести и штеточине; да се земљиште у воћњаку што боље обрађује, нарочито ако је тврдо и збијено, да би било што растреситије и оцедитије.

Инж. Душан Станковић

Питање: Молим за савет које је шибље уједно украсно и медоносно и где се може набавити. Има ли која књига о томе.

Ејмонтовић
Стара Кањижа

Одговор: Од украсног и медоносног шибља можете засадити следеће:

Полигонум балчуански (*Pholygonum baldschuanicum*). То је пузави шиб, са белим цветом. Код нас добро успева, даје доста нектара и цветног праха. Цвета од априла до октобра. Леп је украс у близини ограда. За пчеле је нарочито коришћан у јесен. Размножава се резницама, семеном и изданцима.

Бели бисерак (*Symphoricarpus racemosus*) и црвени бисерак (*Symphoricarpus orbiculatus*). Оба су јако медоносна и пчеле их много посећују. Украсни су и кад прецветају, нарочито бели, јер су им плодови бобице у групама при врху збијени. Расту на сваком земљишту. Размножавају се резницама и делењем. Праве густе шибове. Цветају непрекидно од августа до октобра.

Кариоптерис (*Cariopteris mastacanthus*). Дobar медоносан и украсан шиб. Цвета у октобру и новембра.

Упитати за горње шибље Шумадијску пчеларску задругу у Крагујевцу.

О медоносном шибљу постоји књига: Пчелиња паша од Грозданића добија се код Срп. пољ. друштва.

Инж. С. Живојиновић

СИТНЕ ВЕСТИ САВЕТИ И ОБАВЕШТЕЊА

Зараженост шљивака штитастом ваши у Колубари. На дан 22 јануара у Гор. Топлици одржан је збор пољопривредника — воћара из околине, ради спречавања инвазије штитасте ваши.

На збору је узео учешћа огроман број воћара који су показали велико интересовање за прскање воћа, и још већу

забринутост за настану опасност од штитасте ваши с обзиром да је иста у већој појави него у 1928 год.

На овоме скупу је одржао предавање и дао упутства за борбу противу штитасте ваши г. Павићевић Радојица управник расадника и већник пољопривредне коморе Среза Колубарског г. Владан Радојичић, чинећи свесрдан апел и давајући упутства воћарима да се заузму за енергичну одбрану воћарства, као најважније гране у овоме крају које је уједно и животно питање за овај Срез, и опстанак пољопривредника.

Овај скуп воћара је био једногласан за одбрану воћа, али се констатује да за то нема материјалне могућности, јер је прошле године била неродица, те чини апел на надлежне да се, за сузбијање штитасте ваши пружи помоћ у средствима за прскање.

В. Радојичић

Београдска секција удружења агронома организује предавања по селима и околини Београда. Српско агрономско удружење, секција Београд, жели да организује предавања за пољопривреднике у појединим селима у околини Београда у току месеца фебруара, марта и априла и касније. Ако нека пољопривредно-просветна установа (пољ. подружница, читаоница, задруга и сл.) са територије врачарског, грочанског, посавског, опленачког, младеновачког, орашачког и земунског среза жели да се у њиховим местима одржи неко предавање из пољопривреде, нека то одмах јави Српском агрономском удружењу секцији Београд, — Земун — Пољопр. шумарски факултет. У пријави навести о чему пољопривредници желе да им се говори, колико би било најмање слушаалаца, колико је километара удаљено село од најближе железничке или аутобуске станице. Српско агрономско удружење секција Београд послало би потребне предаваче из редова својих чланова.

КРЕТАЊЕ ЦЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ПРОИЗВОДИМА У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ МЕСЕЦА ЈАНУАРА

У току друге половине месеца јануара цене пољопривредним производима биле су у порасту како то показују приложене табеле. Промет пшенице био је врло слаб јер је има изгледа врло мало. Цене на берзама крећу се у границама цена Уредбом предвиђених (Уредба од 24 августа 1940 г.) Промет кукуруза такође је мали и цене се крећу у границама цена Уредбом предвиђених.

Цене јечму порасле су прве недеље за 19—38 д., друге недеље 27,50 до 47 д. по м. ц. Највиша цена крајем месеца била је на берзи у Београду и износи 525 дин.

Таб. бр. I. Кретање цена биљним производима

	Берза	Врста робе	Хектолитарска тежина	Процент уродице	Седмодневни просек			
					од 16 до 22 јануара		од 23 до 31 јануара	
					цена у дин. за 100 кгр. + повећ. или — смањ.		цена у дин. за 100 кгр. + повећ. или — смањ.	
Јечам	Београд	главна пруга	64—65		435		462.50	27.50
	Нови Сад	сремски	62—63		410	18.75	447	37
	Скопље	кумановски		3—4	411	38.50	458	47
Овас	Београд	српски вагон. роба			350	11.25	352	2
	Нови Сад	сремски			345	10.50	385.50	40.50
	Скопље	косовски			342.50	+ 5	351	8.50
Пасуљ	Београд	Србија гл. пруга		20% без прећа	545	+40	570.50	25.50
	Нови Сад	бели сремски		20% без прећа	557.50	+30	574	16.50
	Скопље	тетовски крупан		3—4 ⁰ / ₀	652	27	688	36

Таб. бр. II. Кретање цена стоци

С Т О К А	Седмодневни просек	
	од 16 до 22 јануара	од 23 до 31 јануара
Београдска пијаца		
Говеда	6 — 9.50	6 — 10
Телад	10 — 13	8 — 13
Овце	—	—
Свиње	12 — 16	14 — 16
Сремска Митровица		
Лаке свиње	15 — 15.50	15 — 16
Тешке свиње	16 — 16.50	16.50 — 17
Пожаревац		
Лаке свиње	13.50 — 14	14 — 15.50
Тешке свиње	15 — 15.50	16.50 — 17
Означене цене односе се за 1 кгр. живе мере у динарима		

Залихе **ражи изгледа** да су потрошене и у току **друге** половине јануара раж није котирана на берзама.

Цене **овсу** излазе до 355 д. по м. ц. Највећи пораст крајем месеца забележен је на берзи у Новом Саду и износи 40,50 д. по м. ц. док је пораст на другим берзама знатно мањи.

Цена **пасуљу** креће се од 550—700 дин. Највећи пораст показује тетовац на берзи у Скопљу и износи 36 д. по м. ц.

Цене **стоци** показују мали пораст како то показује **приложена табела**. Свиње имају нешто бољу цену, после постигнутог споразума о извозу у Немачку, али су и ове цене у односу на трошкове производње још увек мале и неповољно ће утицати на даљи развитак ове гране сточарства. Овце и јагњад нису догођени у живом стању на Београдску пиацу у току друге половине месеца јануара.

Инж. Јарослав Шеварлић

ДОПИС СА СЕЛА

ВОЂАРИ, ПОСТАРАЈТЕ СЕ ЗА БЛАГОВРЕМЕНО ПРОЛЕЋНО САЂЕЊЕ ВОЂАКА

Наука нас учи, а и пракса нас је уверила, да је **јесење сађење вођака најсигурније**, јер се земља преко зиме слегне у јамићима, натопа влагом, припије уз жилице, те оне рано упролеће почињу да врше своју улогу дотурања хране. Тако се воћке сигурније приме, сокови или крену истовремено када и код раније посађених, а слегнута и влажна земља боље издржи сушу — сачува зимску влагу те нема бојазни да се воћка преко лета осуши.

Али, ако услед будикаких разлога, нисмо извршили јесење сађење вођака, а намеравамо да га извршимо, не значи да треба чекати идућу јесен. Воћке се могу садити све док су у стању мировања, тј. откако отпадне лишће, па све док подмрезга кора и сокови почну да крећу, што значи — како ујесен тако и преко зиме кад нема мразева, па све до марта, али што пре — то боље.

Рано сађење вођака има још и ту предност што ће се и саднице, ако се набављају у расадницима, раније добити на избор, јер ко пре дође — пробере боље саднице и сорте, па ће му и воћњак бити бољи и давати већи приход. Зато, пољопривреници, крајње је време да се обави тај посао, — да се припреме јамићи, па тек да се побрине за саднице.

Приликом сађења вођака припремање јамића је најважнији посао, ако се хоће да се воћке лепо приме и добро напредују. Јамиће треба ископати што раније, да бар **дваде-**

сет дана пре сађења буду отворени, да би се проветрили, на-топили влагом и у њима угинуле гљивице и инсекти којих има у земљи, а који би штетно утицали на орезане жиле. Најбоље је ако јамиће ухвати који мраз, те се земља раз-доби и постане плоднија и отпорнија према суши. У та-квим јамићима воћке се боље примају и бурније су, те се боље развијају и пре до рода дођу.

У прилог овоме могу навести нешто из свог искуства. Пре две године решио сам био да на једној парцели садим шљиве. Крајем јануара ископао сам добре јамиће широке 1,20 м, ораницу сам ставио на једну а здравицу на другу страну. Пошто сам имао нешто својих садница; одмах сам их посадио, а за остале сам морао одложити сађење док их не набавим. Тешко их беше наћи. После десетак дана до-бавим их код једног домаћина у селу Добрачи. Саднице сам донео кући и утрапио их, да би их сутрадан посадио. Те ноћи услед мраза земља замрзне, те сам сађење морао одложити за читавих петнаестак дана. За то време земља се тако иситнила да нигде грудве није било. Саднице су биле првокласне, те према томе нису биле скупе. Зато сам узео нешто више него што сам имао ископаних јамића, па су ми неке и претекле. За њих сам морао накнадно копати јамиће и посадити их.

Резултат је био овај.

Те године од пола лета била је велика суша. Шљиве ко-је сам најпре посадио (чим сам ископао јамиће), једва су из-држале сушу. Морао сам их често прашити, па су ипак у круни закржљале. Оне друге које сам посадио за петнаестак дана доцније у проветрене и промрзле јамиће, — расле су као врба из воде и ниједна се није осушила. Најзад, од оних трећих садница истог квалитета посађених истог дана као и све друге набављене из Добраче, у тек ископане јамиће, — половина се осушило.

„Искуство је велика школа“, али скупа. Наука се засни-ва на искуству других, и зато је боље користити науку, чи-тати добре и стручне књиге и послушати паметне савете.

Зато, воћке раније садити, али унапред јамиће спремити.

Радомир Т. Тодоровић, земљ.
Дивостин (Краг.)

ВОЋНЕ САДНИЦЕ КУПУЈТЕ САМО ИЗ РАСАДНИКА А НИ-
КАКО НА ПИЈАЦИ ОД НЕПОЗНАТИХ ЛИЦА.

О ГАЈЕЊУ РАНОГ КРОМПИРА

Наши пољопривредници обично гаје кромпир за зимску потрошњу, а ретко се баве гајењем раног кромпира. Међутим, сваки пољопривредник — који се налази у близини неког потрошачког места, може да заради лепу пару, гајењем раног кромпира.

Вештина у гајењу раног кромпира, јесте у томе, што се кромпир подвргне претходном клијању, а потом садн.

Не чекајући на повољну спољну температуру за клијање кромпира, ми, у топлој, светлој, сунчаној просторији можемо изазвати претходно клијање кромпира (кртола), па кад се земља загреје на 8—10° С тако исклијале кромпире садимо. На тај смо начин добили кромпире за рану потрошњу 3—4 недеље раније него код обичног начина гајења кромпира. За ову сврху су нам потребни сандучићи који могу бити разних димензија и, могу се направити од неких старих дуванских, шећерних и других сандука. Ако се сандучићи праве од нових дасака, дати им следеће димензије: ширина 50 до 55 см, дужина 55—60 см, а висина 15—20 см.

Клијање кромпира може се извршити и без сандучића и то на тај начин, што ћемо кромпире нанизати на јачи конач и обесити у топлу просторију. Овде долази у обзир мања количина кромпира, која се може држати и у кухињи.

Приликом ређања кромпира један до другог у сандучиће или низањем на конач, треба пазити да су окренути оном страном на горе, где се налазе 'пупољци (окца). Помогућству, пазити да су кромпири једне тежине, најбоље око 50 грама. Важно је да су клице зелене и кратке, тј. да су исклијале на светлости, јер су чвршће и нема опасности да се приликом садње ломе. Исклијале кромпире најбоље је садити кад су им клице дугачке 1—2 см.

Важан предуслов за клијање јесте да су кромпири добро очувани, тј. да нису изгубила моћ клијања најглавнија окца, и да нису измрзли.

У другој половини фебруара, кромпире треба на описани начин поређати у сандучиће и изазвати клијање. Клијање кромпира може се изазвати за време од 3—4 недеље. Према томе, ако кромпире ставимо у сандучиће у другој половини месеца фебруара, стићи ће за садњу у другој половини месеца марта или првој половини месеца априла. То је од прилике у то време кад је температура земље 8—10° С.

Кромпир тражи лакше и растресито земљиште; коме је здравица пропустљива, јер кромпир не подноси сувишну влагу. Треба бирати положаје на присојној страни. Обрада земљишта за кромпир, треба да се изврши што боље, тако, да земља постане сипка — растресита —, како би се кромпир у земљи, могао правилно формирати. Бубрење земљи-

шта треба извршити обилно и то са добро згорелим стајским ђубретом, пред саму садњу. По извршеном ђубрењу, ђубре се одмах плитко заоре, а пред садњу, земљиште се само подрља. Вештачка ђубрива се растурају пред садњу кромпира.

Садња кромпира врши се на више начина и то: за плугом, садња за маркером, садња на кућице (оцаке) и садња мотиком на врсте. Који ћемо начин применити, зависи од много чињеница. Ако имамо мању површину земљишта, онда је најбоље применити овај последњи начин садње, који се изводи овако: затегне се канап, и поред канапе један радник мотиком копа јарак, дубок 5—6 см. за њим други радник у каналић ставља, на сваки 40 см по један исклијали кромпир. Трећи радник сипа по једну прегршт добро згорелог стајског ђубрета или компоста на сваки кромпир. А четврти радник мотиком загрће (закопава) кромпире правећи 10—15 см високу хумку. Растојање јарака — редова (врста) је 60—65 см.

Од раностасних сорти кромпира имамо: шестонедељни дуги кромпир, јулски рани, ерли роза и друге сорте.

Нега кромпира после сађења састоји се прво: прашењу и то пре и после појаве младих биљчица. Кад кромпир достигне висину од 10—12 см., треба га огрнути.

Од болести, кромпир најчешће напада пламењача. Пламењача се успешно сузбија прскањем бордовском чорбом јачине 1%. Са прскањем се почиње пре него што се пламењача појави, а то одмах после првог прашења. Врши се по потреби неколико пута.

Кромпир је стасао за употребу кад пређе цветање.

На један ар земљишта иде семенских кромпира 12—20 кг. Принос кромпира по једном ару земљишта креће се од 70—150 кг.

Станко С. Мирковић

ИЗ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

РЕЗОЛУЦИЈА

са пленарне седнице ширег Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

С погледом на важност пољопривредне производње не само за сваког појединца него и за целокупну земљу и њену одбрану, на седници Управног одбора Српског пољопривредног друштва од 3 фебруара 1941 године узета су у претрес и разматрање како питања која интересују само Друштво тако и питања која данас имају посебан значај за нашу по-

љопривреду и пољопривреднике, па је, после дуже дискусије, донета следећа

РЕЗОЛУЦИЈА

1) Пољопривредна производња како по приносу тако и по квалитету ни изблиза не може да нас задовољи. Она не само мора да подмири домаћу потребу за исхрану људства и стоке, него је основни извор целокупног нашег народног благостања. Међутим, прошлогодишња производња толико је подбацила да је и сама исхрана нашег становништва доведена у питање. Један од главних разлога том неуспеху јесте свакако одсуство систематског рада на унапређењу пољопривреде. Постоје истина више установа које имају за циљ унапређење пољопривреде, али оне раде готово потпуно независно једна од друге, што умањује ефекат њихове акције. Заборавља се да озбиљност времена које преживљујемо захтева, више система и више одлучности у производњи.

Зато Српско пољопривредно друштво тражи што потпунији плански рад у пољопривреди, са јасно одређеним циљевима за дужи низ година.

2) Тешкоће око набавке свих врста животних намирница расту из дана у дан и изазивају узнемиреност код свих друштвених редова. Неке од тих намирница врло тешко се добијају, а у неким крајевима се уопште не могу добити ни у најмањим количинама. Нарочито се тешко снабдевају села.

Због тога Српско пољопривредно друштво предлаже: да државна управа организује боље снабдевање и расподелу појединих животних намирница, па чак уз евентуално увођење и рационирања. Снабдевање села биће најбоље спроведено преко задружних организација.

3) Пољопривредници се врло тешко снабдевају алатом и другим потребама за обраду земље и најпотребније справе тешко се могу добити и то како оне које се производе у земљи тако и оне које се набављају у иностранству. А рафија и манила, којих прошле године уопште није било у довољној количини за ову годину још нису набављене.

Зато Српско пољопривредно друштво тражи да се омогући што већа производња пољопривредних справа и алата у нашој земљи и да се осигура под што повољнијим условима благовремена набавка у иностранству свих оних артикала који се у земљи не могу произвести. Нарочито треба да се питање увоза рафије и маниле што пре реши, докле још постоје понуде за њихову испоруку уз компензацију за неке земљорадничке производе.

4) Под Уредбу о максимирању цена стављене су и многе справе и алати за обраду земље, као плави камен и семе пићних биљака. Међутим, Уред за контролу цена често касно

одређује њихову цену, што отежава или чак онемогућава правилно снабдевање пољопривредника. Тако на пример, плави камен се сада уопште не може набавити, јер му цена још није одређена, ма да је тражња за зимско прскање воћа врло велика.

Зато Српско пољопривредно друштво тражи да се цена свој максимираној роби, потребној у пољопривреди, благовремено одређује.

5) Памук и остали текстилни производи добијају се врло тешко из иностранства. Због тога се осећа врло велика оскудица у овој роби. Та оскудица расте из дана у дан.

Због тога Српско пољопривредно друштво предлаже: да се поведе енергична акција за производњу конопље и лана код нас и то како за индустријску прераду, тако и за домаћу радиност. Друштво предлаже да се у том циљу набави што већа количина семена конопље и лана, које би се под повољним условима уступило земљорадницима.

6) Штитаста ваш ће несумњиво овог пролећа нанети велике штете нашим шљивицима и поред настојања Призада да се организује борба против ове опасне штеточине, јер су средства — инсектициди и прскалице — која се стављају на расположење у угроженим реонима, апсолутно недовољна.

Због тога Српско пољопривредно друштво предлаже: да се у недостатку непотредне одбране шљива поведе што опсежнија акција међу воћарима, како би они у току наредног пролећа и лета пружили својим шљивицима што бољу обраду и негу, како би на тај начин воћке добиле већу снагу, да би се могле и саме одупрети навали штеточине. У току лета биће потребно још да се благовремено спреме довољна средства за борбу која би се имала спровести пред идућу зиму, пошто рана зимска прскања дају најсигурније резултате.

Из Српског пољопривредног друштва

РАД НАШИХ ПОДРУЖИНА:

ИЗЛЕТ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОДРУЖИНЕ ИЗ СТАРОГ БЕЧЕЈА НА ОПЛЕНАЦ

У недељу 15-X-940 нас 30 чланова Пољ. подружине кренули смо за Опленец. Интересовање за наше крајеве, као и за старе и нове културне вредности и споменике било је велико. Сви смо се старали да што више лепих утисака и успомена понесемо оданде, што нам није било тешко.

На Опленцу смо се највише задржали. Опленачки црквеник г. Спасоје Јовановић није жалио времена ни труда да нам све објасни и покаже.

Од значајнијих места вредно је споменути Аранђеловац, познат по својој лековитој, киселој води, Младеновац где

смо имали срећу да посетимо сајам, на сајму смо се задивили, видећи лепе стоке нарочито марве — расе сименталске. — На Авали смо се исто мало задржали, где смо видели споменик „Незнаном Јунаку“. За време од пола сата разгледали смо врло површно Београдски сајам и разишли се ма-

Сл. 29. Група учесника на излету

ло по Београду. Увече смо кренули из Београда за Бечеј. Излету су присуствовали чланови управе г. г. претседник Данчика Соколов, благајник Тима Цигурски и члан Управног одбора Аврам Ж. Аксић.

Један излетник

ЈЕДАН ОД НАШИХ НАПРЕДНИХ ПОЉОПРИВРЕДНИКА

Пољопривредна подружина у Косјерићу, сакупља у своје чланство, све напредније и агилније пољопривреднике из Среза црногорског.

Један од најнапредних пољопривредника овога краја је и г. Љубисав Рогић који је и претседник надзорног одбора Подружине. Име овог познатог и напредног пољопривредника чувено је не само у овом срезу, већ и у околним срезovima.

Сл. 30. Прекалемљивање код Љубисава Рогића.

Све напредне акције у циљу унапређења пољопривреде, почињале су на имању чика Љубе, одакле су се после са успехом шириле даље у народ. Прве кошнице са покретним сањем, чиста пасмина пинцгавског говечета и свиње манголице виделе су се на његовом имању. Тако је и пролетос, када је одржаван течај за прекалемљивање старих воћака са бољим сортама — трговачког смера, ова акција нашла примену у његовом јабучару. Видећи значај и користи од прекалемљивања, ставио је одмах на расположење свој воћњак тако да је прекалемљено у његовом јабучару 48 јабука и 8 крушака. Прекалемљене сорте биле су илињаче, стрекње и сенабије као подлога; а прекалемљене су са боскопком, канадком и парменком.

Пожелети је, да број оваквих напредних пољопривредника буде што већи, где ће акције око унапређења пољопривреде наћи најлакшу примену, а одакле ће кад се увиди њихова вредност лако раширити.

Н. С. Љубичић

ИЗ ПОЉОПРИВРЕДНЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Нега воћака од Инж. Душана Станковића асистента за воћарство на Пољопривредно-Шумарском факултету у Земуну.

Као 11 свеска „Тежакове библиотеке“ коју издаје Српско пољопривредно друштво у Београду изашла је пре неки дан ова врло корисна књига. Ма да од литературе из воћарства постоје на нашем језику неколико опширнијих дела, осећала се велика потреба за једном краћом књигом нарочито из области неге воћака. Српско пољопривредно друштво својом „Тежаковом библиотеком“ настоји у колико може да попуни празнине у нашој пољопривредној књижевности и да нашем пољопривреднику пружи што бољу и што краћу и што јефтинију књигу. Како „Тежакова библиотека“ није имала овакву књигу из воћарства то је издавањем наведене књиге и у том погледу попуњена једна доста велика празнина.

Могли би се упитати зашто нам баш „Тежакова библиотека“ пружа „Негу воћака“ а не неко скраћено воћарство. Позната је чињеница да ми у нашој земљи имамо велике површине под воћњацима, имамо велики број добро подигнутих али на жалост рђаво негованих воћњака. Код великог броја наших пољопривредника још влада мишљење да се воћарство састоји у томе да се воћњак подигне т.ј. да се воћка посади и да убудуће има да се чека са ње само плод. Прошла су та времена, кад је се и могло тако мислити. Данас воћке изискују негу као и многе друге пољопривредне културе. Како се пак воћке негују и у чему се та нега састоји изнето је у горњој књизи.

На 110 страница текста који је илустрован са 28 добро одабраних слика и цртежа, писац је успео, кратко и јасно да изложи готово све оно што је потребно да се зна о нези воћака а, која обухвата: Обраду и искоришћавање земљишта у воћњацима, негу корена воћака, негу стабла, негу круне, прекалемљивање старијих воћака, спречавање ломљења грана услед претеране родности, непосредну негу плодова заштиту воћака од мразева, отклањање неродности код воћака, убрзање родности и негу воћака пострадалих од града.

Писац се при изради ове књиге послужио домаћом а нарочито страном литературом, користећи из ње све оно што је за наше прилике применљиво и исто може са мало више воље и пажње да изведе и наш ситан пољопривредник воћар.

Цена књизи је 8 динара а добија се код Српског пољопривредног друштва.

Инж. Вукашин Тоскић

† МИЛОШ СКИТЊА

пољопривредник, задругар, већник Пољопривредне коморе Дринске бановине и редован члан Српског пољопривредног друштва

Почетком ове године угасио се живот још једнога човека, који је скромно и несебично радећи провео све време на овоме свету, од ступања у јаван живот па до своје смрти.

Покојни Милош Скитња, био је угледан домаћин и напредан пољопривредник у селу Кикићима у срезу трнавском код Чачка. Узимао је активног и видног учешћа у организовању и раду свих задружних и пољопривредних организација у својој општини и целом срезу трнавском. Помагао је сваку напредну и корисну акцију и давао све што је могао дати за добро својих суседа и своје околине.

Био је у управним одборима и на челу њиховом у разним задругама а више година је био и члан Управног одбора Пољопривредне подружине у Чачку, а њен редован члан је био непрекидно пуних 20 година.

За његов активан рад у задружним и пољопривредним организацијама предложен је и 1928 г. изабран за редовног члана Српског пољопривредног друштва.

Покојни Милош је својим радом заслужио да му се име помиње и одаје заслужено признање са узвиком Слава му!

Б. Нешић

† Милош Скитња

Важније одлуке Управног одбора Српског пољопривредног друштва донете на седници:

10 јануара — Одлучено је:

1) Да се прими к знању извештај секретара да је Савез југословенских овлашћених чистиона семена из Загреба упутио Друштву калкулацију цена пречишћеног семена луцерке и црвене детелине које ће доставити и Министарству пољопривреде и Уреду за контролу цена, с тим да Друштво изради и своју калкулацију и да је достави Министарству пољопривреде и Уреду за контролу цена.

2) Да се Подружини у Иригу захвали на поздравном телеграму упућеном Друштву са год. скупштине.

3) Да се приме у чланство и састав Друштва новоосноване Подружине у Виткову, срез Жупски и Кушићеву срез Ресавски.

4) Да се Подружини у Зајечару исплати одобрена помоћ од 500 дина. за одржана предавања у њеном реону за 1940 г.

5) Да се Народној књијници у Стејановцима срез Рума изда једна колекција књига.

6) Да се слушаоцима течаја Савеза здравствених задруга приликом посете Друштвеног дома и магацина, изда на поклон по неколико књига.

7) Да делегати Друштва на подружинским годишњим скупштинама буду и то:

а) у Сремским Карловцима 12-1 г. А. Банковић,

б) у Гор. Милановцу 12-1 г. Д-р Драгиша Николић

в) у Белој Води 12-1 г. Владан Мачешевић

г) у Новом Селу 19-1 г. Борисав Нешић

д) у Рачи Крагујевачкој 12-1 г. Борисав Нешић.

8) Да се у Акциони одбор за сталну изложбу технике искоришћавања воћа при Центрохиву одређује члан управе г. Вукашин Тоскић.

9) Да се прими к знању захвалност Пољ. књијнице и читаонице у Новом Селу код Врњаци за указану јој помоћ у књигама, затим Савеза сокола за сарадњу у ширењу писмености и Светозара Арбутине за указано му признање предлогом за одликовање за његову сарадњу са Друштвом.

УПИСОМ У ПОЉОПРИВРЕДНУ ПОДРУЖИНУ УЈЕДНО СЕ ПОСТАЈЕ ПРЕТПЛАТНИК „ТЕЖАКА“ И „ПОЉОПРИВРЕДНОГ КАЛЕНДАРА“

6) Да се подружинама препоручи, да поруџбине справа и материјала кад год је то могуће, врше одједном за све чланове и заједнички са другим суседним подружинама у циљу појевтињавања подвоза. Ово нарочито важи за плави камен. Појединачне поруџбине избегавати.

7) Да подружине не поручују робу и да за исту не упућују кола пре него што буду извештене да им је кредит одобрен и пре него што се обавесте, да ли у друштвеним магацинима има робе за коју хоће да упуте кола.

8) Да подружине поручују само ону робу коју сигурно могу да распродају у противном непродату робу морају на свој ризик-штету и о свом трошку да враћају.

9) Да се на поруџбине, које подружине врше за готово, односно исплату у року од 30 дана од дана експедиције робе, одобрава каса-шконт попуст од 3%, ако поруџбина прелази суму од 1.000 динара. На поруџбине појединачца неће се одобравати никакав попуст без обзира на изност поруџбине и време плаћања.

10) Да подружине своје поруџбине врше по књизи наруџбеници и да за поручене справе и другу робу увек стављају цену или да изјаве да престају на цене које је Друштво одредило.

1) Да Друштво за сада не може да означи цене плавом камену, семену луцерке и црвене детелине и рафије, јер не располаже са подацима о ценама ових артикала иако исте цене подлежу контроли Уреда за одређивање и максимирање цена. Тако исто не може да изјави ни то под којим ће их условима давати подружинама.

Кад цене ових артикала буду одређене, подружине ће бити одмах обавештене.

12) Српско пољопривредно друштво очекује од својих подружина и чланова да ће се свих ових упутстава придржавати, јер ће на тај начин осигурати најбрже извршење поруџбина и експедицију робе пошто је особље услед великих поруџбина и иначе преоптерећено.

Српско Пољопривредно друштво

В О С О
KOŠARE

Böttiger & Co.,
Biebesheim
a. Rh.

На основу чл. 29 својих
Правила Српско пољопривредно
оруштво расписује

С т е ч а ј

за избор једног чиновничког
приправника са средњошколском пољопривредном спремом

Принадлежности као и права и дужности одређене су
уредбом о особљу Српског пољопривредног друштва.
Интересенти својеручно написану молбу са документима у простом препису
треба да доставе Српском пољопривредном друштву
најдаље до 25 фебруара т. г.

Загонетку „К“

у »Тежаку« решио је

господин **Александар Тешић**, школовани пољопривредник, село Брђани, пошта Прељина (Бановина Дринска)

и тачно погодио име новог средства за сузбијање пероноспоре на виновој лози, које је одобрило Министарство пољопривреде, а које се зове

„КУПРЕНОКС“

Шта је Купренокс и шта чорба од Купренокса вреди, о томе ћете наћи сва обавештења у свесци „Пољопривредног Прегледа“ за фебруар 1941 године, коју ћемо Вам радо послати.

Сва упутства о рационалном гнојењу земље и о одбрани биља од болести и штеточина захтевају од

**ПОЉОПРИВРЕДНОГ ОДЕЉЕЊА „ЗОРКЕ“ А. Д.
ЗА ХЕМИЈСКУ ИНДУСТРИЈУ**

Београд (Француска улица 9, пошт. факс 669)

Пољопривредници !

Сузбијајте болести и штеточине на виноградима и воћкама. Са мало трошка можете си обезбедити здраву и богату бербу.

АРЗОКОЛ

сузбија сигурно јабучног црва, грожђане мољце и друге штеточине, које нагризавају зелене делове биљака.

СОЛИБАРИТ

сузбија краставост плодова, рупичавост лишћа, плесан на брескви, гриње, те друге гљивичне болести.

Продаје и упутства даје:
Српско пољопривредно друштво,
Београд — Адм. Генерала 64 и

ЗОРКА

БЕОГРАД
Француска 9

РЛ I/53

БЕЛ ПОКЛОНИТЕЉСТВО

Њ.В. КРАЉА ПЕТРА II.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1860Г.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Год. 69

Београд, 1 јануар 1941

Број 1

Из наше земље — Бока Которска и Котор

САДРЖАЈ: *Др. М. Јосифовић:* На прагу 1941 године; *Инж. Е. Деркачев:* Гајење рицинуса; *А. С. Ситанчевић:* Гајење артичоке; *М. Л. Марјановић:* Здравњиско свињче; *М. Ферјанчић:* Гутање ваздуха Глодање јасала; *М. П. Видановић:* Штитаста ваш поново прети да уништи наше воћњаке; *А. С. Ситанчевић:* Још која реч о зимској нези воћака; *Инж. Б. Ј. Јовковић:* Врба и топола у пошумљавању наших водоплавних терена; — За наше домаћнице *Н. Буровић:* Како да сачувамо месо за исхрану; *Инж. Ј. Шеварлић:* Кретање цена пољопривредних производа у првој половини децембра; Допис са села — *М. М. Стојановић:* Не купуј воћне саднице на пијаци; *В. Павлов:* Како сам сачувао свој виноград од пламењаче; *Бор. Љ. Нешић:* Две лепе свечаности у Жичи и Краљеву; Из пољопривредне књижевности: Исправка у вези стечаја за напредније начине рада; Важније одлуке Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

ПЛУГОВЕ и СЕЈАЧИЦЕ

као и све остале господарске стројеве
са заштитним знаком БИК купујте с
поверењем!

Јамчимо

за сваки строј

Препродаваоца

имамо у свим већим местима целе
државе.

Проспекте разашиљемо бесплатно.

**Осјечка лџваоница жељеза
и творница стројева Д. Д. Осијек**